

דער יוד

(DER JUDE)

צייטשריפט

פֿיר אלע יודישע אינטערעסען.

ערשיינט יעדע וואָך.

פֿערלאַג: חברה "אחיאסף".

אבאנאמענטס פרייז יאהרליך:
אָסטרייך-אונגארן 12.— קראַנען.
האַלביאַהריג 6.—
פֿירטעליאַהריג 3.—
דייטשלאַנד 10.— מאַרק.
אַרץ ישׂראל 12.— פֿראַנק.
אַנדערע לענדער 15.—
אַמעריקאַ, ענגלאַנד 10.— שילינג.
פרייז פֿון מודעות (אנצייגען):
פֿיר יעדער קליינע שורה פעמיט
20 העללער, 25 פעעניג, 10 קאפּ.

דער פרייז פֿיר רוססלאַנד:
גאַנץ יאהרליך 5.— רובל.
האַלב יאהרליך 3.— רובל.
פֿיערטעל יאהרליך 1.50 רובל.
מען קען אויך אויסצאהלען אין
3 ראטען:
ביים אבאנירען 2 — רובל
דען 1טען אפריל 2 —
דען 1טען אויגוסט 1 —
ענדערען די אדרעסע קאסט
20 קאפּ.

Krakau, 23 August 1900.

נומר 34.

קראקווא, אב תר"ס.

ה. תר"ס — וואכענ־קאלענדער (לוח) — 1900			
די טעג פֿון חודש וואָך	אלול אויגוסט־שערפיען	נייער ס. אלט. ס.	אויגוסט אויגוסט
א' וונטאג	כ' דר"ח	26	13
ב' מאנטאג		27	14
ג' דינסטאג		28	15
ד' מיטוואך		29	16
ה' דאנערס.		30	17
ו' פֿרייטאג	פרשת שופטים.	31	18
ז' שבת		1	19

קורצע פֿערצייכנונגען פֿון דער יודישער געשיכטע.

געשטאָרבען אין צערקאָוו האַפראַטא יחזקאל צייטלין.
פֿערברענט עקד"ש אלע יודען אין שינון (פֿראַנקרײַך).
האַט פאפסט יוליוס III בעפֿוילען פֿערברענען דעם תלמוד.
געשטאָרבען ה' ר' אברהם ראש ישיבה אין מיר.
האַט אלפאָנז פֿון פארטוגאַל פֿערקויפֿט אין אפריקא 250 יאהר
וועלכע אברבנאל האָט אויסגעלייזט.
געהרג'עט עקד"ש פֿיעל יודען אין ברצלונאַ שפּאַניע.
געשטאָרבען אין מינכען דער יודישע היסטאריקער ד"ר
האַט זיגמונד אויגוסט פֿון פֿאַלען בעפֿוילען פֿון יודען
נעהמען מעהר שטייער ווי פֿון קריסטען.
געשטאָרבען דער בערלינער ר' הירש לעווין.
האַבען די יודען בעזעצט די בעלאגערנדע דייטשן.

טאג	יאהר
א' ה'תקפ"ב	
ב' ה'תקפ"ג	
ג' ה'תקפ"ד	
ד' ה'תקפ"ה	
ה' ה'תקפ"ו	
ו' ה'תקפ"ז	
ז' ה'תקפ"ח	

אינהאלט:

דער 4-טער

ציוניסמען

קאנגרעס

אין לאנדאן.

צו אבאנירען:

אין וויען:

czynier, Wien I, Rudolfsplatz 6.

אין לאדז, ביי אונזערעם מערס

Lodz, Cegielnianastr. 36.

עסטרייכישען פאסט

אין קראקא:

Administration „DER JUDE“, Krakau, Gertrudy 19.

אין ווארשא:

Verlag „Achiasaf“, Warschau, Postkiste Nr 25,
mündlich: Twarda 6, Thür II.

דער יוד איז אויך איינגעטראגען אין דער צייטונגספרייזליסטע דער ק. ק. עסטרייכישען פאסט
1920 a Nachtrag VII.

ה. ג. העדר נידיתש אין ווארשוי!

אייער נייעם פראספעקט האבע ערהאלטען אונד טהיילע מיט דאס איך בין געזאגען די מלאכת סינקע (בלאזעכטס) ביא איך אויך ערלערנען. פיר מלאכת וואגענשמירע קאן איך שוין זאגן דאנק: די סחורה קומט ארויס ב"ה זייער גוט. האבע שוין יעצט ביי זיך לוריא בפינסק א צווייטע בעשטעלונג געמאכט. גריסע איך בעשטענס אונד האפפענטיג לייך דאס איך ווערדע אייער פירמא איבעראל בעקאנט מאכען, צייכנע איך אייער גוטווישענדער פריינד ליב קאהן ריפין (פלך פלאצק) 3/8.

אפאטהעקע פון אפ. קאוואלסקי

ווארשאי גראניצשנא שטראסע 10 Nr. 10

בעזיצט איין פארראטה פון פרישע אין דעם 1900-טען יאהר געשעפטע נאטור-ראלנע מינעראל-וואסערען, אויך קינסטליכע, פערפערטיגט אויסשליסליך מיט דעסטילירטע וואסער, וועלכע איז ריין פון אנשטעקענדע באקטעריען.

נייעס !! נייעס !!

ברוכבענדער עלעקטרא-אל-וואנישע היילען גרינדליך נאך פורצען געברויך, ווי עס איז איבער-ציגט געווארען, אז נאך 3 מאנאט-ליכטן טראגען, ווירד דער ברוך פאלשטענדיג אויסגעהיילט. פריין פאן איינער זייטע 6 רובל, צווייזייטיג 10 רובל. בוכבינדען פיר פרויען, עלאכטישע זאקען פיר געשוואלענע פיס, אינד פערטיג-דענע אנדערע כירורגישע ארטק-לען — צו בעקומען גור ביים אפטישען-כירורגישען געשעפט אונ-טער דער פירמא 'אלעקסאנדער, סענאטארסקא 22 ווארשוי. אדרעסע:

„АЛЕКСАНДРЪ“
Сенаторская ул. № 22,
Варшава.

דא עס האט זיך געציגט דאס מען מאכט נאך דיעזע ברוכבענדער ביטען מיר אויפמערק-זאם צו ווין אויף די אריגינעלע מיטן כטעמפל פאן אונזער פירמא.

גור מיט עטליכע רובל

קען יעדער מענטש ביי זיך אויפ'ן ארט א גוטע פרנסה איינפיהרען. אזוי ווי איך גיב צו ערקלערען דורך א בריעף געגען א 7 קאפי מארקע.

אדרעסירען:

Варшава, Найдичъ До востребованія.

באמבערגער'ס קנאבענפענסיאנאט אשאפפענבורג (בייערן).

בעה"י עראפנען וויר אים אלול א"ה אין יידיש-הענדער שטאדט איין קנאבענפענסיאנאט. אין דעמאלטען פינדען אויפמאכע קנאבען, דיא אונטער אונזערע לייטונג אונטערדיכט אין אללען פאכערן ער-האלטען זאללען.

עס ווירד אונזער בעשטערעכען ווין, דען אונז אנפערטוויטען קנא-בען איינע זארגפאלטיגע ערציהונג אונד ליעבעפאללע פפלעגע אנגעדיי-הען צו לאססען אונד שטעהען פארציגליכע רעפערענצען צו געבאטע. ביידע אינהאבער זינד אקאדעמיש געבילדעט אונד בעזיצען התרת-הוראה. צו יעדען ווייטערען אויפשלוס זינד וויר גערנע בערייט.

Gebrüder Bamberger, Aschaffenburg.

ווער עס האט צו פער-

קויפען אלטע און נייע ביכער
זאל זיך ווענדען צו

A. D. Rozentalъ Вѣлыны
Бее. гуд.

בעסטע בעצוגסקוועלע פיר
אתרוגים לולבים הדסים

Hermann Rath Triest.
Oestereich.

פרייזליכען גראטס אונד פראנקא

גילזען-מאשינען

די בעסטע ציגארעטען גילזען-מא-
שינען נייעסטער קאנסטרוקציען,
מיט אונד אהנע דרוק-אפפאראטען
בעקאנט מאן ביי:

M. BLÜTH WARSCHAU
Pańska str. 26.

אהוב את המלאכה!

אללע הארטען שפייענעל
מאכען גרינדליך לערנט אויס
דורך ברעפֿע

דער 25-יאריגער פראקטיקאנט
אין דיא שפייענעלפאבריקאציען
Judko Weinblatt, Warszawa,
Ślizka Nr. 22.

יצא לאור ע"י ציוני קאוונא ספר
"הדת והלאומיות"
קובץ מאמרים שנדפסו בבה"ע,
מאת שמואל יעקב ראבינאוויץ
האבד"ק דק"ק סאפאצקין.

מסודרים ומחוקקים בידי המחבר;
שם העסקן הגדול, רב הפעלים
בציננות הדב רשי"ד ידוע ומפורסם
לכל, ולמאמרו שעשו רושם חזק
בשעתם יש ערך קים ותמיד
וביחוד בימינו אלה. שם הספר
מעיד על תכנו כי הוא ספר חשוב
לכל נפש לדתיים וללאומיים,
וערכורב לאגודות הציוניות להשתמש
בו להפצת הדעה הציונית. בין כל
המפלגות, וביחוד בין מפלגת החרדים.
הס' מחזיק 144 עמודים בפורמט
גדול.

מחירו 70 ק, עם המשלוח
78 ק, באחריות 85 ק, בנ"נ
95 ק, יהודים הפונים בדרישותיהם
ישר להסקלאד הראשי אינם
משלמים בעד המשלוח. לאגודות
ציוניות הפונות בדרישותיהן להסקלאד
הראשי בקנותן עשרה עקו' בבת
אחת 55 ק, עשרים וחמשה עקו'
50 ק, חמשים עקו' 4 ק,
המשלוח ע"ה האגודות לפי המשקל
ולפי יחזוק המקום.

הסקלאד הראשי בב"מ הספרים
של א. באלאשער בקאוונא.
Книжный магазинъ
А. М. Балосера, Ковна.
Buchhandlung von
A. Baloscher, Kowna.
נמצא להמכר גם אצל "אהיאספ"
ו"תושיה" וככל בת"מ הספרים.

פריילינגען און דאמען

קענען זיך אויסלערענען גוט שניידען און ניהען אין אקורצע צייט
דורך בריעף אין זארגאן, רומיש אין דייטש. די מעטאדע איז די
בעסטע און די גרינגסטע. אפילו 12 יעהריגע מעדכען קענען זיך גוט
אויסלערנען. אויף תשובה א מארקע. גיט ווייט אין פֿרענט אן ביי,
Госпожѣ Найдичъ, Давидъ—Городокъ Минской гуд.

Одесское коммерческое

училище.

МИНИСТЕРСТВА ФИНАНСОВЪ

доктора прикладной математики Х. I. ГОХМАНА

для дѣтей всѣхъ сословій нехристіанскихъ исповѣ-
даній (евреи безъ ограниченій). По субботамъ и еврей-
скимъ праздникамъ учащіе свободны отъ занятій. Окончившіе полный курсъ ученія пользуются
относительно отбыванія воинской повинности пра-
вами и льготами 1-го разряда. Приѣмъ въ теченіе
всего года. За подробными свѣдѣніями и програм-
мами обращаться (съ прилож., 25 коп. марками) въ
канцелярію училища (Греческая, д. Мелл. Одесса).

וויכטיג! פיר קירונער אונד שניידער וויכטיג!

עכט שיזארין געפארבטע פעלין, שען געקרויטע (לאקוגע) פֿיר
מוצענמאכער, לאנגוואלליגע פֿיר שניידער, די פארבע בלויכט נישט און
פערבט נישט. פֿערקויפט בוללוג פארבערמייסטער קומע אין שמוילטען.
פראבען ווערדען פֿריי צוגעשיקט יעדען. אדרעסע.

Färbermeister I. Kumesch Smiltén, Livland.

דער יוד

(DER JUDE)

צייטשריפט

פֿיר אלע יודישע אינטערעסען.

ערשיינט יעדע וואָך.

פֿערלאג: חברה „אחיאסף“.

אבנאמענטס פרייז יאהרליך:
אסטרייך-אונגארן 12.— קראָנען.
האלבאָהריג 6.—
פֿירטעליאָהריג 3.—
דיטשלאַנד 10.— מאַרק.
ארץ ישראל 12.— פֿראַנק.
אנדערע לענדער 15.—
אמעריקא, ענגלאַנד 10.— שילינג.

פרייז פֿון מודעות (אנצייגען):
פֿיר יעדער קליינע שורה פעטיט
20 העללער, 25 פענינג, 10 קאפ.

דער פרייז פֿיר רוסלאַנד:
גאנץ יאהרליך 5.— רובל.
האלב יאהרליך 3.— רובל.
פֿיערטעל יאהרליך 1.50 ר"ב.
מען קען אויך אויסצאהלען אין
3 ראטען:
ביים אבאנירען 2 — רובל
דען 1טען אפריל 2 —
דען 1טען אויגוסט 1 —
ענדערען די אדרעסע קאסט
20 קאפ.

Krakau. 23. August 1900.

נומר 34.

קראקווא, אב תר"ס.

ה. תר"ס — וואכענ־קאלענדער (לוח) — 1900		
די טעג פֿון חודש	אלול אויגוסט־שערפיען	נייער ס. אלט. ס. אויגוסט
א' זונטאג	ב' דר"ח	26
ב' מאנטאג		27
ג' דינסטאג		28
ד' מיטוואך		29
ה' דאנערס.		30
ו' פֿרייטאג		31
ז' שבת	פרשת שופטים.	

קורצע פֿערצייכנונגען פֿון דער

טאג	יאהר
א' ה'תקפב	געשטאָרבען אין צערקאָוו
ב' ה'פ"א	פֿערברענט עקד"ש אלי
ג' ה'ש"ג	האַט פאפסט יוליוס
ד' ה'תקצה	געשטאָרבען הי
ה' ה'רל"א	האַט אלפאיי
ו' ה'רל"א	וועלכע
ז' ה'קנ"א	גער
ח' ה'תרנא	
ט' ה'שר"	

אינהאלט:

דער 4-טער

ציוניסמען

קאנגרעס

אין לאנדאן.

צו אבאג

אין קראקא:

Administration „DER JUDE“, Krakau, Gertrudy 19.

אין ווארשא:

Verlag „Achiasaf“, Warschau, Postkiste Nr 25,
mündlich: Twarda 6, Thür II.

36.

דער יוד איז אויך איינגעטראגען אין דער צייטונגספרייזליסטע דער ק. ק.

1920 a Nachtrag VII.

Механическо-Токарное Заведение
АДОЛФА ШТЕЙНКЕ
 ВЪ Варшавѣ, улица Лешно, № 18.
 Имѣются балансовые прессы, стан-
 цы и т. п. Принимаетъ также починки
 разнаго рода машинъ, а равно и пред-
 метовъ входящихъ въ составъ меха-
 ники.

Цѣны умѣренныя.

כירורגישע הינקאלאגישע
 פדיוואטקליניק
 פון
 ד"ר רייכשטיין און וואועלבערג
 אין ווארשא, לעשנא 31. די
 אנשטאלט געפינט זיך אין א
 גארטען. עס זענען דא שפעציעלע
 צימער פיר קימפעטארען (אָהנע
 מעלדונג) פרייז פֿון 2 ביז 5
 וו"כ. שטרענג כשר'ע קיך. אמבור
 לאטאריז פֿון 10 ביז 12 אָוהר.

לעזש
 ביכער אין זשארגאן, לשון קודש
 רוסיש, פאליניש און דייטש אין
 צוקערמאנים לייבהיכליאטהעק
 גרויסע אויסוואהל—זעהר בילליג!
 נאלעווקי 7 (פריהער) 15

העברעאיש רוססישע ביכער

פֿיר שולען, חדרים אויך פריוואט.

- (1) "ראשון להנוד" (געבעטע אונד רעליגיאָן פֿיר אנפֿאנגער) אין 3 טהייל, איין טהייל 20 ק.
- (2) "הנוד החדש" (דינים פֿאַן "שולחן ערוך", איבערזעצט אין רוססית) 50 ק (מיט פארטאָ).
- (3) "בר מצוה" (אין רוססית) 20 ק, שאָן געבונדען פֿיר איין מתנה — 60 ק.
- (4) "מסלה ישרה" (איין מעטאדע גרינדליך צו ערלערנען לשון קדש) אין 3 טהייל — 45 ק, מיט איין "הוספה" 60 ק; דער 1-טער טהייל בעזאנדער 20 ק; דער 2-טער אונד 3-טער טהייל 40 ק.
- (5) "תלמוד תורה" (איין פֿאַרברייטונג צו ערלערנען גרינדליך דיא תורה) 40 ק; מיט איין "הוספה" אונד איין שליעסעל 55 ק.
- (6) "האומין" (איין הריסטאמאטא) דער 1-טער טהייל 30 ק, מיט איין רוססישען וואַרטערבוך — 50 ק; דער 2-טער מיט דעם 3-טען טהייל — 70 ק.

די אללע ביכער זיינען פֿון דיא רעגירונג בעשטעטיגט.

פֿיר שולען אונד מוכרי-ספרים — ראבאט.

L. P. Клячко, Одесса, Кузнечная № 38

НА ДНЯХЪ ПОСТУПИЛЪ ВЪ ПРОДАЖУ

"Сборникъ Сіонистскихъ стихотвореній на русск. яз."

въ который входятъ стихотворенія: Абрамовича, Варгафтика, Георгиевой, Зингера, Кукольника, Лебедева, Майкова, Тагера, Фруга, Чюминой, Языкова, Яффе и др., а также изъ Байрона, Галевы, Гейне, Гордона, Мане, Катуль-Мендесъ и др. въ переводѣ Вейнберга, Гербеля, Минскаго, Новича, Плещеева, Фруга, Чюминой и др.

Цѣна 50 к., съ пересылкой 60 к.; налож. плат. 77 к.
 Книгопродавцамъ и сіонистск. кружкамъ уступка.
 Складъ изданія у Бецалела Іофе. Гродна. И у
 Издательства „АХІАСАФЪ“ Варшава.

מיטעלען צום לעבען

איך לערען כריפליך אויך פערזענליך
 העמישע ארטיקלען וועלכע מיט יעדער
 פון זיי קען מען פיין עקזיסטירען, פא-
 דערט גאנץ ווייניג קאפיטאל, געבען
 פראווא זיטעלסטווא זאגאר אין פטר-
 בורג לויט א רעזעניע פון סענאט.
 Варшава, Дѣльная. № 30/8
 И. Матузону.

**АПТЕКА АП. КО-
 ВАЛЬСКАГО**
 въ Варшавѣ, Гра-
 ничная ул. № 10.
 עמפֿיעהלט די בעריהמטע מיטלען,
 וועלכע זענען ערפֿונדען פֿון וול.
 רוססאן, און אויסגעארבעט אין פֿאב-
 ריק, אונד געמדיק!

בראָסטיקאָן צו פֿערשיעדענע
 קאָפּפּער און צעהנשמערצען מיג-
 רענען א. ו. ו. א 40; 80; 1,50
 און 2,50 ר'; מיט פארטאָ (פלאָקאָן
 פֿיר 80 ק) א 2 און 3 ר'. גראַדוּלעס
 צום הוסטען און אַסטמא אד"ג.
 א 60 ק; 2 שאכטעל מיט פארטאָ
 1,50 ר'. פאסטילען צו זאגאר און
 מאגענקראנקהייטען א 40 ק, 2
 שאכטעל מיט פארטאָ 1 ר'. פֿערנער:
 סודאָרין געגען אַבביריגען. שוויצען
 פֿוי קערפּער און שלעכטען שווייס
 גערוד פֿון די פֿוס, הענד, פאחוועס
 אדג. א 30; 50 און 75 ק; מיט
 פארטאָ 1 ר'. (שאכטעל פֿיר 75 ק).
 קלאַוויאל צו אַראַבנעהמען מאָ-
 זאָלען, בראַדאוּקעס אדג. א 45;
 מיט פארטאָ 1 ר' (פֿיר פלאַש א 45 ק)
 קרינאָר, וועלכער פֿערהיט פֿון
 ריסנא, נעהמט אַרויס שיפּפען,
 שטאַרקט די האַרץ און מאכט זיי
 וואַקסען א 1,20 און 2 ר'; מיט
 פארטאָ א 1,50 ר' און 2,25 ר'.
 ביסמוטה-פּודער, פֿערדערט גישט
 די הויט און איז נישט שעדליך צום
 קערפּער א 20; 30; 50 און 100 ק;
 מיט פארטאָ 1 ר' (שאכט. פֿיר 50
 און 30 ק) און 1,50 ר' (שאכט. פֿיר
 1 ר' און פֿיר 30 ק) פֿערנער:
 "מאַלטמעל" קארמעלקעס צום הוס-
 יטען און צום שטאַרקען פֿון האַניג.
 מאַרק און קרייטעכער. מיגרענ-
 שטיפּטען פֿון אמת'ן מענטאָר און
 דאָרום זעהר ניצליכע. פאסטילען
 פֿון הינעווישע ראבארבער און פֿער-
 שיעדענע אנדערע.
 ביי יעדער רפואה געפינט זיך א
 בעשריבונג ווי זי צובענוצען. בע-
 שמעללונגען ווערען געשקט אָהן
 האַנדגעלד אויף נאכנאָמע.
 מוהרים בעקומען א גרויסען ראבאָט.

פאבריק פון גילזען מאשינען
 Ch. Ritzenberg.
 Warszawa, Dzika 44
 פֿיר גוטהייט און דויערהאַפטיגקייט
 ווירד גאַראַנטירט!

צו אויסשטאטונגען
 די בעסטע בעצונסקוועללע
 פֿיר איינקויפֿע פֿון צודאמען צו
 דאמען-קינדער - אונד בעסט-
 וועשע:
 אללערליי טול-וואארען,
 שפיטצען, שטיקקעדיגען גאָר-
 דינען, זייענע פֿישע, שאלען,
 האַנדשוהע, זאקען אונד טא-
 שען-טיכער.
 קאליטע באטיסטען גלאטע
 אין אללען פארבען צו העמדען
 אונד בלאזען.
 פֿיינסטע וואארע, מעססיגע
 פרייזען.
 אַם בעקוועהמסטען אונד רע-
 עלסטען נור בייא
M. АРКИНЪ
 Варшава, Гусья № 6.

ברוב
 בענדער!
 האלטען איין
 דען שווערסטען ברוך אונד דרי-
 קען גישט דעם קערפּער. נאָגראַדע
 פֿאַן דאָקטאָרסקע אויסשטעלונג.
D. MOSZKOWSKI,
 Warszawa, Muranów

"KRAKAUER JÜDISCHE ZEITUNG"

das einzige zionistische orthodoxe Organ
 erscheint in deutscher Sprache mit einer hebräischen
 Beilage wissenschaftlichen Inhalts.
 Preis 8 Kronen — 4 Rubel jährlich.
 Herausgeber und Redacteur: AHRON MARCUS.
 Adresse: Ahron Marcus, Redacteur der „Krauer Jüdischen
 Zeitung“, Krakau.
 In Russland ausschliesslich bei:
 Verlag „Schinasaf“,
 Wien I, Rudolfsplatz
 אין וויען:
 „Schinasaf“,
 Wien I, Rudolfsplatz
 אין וויען:
 „Schinasaf“,
 Wien I, Rudolfsplatz
 אין וויען:
 „Schinasaf“,
 Wien I, Rudolfsplatz

דער ייד

צייטשריפט

פֿיר אלע יודישע אינטערעסען.

ערשיינט יעדע וואָך.

פֿערלאג: חברת "אחיאסף".

אבנאמענטס פרייז יאָהרליך :
אָסטרייך-אונגארן 12.— קראָנען.
האַלבאָהריג 6.—
פֿירטעליאָהריג 3.—
דייטשלאַנד 10.— מאַרק.
אַרץ ישראל 12.— פֿראַנק.
אַנדערע לענדער 15.—
אַמעריקא, ענגלאַנד 10.— שילינג.

פרייז פֿון מודעות (אנצייגען):
פֿיר יעדע קליינע שורה פעמיט
20 העלער, 25 פֿעניג, 10 קאס.
Erscheint Donnerstag.

דער פרייז פֿיר רוסלאַנד :
גאַנץ-יאָהרליך 5.— רובל.
האַלב-יאָהרליך 3.— רובל.
פֿירטעל-יאָהרליך 1.50 רובל.

מען קען אויך אויסצאהלען אין
8 ראטען:

ביים אבאנירען 2 רובל
דען 1טען אפריל 2 —
דען 1טען אויגוסט 1 —

ענדערען די אדרעסע קאסט
20 קאס.

Krakau, 23 August, 1900.

נומער 34.

קראקוא, אב תר"ס.

דער 4-טער

ציוניסמען קאנגרעס.

דער ערשטער טאג.

די ערשטע זיטצונג.

10 א זינגער אין דער פֿריה. די גאס אַרום קאָנגרעסזאַל איז פֿול פֿון מענטשען. עס געהערן דעלעגאטען אין שוואַרצע רעק. מיט די בעזונדערע דעלעגאט-צייכענס אויפֿן האַרצען. עס הערען זיך אויפֿן גאס אלע אייראָפעאישע שפראַכען. אַ גרויסע מאַסע מענטשען שטעהט ביי די טיהר רען און וואַרט. אין זאַל הערשט אַ לעבעדיגע בעוועגונג. די גאַלערייען ווערען וואָס ווייטער אַלין מעהר אָנגעפֿילט מיט געסט. 4 גרויסע טישען זענען פֿערנומען מיט קאַרעספּאָנדענטען פֿון פֿערשידענע צייטונגען. אונטען אין זאַל זענען אויסגעשטעלט טישען פֿאַר די דעלעגאטען. אויף די טישען ליגען מאַפען מיט פּאַפֿיר, נעכען יעדעס אָרט איז שוין פֿריהער אָנגעצייכענט אַ נאָמען. די דעלעגאטען זענען איינגעטהיילט נאָך די לענדער. יעדעס לאַנד האָט זיינע טישען. די גרעסטע צאָהל ערטער איז בעשטימט פֿאַר די רוסישע דעלעגאטען, וועלכע זענען אויף דעם היינטיגען קאָנגרעס געקומען אין אַ גרעסערע צאָהל ווי אלע מאָל. עס האָט זיי נישט געשראַקען דער לאַנגער וועג, די פֿרעמדע שפראַך און די גסענע איבערן ים. אויך די צאָהל פֿון די ענגלישע דעלעגאטען איז היינט טיגעס יאָהר מעהר ווי אויף די פֿריהערדיגע קאָנגרעסען. קלענער איז נור די צאָהל פֿון רומעניען, ווייל די שרעקליכע רדיפות און די עמיגראַציע האָבען פֿיל אָבגעשוואַכט די דאָרטיגע ציוניסטישע חברות. אין גאַנצען זענען פֿאַראַן ביי 400 דעלעגאטען.

האַלב 11 א זינגער איז אַריין אין זאַל דער אַקציאָנסקאָמיטעט. אלע האָבען זיך אויפֿגעהויבען פֿון די ערטער, געוואַלטיגע אַפּלאַדיסמענטען און הוראָה'ס אין פֿערלויף פֿון אייניגע מינוטען האָבען געוויזען ווי

טייער עס איז אלעמען געוואָרען אונזער אַרגאַניזאַציע, ווי טיעף מען שטעצט אונזערע פֿיהרער. אויך די פֿיעל אַפּלאַדיסמענטען אויף די גאַלע-רייען האָבען גערעדט מיט אַ קלאָרער שפראַך, דאָס דאָ אין לאַנדאָן שטעהען מיר, די ציוניסמען, נישט אַליין, נישט אָבגעוואַנדערט און פֿרעמד, דאָס אונזער בעוועגונג האָט דאָ בעקומען אַ גוטען נאָמען און פֿיעל אַנ-הענגער.

ד.ה. הער צל הויבט אָן זיין רעדע. ער הויבט זי אָן ענגליש און ענדיגט זי דייטש.

געעהרטע קאָנגרעס-מיטגלידער!

דאָס צעניפֿירטע דעם פֿיערטען קאָנגרעס קיין לאַנדאָן דאָרף נישט קיין בעזונדערע ערקלערונג. ענגלאַנד איז איינע פֿון די נאָך איבערגעבליבענע מדינות, אין וועלכע די שנאה צו יודען האָט זיך נאָך נישט אייגעוואַרצעלט. דער אומשטאַנד מאַכט אָבער די טרויעריגע לאַגע פֿונעם יודישען פֿאָלק נאָך מעהר אַנזיכטיג: אויף דער ברייטער וועלט געפֿינען מיר נור איין איינציגען אָרט אויף וועלכען גאָטס אלטעס פֿאָלק ווערט נישט פֿערהאטט אָדער גאָר פֿערפֿאָלגט.

פֿון דעם אָבער וואָס די יודען אין ענגלאַנד געניסען פֿרייהייט און מענטשען-רעכט, דאָרף מען בשום אופן נישט מאַכען קיין פֿאַלשע פֿירוש'ים. אַ שלעכטער פֿריינד פֿון די היגע און אויך פֿון די פֿרעמדע יודען וועט זיין דער, וועלכער וועט די פֿערפֿלאַנטע יודען עצהן אַהער צו קומען. אונזערע היגע ברודער וועלען מוזען ציטערען אויף זייער גליקליכער לאַגע, אויב זי וועט אָנהויבען זיין אַ יצירה-פֿאַר די פֿערפֿלאַנטע אין אַנדערע לענדער. נייע איינוואַנדערונגען זענען גלייך געפֿעהרליך פֿאַר די היגע ווי אויך פֿאַר די אָנגעקומענע יודען, דען

מלוכות נישט נייטסהיג צו קוקען מיט זארג... די יודען ווערען דערביי געהאלפן, א גרויסע טובה קומט אבער ארום אויך פאר די אנדערע פאלקער, און דעם גרעסטען געוויזן דערביי וועט האבען טערקיי. דר. הערצל רעדט ווייטער דייטש:

געעהרטע קאנגרעס מיטגלידער!

ענגלאנד, דאס גרויסע ענגלאנד, דאס פרייע ענגלאנד וועלכעס הערשט איבער אלע ימים, וועט אונז און אונזערע ציעלען פער-שטעהען. פון דאנען אויס וועט די ציוניסטישע אידעע זיך ערהויבען פילע העכער און פילע ווייטער. דאס דארפן מיר זיכער זיין.

נון וועלען געוויס קומען די „פראקטישע מענשען“, די נייך-מאל קלוגע, און וועלען פֿרעגן, וואס זישע וועלען מיר דערפון האבען? מיר קענען שוין די דאזיגע לייט, מיר געדענקען נאך אלע שטיינער, וועלכע זיי האבען אונז געלעגט אויפן וועג, אלע שווייניקייטען וועלכע זיי האבען אונז געוואלט צוגרייטען און אויך צוגעגרייט. דאס זענען אויך די לייט וועלכע בעווארפען אונז מיט פֿראגען: וואס האבען מיר שוין אויפגעטוהן, וואו האלטען מיר שוין אין אונזער ארבייט און ווען וועלען מיר ענדליך שוין קומען צום ציעל? ווען זיי וואלטען אונז מיט אלע זייערע כחות געהאלפן, אזוי ווי זיי האבען מיט אלע זייערע כחות אונז געשטערט, וואלטען זיי שוין אויך נישט געדארפט מעהר פֿראגען שטעלען. די וועלכע נעמען א טהייל אין אונזער בנן, פֿונ'ם ערשטען ביזן לעצטען, פון די פֿיהרער פֿונ'ם בנן און זיינע העלפער ביז די פשוט'ע ציעגעלטערעגער, פֿרעגט קיינער נישט אזוי פֿילע. מיר ווייסען נור דאס איינציגע אז מיר מוזען ארבייטען און טוהען אונזער חוב אונז פֿערדראסען, מיט שטארקער האפנונג און בענייטערט. מיר בויען, מיר, בויען און אונזער בנן וואקסט, דאס האלב-פֿארטיגע צו פֿערשטעהען קען נישט יעדער. איך בין אבער רוהיג אז אין אונזער שענעם הויז וועלען אויך יענע יודען וואהנען, וועלכע שטעהען אצונד פֿון דער ווייטענס מיט א בייזען שמייכל אויף די ליפען און די הענד פֿער-שטעקט אין די הויזענקעשענעס.

איין פֿראגע אבער איז דא, וועלכע איך וויל בשום אופן נישט דורכלאזען אהן א תשובה. האבען מיר שוין דעם טשארטער צו קא-לאניזירען פאלעסטינא בעקומען? דערויף ענפֿערען מיר הויך און מיט שטארקייט „ניין“. איין אנדער פֿראגע איז עס, אויב מיר האפען ווייטער, אויב מיר שטרעבען נאך אלץ ווייטער צו אונזער ציעל, אויב מיר דארפען נאך ווייטער ארבייטען צו דיעזעם ציעל? דערויף ענפֿער איך פונקט אזוי הויך און מיט שטארקייט „יא“! אונזערע פֿאדערונגען, אונזערע פֿלענער בעקומען מעהר אויסזוכטען אויסגעפֿיהרט צו ווערען, ווי ווייט מעהר מיר זענען און ווי געוואלטעגער אונזערע קרעפטען ווערען. מיר מעגען שוין היינט רעכט צופֿרידען זיין מיט דער אויפֿ-נאחמע, וועלכע אונזער רעיון האט געפֿונען ביי די מעכטיגסטע פֿון דער ערד. פֿערלאנגט אבער פֿון אייערעם אקציאנס-קאמיטע נישט מעהר ווי דאס וואס איך האב געזאגט, אין דער הינזיכט מוזט איהר פֿאלעס פֿערטרויען צו אונז האבען. אין אלע איבריגע זאכען שטעהט איהנען די רעדע פֿריי.

אונזער גאנצע ארבייט אצונד און איהר ווייטערגאנג איז, קורץ אויסגעדריקט: מיר ארגאניזירען די יודענהייט, מיר גרייטען זי צו צו א צוקונפֿטיגע לעבען.

נון אבער ווילען מיר אויך אמאל פֿרעגן אונזערע יודישע געגנער: וואס אייגענטליך האבען זיי דען אין די אייניגע יאהר אויפֿ-געטוהן צו ערלייכטערען דעם נויטשטאנד פֿון אונזער פֿאלק. וואו זענען זיי יעדע רעזולטאטען? וואס האבען זיי דערלאנגט? וואס האבען זיי פראקטישעם געשאפען? מיר הערען כסדר פֿון קאמיטעטען, פֿון גרויסע זאמלונגען און גרינדונגען. ארויף מיט אייערע רעזולטאטען! ארויף מיט אייערע מעשים טובים! מיר ווילען זעהר גערן זיי בע-וואונדערען און אויך אינ'ם נאמען פֿון די אַרימע דאנקען.

און דאס איז נישט קיין קאטאָוועס-פֿראגע נאָר איין מוראדיג ערנסטע. איהר אלע קענט יענע שוידערנדע סצענען מיט די פֿער-טריבענע יודען פֿון רומעניען, וועלכע האבען דורכגעצויגען ווי א בלוטס-

זיי וועלען אהער אריינברענגען דעם שרעקען פֿאר וועלכען זיי ענט-לויפען — איך מיינ דעם אַנטיסעמיטיזם. מיר קענען אבער דא אויפֿ-שלאגען אונזער גלות-געזעלט צום פֿערהאנדלען איבער אונזער לאגע, ווייל מיר ווילען אונזער יודישע פֿראגע עפֿענטליך בעשפרעכען.

איך דער צייט פֿון איין קאנגרעס צום אנדערען בעמיהען זיך אונזערע געגנער מיט אלע כחות צו פֿערדעקען אונזערע ציעלען מיט א שלייער פֿון פֿאלשע פֿארשטעלונגען, אזוי אז ביי יעדער נייער צוזאמענטרעפֿונג מוזען מיר קודם-כל מיט א פֿאך האק-שלענגע די ווילדע צווייגליך פֿון אונזער בוים בעזייטיגען, אום דעם בוים פֿריי צו מאכען. מיר קענען זיך אבער פֿרעהען זעהענדיג אז אונזער בוים איז געזונד, ער וואקסט.

דער ציוניזם וויל פֿאר דאס יודישע פֿאלק שאפען אין ארץ-ישראל איין נאציאנאלע היים, געשיצט דורך עפֿענטליכע געזעצען. דאס דאזיגע פֿראגראם האבען מיר מיט 3 יאהר צוריק אויסגעארבעט. די ווירקונג פֿון דעם פֿראגראם בעווייזט בעסער ווי אלעס דאס טיעפֿע בעדעדפֿעניש, דאס אלטע, זעהר אלטע בענקעניש פֿון אונזער פֿאלק צו זיין היים. די אלע ווירקונגען דארף איך היינט נישט מעהר אויפֿ-צעהלען: יעדער קען זיי, יעדער זעהט זיי, יעדער הערט זיי. פֿאר פֿיער יאהרען וואלט מען מורא געהאט אויסגעלאכט צו ווערען ווען מע וואלט רעדען פֿון א יודישען „פֿאלק“, היינט אבער ווערט דער אויס-געלאכט, ווער עס וויל די עקזיסטענץ פֿונ'ם יודישען פֿאלק פֿער-לייגענען. איין בליק אין אונזער קאנגרעס-זאל, וואו עס געפֿינען זיך פֿערטרעטער פֿון אונזער פֿאלק פֿון אלע עקען וועלט איז שוין א שטארקער בעווייז דערצו.

אָט דער פֿאקט האָט אבער נישט נור פֿאר אונז אליין עטוואָס צו בעדייטען, נאָר אויך פֿאר די אנדערע. פֿון איין זייט גיט ער די פֿערשיידענע לענדער די מעגליכקייט די שווערע יודענפֿראגע מענטשליך-אַנשטענדיג צו ענטשיידען. פֿון דער אנדערער זייט עפֿענט ער נייע וועגען פֿאר דאס לעבען אין די מזרח-לענדער איבערהויפט. אונזער וויע-דער-ערשיינען אין לאנד פֿון אונזערע אבות, דאס ערשיינען, וועלכעס די הייליגע שריפט האָט פֿאראויסגעזאָגט, די פֿאָעטען בעזונגען, פֿון דעם אַרימען פֿאלק מיט טהערען ערבעטען און פֿון לצים פֿערלאכט — אונזער ריקקעהר אין דאס הייליגע לאנד איז אויך א זאך פֿון ווירק-ליכען פֿאליטישען אינטערעס פֿאר די מלוכות וואָס האָבען עפֿים אין אַזיע צו זוכען.

ערלייבט מיר עטליכע ווערטער פֿון דער ערעפֿונגסרעדע ביים צווייטען קאנגרעס ארויסצוגעהמען: אין יאהר 1898 איז אין באזעל געזאָגט געוואָרען: „דאָס לאַנד (פֿאלעסטינא) איז נישט נור די היים פֿון די העכסטע אידעען און פֿון דעם אומגלייכסטען פֿאלק, עס איז אויך דורך זיין געאָגראַפֿישער לאַגע זעהר בעדייטענד פֿאר גאנץ איי-ראָפּאַ, דאָ ארום וועט אַמאָל, און די צייט קען נישט צו ווייט זיין, א קולטור-און א האַנדעלסוועג קיין אַזיען פֿיהרען. אַזיען איז די האַרבסט-שאלה אין דער דיפֿלאָמאַטיע, וועלכע מוז אין די קומענדיגע 10 יאהר פֿערענפֿערט ווערען.“

אָט די ווערטער פֿונ'ם 1898 יאהר זענען אצונד גערעדט אין אלע מיילער. די פֿאקטען פֿון די לעצטע פֿאך חדשים האָבען זיי אַם בעסטען בעקרעפֿטיגט. די אַזיאַטישע שאלה ווערט פֿון טאָג צו טאָג ערנסטער, און איך האָב מורא אז זי וועט נאָך אַ לאַנגע צייט בלוטיג זיין. דערמיט וואָקסט אבער אויך דאָס אינטערעס פֿון די קולטור-פֿעלקער צו דעם וועג קיין אַזיען. פֿאר די קולטור-פֿעלקער איז זעהר וויכטיג אז אויף דעם וועג, אויף דעם קירצעסטען וועג קיין אַזיען זאָל זיין א קולטור-סטאַנציע, וועלכע זאָל פֿאַר אלע ציוויליזירטע מענטשען צונוטץ קומען. אַזאַ סטאַנציע איז פֿאלעסטינא, און די קולטור-ערעגער, וועלכע זענען דערינען זייער גוט און בלוט, אַם אַזאַ קולטור-סטאַנציע צו שאַפֿען, זענען מיר עס — די יודען. אלע פֿאליטישע קעפֿ מוזען תיכף שוין פֿערשטעהען אז אין אונז האָבען זיי די בעסטע געלעגענ-הייט זיך מיט אַזיען צו פֿערבינדען. אויף די קולטור-סטאַנציע, וועלכע עס וועלען אויפֿבויען אַזאַ שוואַכעס פֿאלק ווי מיר יודען, האָבען די

שפור דורך גאנץ אייראפא. וואו איז נון דאס ביזער א פייערע ידענטהום, וואו זענען די שטענדיג אנגערופענע „גרויסע“ ישראלים, די שטיצע פון כלל-ישראל? יא, אין זייערע מעשים זאלט איהר זיי דערקענען. אפאר טויזענד עמיגרנטען זענען מיט אים און וועה ווייטער איבערגעפערט געווארען און דערמיט ערקלערט מען זיך שוין פאר אונפעהיג נאך עפס צו טהון. די איבעריגע אומגליקליכע זענען מיט דער מאכט פון פאליציי-געוואלט, הונדערטער ווייז אין עקסטרא-אייגענבאהן-ציגען צוזאמענגעפאקט געווארען און צוריק צו דער גרענעץ געווארפען, פון וועלכער זיי זענען מיט וועה-רופען אנטלאפען. די דאזיגע עקסטרא-ציגע זענען געווען די לעצטע אנשטרענגונגען פון זייער רחמנות.

אונטער די בעווייזע פארן ציוניזם, פאר זיין נייטהיגקייט און גע-רעכטיגקייט, האבען מיר ביז היינט געהאט זעהר א שטארקען בעווייז אין דעם באנקראט פון דער אסימילאציע. אצונד האבען מיר בעקומען א נייעם בעווייז: דער אנוועזן פון דער וואהלהטהעטיגקייט, און וועלכער אנוועזן! יא, ווען די רייכע הערען אויף צו צאהלען געהט פיעל פער-לארען. זיי זענען צו דעם אומגליק נישט געווען צוגעגרייט, זאגען אונז די בעלי-צדקות און די בעלי-טובות, דינען זענען זיי אבער אליין שולדיג, זיי האבען נור געדארפט האבען די גנאדע זיך צו צוהערען צו די פעהרענדלונגען פון אונזערע קאנגרעסען. אויף דעם ערשטען באזעלער קאנגרעס אינ'ס יאהר 1897 זענען געלעגען די פעטיציאנען פון 50 טויזענד רומענישע יודען. — זיי האבען געשריען פון אוי-סערסטער נויט און אום הילף געבעטען. זיי קענען קיין שעה לאנג ווארטען און זיי האבען דאך 3 יאהר אויסגעהאלטען. 3 יאהר איין מאסענעלענדה, פון וועלכען מע קען זיך היינט שוין די שוידערנדיע פאר-שטעלונג מאכען אז מע זעהט זיי וואנדערען.

איהר וועט אין אונזערע פעהרענדלונגען דעריבער נאך מעהר הערען.

נון דארף מען מיינען אז די שרעקליכע נויטה, די אונמעג-ליכקייט די ארויסגעטריבענע ערגיין וואו אונטערגעבריינגען, דער צוטר-סעלטע צושטאנד פון די עקזיסטירענדע צדקה-אנשטאלטען האבען געדארפט אויך אונזערע גרעסטע פערעקשנ'טע געגנער איבערצייגען, אז נור דער ציוניזם איז די איינציגע און אמת'ע הילף צו דער יודישער נויטה, ניין! אונזער אמת וויל מען נישט אננעהמען. אים געגענהייל מע בעשולדיגט אונז אז מיר האבען אליין דאס אומגליק ארויסגערופען, ווייל מיר האבען געוואלט דערפון זיך א אינאציאנס-מיטעל שאפען. מיר ערקלעהרען אז דאס איז פאלש! קיינמאל האבען מיר אזא וואנדערונג, אהן א פלאן ערגיין וואהן, ארויסגערופען אדער פאר גוט ערקלעהרט, מיר האבען אלע אויף אלע אזעלכע אנפראגען נור גערשטעהן געדולד און געדולד. מיר האבען פאר דעם אומגליק גע-ווארענט, וועלכעס מיר האבען ליידער פאראויסגעזעהען, אז אונזער עצה האט נישט גענוצט און די פון דער נויטה געטריבענע האבען אנגעהויב-בען צו וואנדערען, האבען מיר נאטירליך געמאכט זיך פאר זיי אננעמען. ליידער האבען מיר נישט פיעל געטהון ווייל מיר זענען דאך געוויס נישט געווען צוגעגרייט צו צדקה פערטהיילען. אבער דאס דאזיגע אומגליק וועלכעס איז געוויס נאך נישט דאס לעצטע און וועלכעס איז נאך נישט געענדיגט, זאל אויך פאר אונז, ציוניסטען, זיין א וואונדער. מיר דארפען אונז נישט בעגניגען דאס נור פאר א בעשטעטיגונג פון אונזער ציוניס-טישען רעיון צו בענוצטען. מיר מוזען דערפון אויך פראקטישעס ארויסנעמען. נישט מעהר זאלען אין דער צוקונפט אזעלכע פערצוויי-פעלטע פערטריבענע זיין אנגעוויזען אויף די גנאד פון די וואהל-טהעטיגקייטס-געזעלשאפטען, וועלכע קענען אדער ווילען זיי נישט העל-פען. דיזער קאנגרעס דארף אלס איינע פון זיינע וויכטיגסטע אויפ-גאבען בעטראכטען צו געבען דעם אנהויב פון אזוינע ארגאניזאציען צו גרינדען, דורך וועלכע די ציוניסטען זאלען קענען אין נויטהפאלען איינגערמאסען געזיכערט זיין. איינער זאל דעם אנדערען העלפען. דורך קליינע קרבנות וואס יעדער וועט בריינגען וועט ער דעם כלל שטארקען, וועלכער וועט פון זיין ווייט ווייטער אפשר אמאל איהם

אויך צונאנטן קומען, אזוי בעקומט מען א רעכט אויף הילף און מע האט נישט נייטהיג אנצוקומען צו גנאד.

שווער איז אונזער וועג און פול מיט שמערצען, אוודאי! נאך דערביי וועט זיך אונזער מוטה און געטרייטשאפט נור אבפראברען. די וועלכע פערלאנגען אויגענבליקליכע רעזולטאטען זאלען זיך נור פון אונזער פאָהן צוריקציהען, און ווען מיר דארפען נאך ווארטען, ביז עס איז עררייכט אונזער ציעל, וועלען מיר דאך, אין מיטען פון דער מאטעריאלישער נויטה, געפינען האטש א מאראלישען געוויין. עס וועט בעווייזען ווערען, אז דאס יודענטהום האט נאך א אידעאלים אין זיך, וועלכער שטעלט זיך מוטהיג געגען די געפאהרען, ערמאנט אלע נויטה, און האט גרויסע געדולד פאר גרויסע ציעלען! —

עס איז איבריג צו זאגען, דאס א גאנצער שמורס אפלאדיסמענטע איז געווען דער דאנק פון דעם קאנגרעס און פון די געסט.

ד. ה. ערצל איז מזדע, דאסעס איז אויסגעקליבען געווארען אויס די פערטרעטער פון אלע לענדער איין בעשטענדיגע קאמיסאן-פער-מאנענין-קאמיסאן, וואס האט דעם צוועק צו ערלייכטערן די ארבייט פון קאנגרעס ביי די וואהלען. די פערמאנענין-קאמיסאן, וואס שטעהט אין פערבינדונג מיט די דעלעגאטען פון אלע לענדער, שטעלט צונויף די נעמען פון קאנדידאטען און שלאגט פאר דעם קאנגרעס.

ד. באדענהיימער פון קעלן שלאגט פאר אין נאמען פון דער פערמאנענין-קאמיסאן אויסצוקלייבען צום פריזידענטען פון קאנגרעס ד. הערצלע.

בראווואס און אפלאדיסמענטע זענען געווען דער ענטפער פון קאנגרעס.

צו וויצע-פריזידענטען זענען אויסגעקליבען געווארען: ד. מאקס נאָרדוי, ד. מ. גאסטער און פראפעסאר מאנדעלשטאם.

צו מיטגלידער פון קאמיטעט: ד. כהן — בערנשטיין (קיינעווי), פראפעסאר גאטהייל (ניו-יאָרק), אדוואקאט יאסינאווסקי (ווארשוי), ד. אלעקסאנדער מארמאָרעק (פאריז), סער פרענסיס מאנטעפיאָרע (לאנדאָן), פינעלעס (גאלאץ), שור (שיקאגא) וואָלפֿזאָהן (קעלן).

צו שריפטליכער אין העברעאיש זשארגאן: אינזשענער אוסישקין, ד. ש. לעווין; אין דער רוסישער שפראך: ד. טשלענאָוו, אינזשענער טעמקין.

אין דער ענגלישער שפראך: קאווען; פראנצעזיש: פרוי גאטהייל, דייטש: ד. פריעדעמאן, מענטשעל, רומעניש: אינזשענער עלמאן.

דאס ווארט בעקומט ד. נאָרדוי.

געעהרטע פערזאמלונג.

פון דער צייט אן וואס מיר האבען זיך געמאכט דעם שטייגער, דאס, וואס דאס יודישע פאלק לעבט איבער, אלע יאהר צו בעטראכטען אויף אונזערע קאנגרעסען, עפענט זיך אויף פאר אונז אונזער געשיכטע ווי איין אלטעם טרויער-שפיעל, וואו פון אקט צו אקט וואקסט אלץ מעהר און מעהר דאס שרעקען, און איין שרעקען, איין אומגליק וואקסט איבער דאס אנדערע.

פון יאהר צו יאהר וואקסט און שטייגט דער עלענה, די ארימ-קייט פון אונזער פאלק; און אהן אונזער וויסען, און גענען אונזער ווילען איז דאס בוך „אויב“ פאר איין ביישפיל געווארען פאר אונזערע יעהרליכע בעטראכטונגען איבער דער לאגע פון אונזער פאלק.

דאס יאהר וואס פון דעם דריטען ציוניסטען-קאנגרעס ביז דעם פיערטען, איז דאס ערגסטע יאהר פון די אלע איבער וועלכע איך האב מיינע בעטראכטונגען ביז איצט געגעבען. דער אנטשעמיטיום, וועלכער איז נאך די רייד פון די אפיציעלע פארשטעהער פון די געמיינדען — א מיאוסע אבער א פאראיבערגעהענדע מאדע-זאך, פערברייטעט זיך אלץ מעהר און מעהר, און וואס מעהר ער פערשפרייט זיך ווערט ער אלץ גרויזאמער, ווערט ער אלס שרעקליכער.

ער פערוויסטעט איין לאנד נאך דעם אנדערן און מאכט גע-פעהרליך דאס יודישע לעבען, אפילו דארט וואו זיי זענען ביז איצט אס זיכערסטען געווען. ער נעמט אן אזעלכע פארמען, וואס אפילו די ערגסטע יעוואיטען האבען זיי פאר אונמעגליך געהאלטען. אלע ישרים פון מיטעל-

שפור דורך גאנץ אייראפא. וואו איז נון דאס ביזער א פייערע ידענטהום, וואו זענען די שטענדיג אנגערופענע „גרויסע“ ישראלים, די שטיצע פון כלל-ישראל? יא, אין זייערע מעשים זאלט איהר זיי דערקענען. אפאר טויזענד עמיגרנטען זענען מיט אים און וועה ווייטער איבערגעפערט געווארען און דערמיט ערקלערט מען זיך שוין פאר אונפעהיג נאך עפס צו טהון. די איבעריגע אומגליקליכע זענען מיט דער מאכט פון פאליציי-געוואלט, הונדערטער ווייז אין עקסטרא-אייגענבאהן-ציגען צוזאמענגעפאקט געווארען און צוריק צו דער גרענעץ געווארפען, פון וועלכער זיי זענען מיט וועה-רופען אנטלאפען. די דאזיגע עקסטרא-ציגע זענען געווען די לעצטע אנשטרענגונגען פון זייער רחמנות.

אונטער די בעווייזע פארן ציוניזם, פאר זיין נייטהיגקייט און גע-רעכטיגקייט, האבען מיר ביז היינט געהאט זעהר א שטארקען בעווייז אין דעם באנקראט פון דער אסימילאציע. אצונד האבען מיר בעקומען א נייעם בעווייז: דער אנוועזן פון דער וואהלהטהעטיגקייט, און וועלכער אנוועזן! יא, ווען די רייכע הערען אויף צו צאהלען געהט פיעל פער-לארען. זיי זענען צו דעם אומגליק נישט געווען צוגעגרייט, זאגען אונז די בעלי-צדקות און די בעלי-טובות, דינען זענען זיי אבער אליין שולדיג, זיי האבען נור געדארפט האבען די גנאדע זיך צו צוהערען צו די פעהרענדלונגען פון אונזערע קאנגרעסען. אויף דעם ערשטען באזעלער קאנגרעס אינ'ס יאהר 1897 זענען געלעגען די פעטיציאנען פון 50 טויזענד רומענישע יודען. — זיי האבען געשריען פון אוי-סערסטער נויט און אום הילף געבעטען. זיי קענען קיין שעה לאנג ווארטען און זיי האבען דאך 3 יאהר אויסגעהאלטען. 3 יאהר איין מאסענעלענדה, פון וועלכען מע קען זיך היינט שוין די שוידערנדיע פאר-שטעלונג מאכען אז מע זעהט זיי וואנדערען.

איהר וועט אין אונזערע פעהרענדלונגען דעריבער נאך מעהר הערען.

נון דארף מען מיינען אז די שרעקליכע נויטה, די אונמעג-ליכקייט די ארויסגעטריבענע ערגיין וואו אונטערגעבריינגען, דער צוטר-סעלטע צושטאנד פון די עקזיסטירענדע צדקה-אנשטאלטען האבען געדארפט אויך אונזערע גרעסטע פערעקשנ'טע געגנער איבערצייגען, אז נור דער ציוניזם איז די איינציגע און אמת'ע הילף צו דער יודישער נויטה, ניין! אונזער אמת וויל מען נישט אננעהמען. אים געגענהייל מע בעשולדיגט אונז אז מיר האבען אליין דאס אומגליק ארויסגערופען, ווייל מיר האבען געוואלט דערפון זיך א אינאציאנס-מיטעל שאפען. מיר ערקלעהרען אז דאס איז פאלש! קיינמאל האבען מיר אזא וואנדערונג, אהן א פלאן ערגיין וואהן, ארויסגערופען אדער פאר גוט ערקלעהרט, מיר האבען אלע אויף אלע אזעלכע אנפראגען נור גערשטעהן געדולד און געדולד. מיר האבען פאר דעם אומגליק גע-ווארענט, וועלכעס מיר האבען ליידער פאראויסגעזעהען, אז אונזער עצה האט נישט גענוצט און די פון דער נויטה געטריבענע האבען אנגעהויב-בען צו וואנדערען, האבען מיר נאטירליך געמאכט זיך פאר זיי אננעמען. ליידער האבען מיר נישט פיעל געטהון ווייל מיר זענען דאך געוויס נישט געווען צוגעגרייט צו צדקה פערטהיילען. אבער דאס דאזיגע אומגליק וועלכעס איז געוויס נאך נישט דאס לעצטע און וועלכעס איז נאך נישט געענדיגט, זאל אויך פאר אונז, ציוניסטען, זיין א וואונדער. מיר דארפען אונז נישט בעגניגען דאס נור פאר א בעשטעטיגונג פון אונזער ציוניס-טישען רעיון צו בענוצטען. מיר מוזען דערפון אויך פראקטישעס ארויסנעמען. נישט מעהר זאלען אין דער צוקונפט אזעלכע פערצוויי-פעלטע פערטריבענע זיין אנגעוויזען אויף די גנאד פון די וואהל-טהעטיגקייטס-געזעלשאפטען, וועלכע קענען אדער ווילען זיי נישט העל-פען. דיזער קאנגרעס דארף אלס איינע פון זיינע וויכטיגסטע אויפ-גאבען בעטראכטען צו געבען דעם אנהויב פון אזוינע ארגאניזאציען צו גרינדען, דורך וועלכע די ציוניסטען זאלען קענען אין נויטהפאלען איינגערמאסען געזיכערט זיין. איינער זאל דעם אנדערען העלפען. דורך קליינע קרבנות וואס יעדער וועט בריינגען וועט ער דעם כלל שטארקען, וועלכער וועט פון זיין ווייט ווייטער אפשר אמאל איהם

יעצט אין רומעניען ענטוויקעלט. שטעהענדיג אויף דער שוועלע פֿון דעם צוואנציגסטען יארהונדערט זעהט אייראפא פֿאר זיך אזא זאך וואָס זי האָט שוין צייט 1780 ניט געזעהן, אלס דרייסיג טויזענד פראָטעסטאנטען אין זאלצבורג זיינען איבער זייער גלויבען פֿון זייערע הויפֿען און הייזער ארויסגעצויגן געוואָרען. ווייטער זעהט מען אויף אלע שטעטען און וועגען, גאנצע פאלקען פֿון יודישע אַרימע אומ-גליקליכע אַרום בלאַנדזען, הינטער זיך דער טויט, פֿאר זיך דאָס אונ-בעקאנטע מיט אלע זיינע שרעקען. אלטע יודען וועלכע בלייבען ליגענען ביי דעם וועג; מאמעס וועלכע בלייבען אויף א אַרט פֿון קראנקהייט, שוואַכקייט און מידקייט, און זייערע וויינענדיגע קינדער קענען זיי נור איין פֿערדארטע, טרוקענע איינגעשרומפֿענע ברוסט אויסשטרעקען; מענער, וועלכע געפֿינען זיך נאָך אין די בעסטע יאָהרען, און פֿערלאָזענדיג זיך אויף זייער קערפֿערליכער קראַפֿט, גלויבען זיי אלע נויטה אַריבער צו טראָגען, זיי וואַנדערנדיג אין די רוהגע פֿריד-ליכע דערפֿער, פֿרעגען זיי זיך: פֿאַר וואָס דארפֿען די אין אלע פֿערנדיגע לעבען און מיר ניט? זיינען מיר ניט אזעלכע מענטשען ווי זיי? האָבען מיר אויף זיך וועלכע עס איז שולדען? ווילען מיר דען עטוואָס אנדערעס אלס: אין רוהע אַרבייטען, אונזערע עלטערן עהרען, אונזערע פֿרויען און קינדער ליבען און ערהאלטען?

מיט 170 יאָהר צוריק האָט דער אנבליק פֿון די אומגליקליכע וואַנדערער אָהן ברוד און אָהן אַ היים אויף די צוועהער אזא איינדרוק געמאַכט, אז נאָך אין אַ צייט פֿון אַ מענטשן-לעבען אַרום האָבען די נערווען פֿון די צייט-גענאָסען געציטערט און אין גאַטעס קינדער-יאָהרען אַריין געקלונגען, וועלכער האָט פֿון זיי געשעפט דעם גייסט צו זיין ווערק „הערמאן און דא-אטהעא“, האָטש באמת איז דער גרוש פֿון די זאלצבורגער פראָטעסטאנטען נאָך געווען גאַלד אַקעגען דעם יודישען גרוש פֿון רומעניען. די זאלצבורגער פראָטעסטאנטען וועלכע עס האָט צווישען יאָהר 1729 און 1731 געטראָפֿען דאָס פֿינסטערע אומגליק פֿון זייער היים פֿעריאָנט צו ווערען, זענען געווען בסה"כ 30 טויזענד, אין רומעניען האַנדעלט עס זיך אָבער אום 270 טויזענד יודען, פֿון וועלכע 18—20 טויזענד זענען שוין איבער דער גרעניץ געגאנגען, 60 טויזענד, אָדער ווי אנדערע זענען מודיע 100 טויזענד שטעהען גרייט אַבצופֿאַהרען און אלע איבריגע מיט אויסנאָהם פֿון עטליכע טויז-זענד רייכערע און שטומפֿיגע געלדמאַכער, פֿיהלען אונטער זיך די ערר ברענען. (לעבהאפֿטער בייפֿאַל) די זאלצבורגער פראָטעסטאנטען האָבען געמוזט אוועקוואַרען זייערע הייזער און פֿעלדער, זיי האָבען אָבער מיט זיך געפֿיהרט רייכען הויזאַטא און זאפֿאסען אין בעקוועמע גע-צעלטען וואו זייערע פֿרויען און קינדער, אלטע און קראַנקע האָבען געפֿונען שוטיץ פֿון די טרודות-הדרך און אלערליי וועגס-צופֿעלען, זיי האָבען פֿאַח זיך געטריבען גאנצע טשערעדעס פֿיה, וועלכעס איז דאָך אויך עפֿים אַ פֿערמעגען. די רומענישע יודען אָבער פֿערמאָגען מער-סטענטיילס ניט מעהר אלס די פֿאַרשטאטעס וואָס זיי טראָגען אויפֿ'ן לייב, די אַרימסטע פֿון זיי רייזען ניט אין וואָגען אָדער אין שיף, זאנדערן שלעפען זיך צו פֿיס פֿון איין גרעניץ צו דער אנדערער, אין דער היים האָבען זיי ניט מעהר איבערגעלאָזט אלס די גלייכער פֿון זייערע עלטערן אין די קברים, וועלכע שטעלען פֿאַר איהר איינציגען חלק אין דער ערד פֿון זייער געבורטס-לאַנד. מיטנעמען האָבען זיי ניט געהאַט וואָס אַ הויך זייער גלות-שטעקען און דאָס אונערטרעגליכע פֿעקיל צרות, עראינע-זונגען און בעפֿירכטונגען. (לעבהאפֿטער בייפֿאַל).

די זאלצבורגישע פראָטעסטאנטען האָבען אונטערוועגס בעגעגענט פֿון זייערע גלויבענסגענאָסען און אַמאַל אויך פֿון קאמאַליקען פֿיעל ליבע. איבעראַל האָבען די געמיינדען בעגריסט די אַריינציהענדע מיט גלאַקען קלונגען און מיט געזאָגט פֿון קירכענלידער, איבעראַל האָט מען זיי אויפֿגענומען, מתנות געשענקט און בעפֿריינדעט, איבעראַל האָבען די פֿרעדיגער זיי מיטגעגעבן אַ וואָרט פֿון טרייסט און אויסגעשטאַרקט, זיי אַ שטיק וועגס בעגלייטעט, די רומענישע יודען אָבער ווערען אונ-טערוועגס מיט גלייכגילטיגקייט, און אַסך מאָל מיט מיסטרוען און נמאס-קייט, ניט זעלטען גאָר מיט אַפֿענער פֿיינדשאַפֿט בעטראַכט, נור

אלטער שטעהן אויף פֿון זייערע קברים און פֿערשפּייען דעם ליכטיג-גען טאָג. אפילו די אויסגעטראַכטע מעשה, אז יודען בעניטצען קריסט-ליבעס בלוט, געפֿינט אויך צוהערער, און גרויסע מאסען ווערען דורך איהר אויפֿגעהעצט אזוי שטאַרק, אז דאָס יודישע פֿערמעגען און יודי-שעס לעבען איז אין דער גרעסטער סכנה, די פֿלפּולים פֿון טיסאַ-עסלאַר און קסאנטען האָבען אונז אָנגעזאָגט: מיר זאָלען פֿאַרזיכטיג זיין, מיר אָבער האָבען זיי פֿערגעסען. פאלנא און קאַניטיץ דאָס זענען אזעלכע שטאַרקע קולות פֿון וועלכע דאָס יודישע פֿאָלק דארף די אויערען ניט פֿערשטעקען. אין בעהמען איז אַ יוד, גאָר פשוט, פֿער-מישט געוואָרען צום טויט, ווייל מע האָט איהם בעשולדיגט אז ער האָט זיך בעניטצט מיט קריסטליכעס בלוט פֿון אמונה-זאכען וועגען, פונקט ווי מיט 400 יאָהר צוריק, און אין טשעכישע געגענדען בע-געגענט מען דעם יודען אויף דער גאס, מיט אזא האס, גלייך ווי דער יוד וואָלט זיי וועלען הרג'נען. אין וועסט-פֿרייסען און פאמערן גע-פֿינען זיך יודען געצוואונגען זייערע ערטער צו פֿערלאָזען; זייערע ערטער, וואו זייערע עלטערן האָבען שוין הונדערטער יאָהרען געלעבט, ווייל זייערע שכנים קוקען אויף זיי ווי אויף מענטשען וועלכע געהערען עפֿים צו אַ רויבער באַנדע, און רודפֿ'ן זיי מיט זידלעריי און רויבעריי...

אין עסטרייך האָט מען דעם פֿאַלנא'ער משפט מבטל געווען און מע האָט נייע הקירה ודרישה איבער דעם משפט אָנגעהויבען. אין פֿרייסען שטעלט זיך די רעגירונג מיט כל הכחות געגען דער אויפֿגע-בונטעוועטער מאסע, און מיט איהר איינזענעם פֿויסט האַלט זי אויף די אַרדנונג אין לאַנד, אין די ביידע מלוכות האָבען די רעגירונגען גע-טהון זייער פֿפֿליכט, אום זייערע יודישע בירגער זאָל קיין ביזעס טרע-פֿען, איבערהויפט אין פֿרייסען, האָבען די יודען אין דעם מלך געפֿונען אזעלכע גוטע פֿעטערליכע זאָרגע פֿאַר זיך, אז זיי האָבען זיך געפונען טיעף דאנקבאַר דערפֿאַר.

דער פֿאַקט אָבער, אז די רעגירונג האָט זיך געמוזט אָננעמען פֿאַר די יודען, האָט די יודישע לאַגע ניט פֿערבעסערט נאָר פֿערערגערט. די מאסע האָט ניט געקאָנט ארויסווייזען איהר האס, זי האָט איהם איינ-געהאַלטען. אָבער, אַט דער צוואַנג, וואָס זיי ווערען געצוואונגען איינ-צוהאַלטען זייער כעס און האס צוליב די יודען, רופֿט אַרויס אין זייער הארצען נייע שנאה, נייע בעשולדיגונגען געגען יודען, און זוכט געלעגענהייט זיי אויך פֿאַר דעם צוואַנג צו בעשטראָפֿען. אין די גע-גענדען זענען די יודען שוטיץ-יודען געוואָרען, ווי פֿאַרצייטען; זיי הענגען אָב—מיט האָב און גוט—פֿון דעם גוטען ווילען דער רעגירונג, איין אָב-הענגונג פֿון וועלכעס עס ווייסט ניט קיין שום אנדערער טהייל פֿון דער בעפֿעלקערונג, עס געהט איבער אַ שוידער איבער דעם לייב, אז מע שטעלט זיך פֿאַר: וואָס וואָלט פֿון די אומגליקליכע יודען געוואָרען, ווען זיי וואָלטען מיט וואָס עס איז, אָדער דורך וואָס עס איז, דעם שוטיץ פֿון דער רעגירונג פֿערלאָרען אָדער ווען אין דער שפיטצע דער רעגירונג וואָלט שטעהן אזא פֿאַרטיי, וואָס איהר איז טייערער דאָס ווילען פֿון פֿאָלק אלס די גערעכטיגקייט, אין דעם טאָג, וואָס די רעגירונג וועט איהר האַנד פֿון דעם יודען אַראָבעמען, וועלען זיי פֿערלאָזען און פֿאַנגעל פֿריי ווערען, דאָס איז די יודישע לאַגע אין די לענדער, וואָס זייערע איינוואָהנער שטעהן זעהר הויך אין דער גייסטיגער ענטוויקעלונג, און וואו די יודען ריחמען זיך דערמיט וואָס זיי בעזיטצען פֿאלע ביר-גער-רעכטע.

אָבער וואָס פֿאַר אַ ווערדע האָבען די אלע אומגליקען און גע-פֿאַהרען געגען די שרעקליכע צרות וואָס די יודען האָבען דערלעבט אין רומעניען? דאָרט איז יעצט אזא איבערקעהרעניש וועלכעס די יו-דען האָבען שוין זייט פֿיערהונדערט יאָהר ניט געהאַט, אין אמתין, מיר מוזען צוריק געהן ביז אויף דעם יאָהר 1492; ביז צו דער צייט ווען די יודען זיינען פֿון שפּאַניען אַרויס געטריבען געוואָרען צוריק טרעטען, אום עטוואָס עהנליכעס צו טרעפֿען, עס האָט אפילו פֿון דעמאָלט אָן ניט וועגט אומגליקען געטראָפֿען; איינציגע יודישע געמיינדען זיינען צערשטערט געוואָרען, פֿעריאָגט געוואָרען און אויסגעקוילעט געוואָרען, אָבער די אלע אומגליקען, זיינען דאָך נול געגען דעם וואָס האָט זיך

ניט צו קויפֿען) זאָרגט, אז אויך די וועניגע פרנסות וועלכע זענען פֿאַר זיי אָפֿען, זאָלען זיי אויך ניט מספיק זיין. אין די עפֿענטליכע שולען איז פֿאַר זיי ניטאָ קיין פֿלאַך, אַקעגען זייערע אייגענע שולען גיט מען אַרויס געזעצט וועלכע זענען דערצו געציעלט דיזען שולען צו דערקוועטשען. אין משפּטים צווישען אַ יודען און אַ נישט־יודען איז געוועהנליך — נאָטירליך איז אויך דאָ אויסנאָהמען — דער יוד שוין פֿון אָנהויב אָן פֿערמשפט, און עס איז שוין זעלבסטפֿערשטענדליך אז דער יוד געפֿינט ניט קיין שוטיק, ווער שמועסט שוין גענוג האָבט אַקעגען בעלידיגונג מיט ווערטער דורך אויסדריקען פֿון ניעדריגער הייהדיגער שטאָה און טיעפֿסטער פֿעראַכטונג אינעם טעגליכען לעבען און אין דער פרעסע.

איך וויל מיך ניט פֿערלירען אין פרטים. איהר וועט אָהן דעם שוין אויסהערען אַ בעזונדערען בעריכט איבער דער לאַגע אין רומעניען. קורץ געזאָגט איז די לאַגע אזוי: די געבוירענע יודען ווערען אין רומעניען בעטראַכט ווי פֿרעמדע און זענען אונטערוואָרפֿען אַזעלכע פֿרעמדענפֿיינד־ליכע געזעצט וועלכע נור אייראָפּאָ קען. דער ציעל פֿון דיזער געזעצט־געבונג איז קורס־פֿל דאָס טעגליכע ברויך און דערנאָך, יעדע בילדונגס־מעגליכקייט צו צונעמען. זיי זאָלען אינעם טיעפֿסטען תּהום פֿון אַנוויי־סענהייט און בעטט־על־אַד־מיקייט פֿערוואַנדען ווערען און אין דיזען שוואַר־צען אָפּגורנד ענדליך בענראַכען ווערען. זיי זאָלען צו אַזאַ מַדְרָגָה גע־בראַכט ווערען נעבען וועלכער די מדרגה פֿון די צייניגער, און אפילו די מדרגה פֿון די אויסגעטאָנע אין די יִמ־הַבִּינִים (מיטעלאַלטער) איז שוין גלענצענדיג. מע האָבט מיט פֿערגינגען, אז אין אַזאַ מדרגה ווערען אפילו די יודען, די עקְשָׁנִים, אין אייגענע דורות שוין ליבליך און גייסטיג פֿרוב ווערען.

די רומענישע יודען פֿערשטעהען וואָסערע צוקונפֿט מע גרייט זיי צו און זוכען דעריבער בייצייטענס זיך דורך אויסוואַנדערונג צו רעטען. די רומענישע אַנטיסעמיטען זעהען מיט בעדויערען אז זייערע קרפֿות גליטשען זיך אַרויס פֿון זייערע הענד. זיי האָבען אויך אַביסיל מורא פֿאַר דעם שלעכטען איינדרוק, וואָס די אויפֿדעקונג פֿון אַזעלכע פֿער־העלטניסע קען מאַכען אויף דער עפענטליכער מיינונג פֿון ביידע וועל־טען (אייראָפּאָ און אַמעריקאַ). זיי בענוטצען אַלזאָ מיט גרויס בריה״ש אַפֿט דעם דרוק־אפּאָראַט וועלכער שטעהט זיי צו דיענסטען און לאָזען דורך די אויסלעגנדישע בלעטער בריינגען אַזוינע ידועות, וואו אין יעדען וואָרט ליגט אַזוי פֿיעל שָׁקָר, אַזוי פֿיעל אונפֿערשעמטע חוצפּה, אז עס פֿערחאָפט אַזש דעם אָטעהעם. מע פֿערשפּרייט אין דער וועלט פֿאַלשע בִּבְא־מַעֲשִׂיּוֹת אז דאָס אויסוואַנדערען פֿון די יודען איז אַנאַרבייט פֿון אייניגע שווינדלער און פֿאַלקספֿערפֿיהרער. מע וויל איינרעדען אז נור עט־ליכע הונדערט יודען זענען איבער דער גרעניץ אַריבער, האָטשן די סטאַטיסטיקע פֿון די שטאָטישע גרעניצען, פֿון די אונטערשטיצונגס־פֿערייניגע און פֿון די אויסוואַנדערונגס־העפען שטעלען דיזע גראַפֿע און גאָרישע פֿעלשונג באַלד ריכטיג. מע פֿערפֿאַסט ערקלערונגען, נאָך וועלכע עס קומט אויס אז די יודען אין רומעניען געהט עס זעהר גלענצענדיג, און מע צווינגט עטליכע אומגליקליכע יודישע פֿעררעטהער און אָבגעשראָקענע, דיזע ערקלערונג אונטערצושרייבען פֿרי מע זאָל האָבען וואָס צו ווייזען אַקעגען דער פֿערצווייפֿלונגס־שריפט פֿון די אומגליקליכע יודען וואָס האָבען זיך אַריבער געפֿעקעלט איבער דער גרעניץ.

ס׳איז ניט שטאַרק שווער צו געפֿינען פֿלאַך פֿאַר דיזע ידועות איי־די אַנטיסעמיטישע צייטונגען, וועלכע בליהען היינט אין אלע ציוויל־זירטע לענדער, און אז די עהרליכע נישט־אָבגעניגע פרעסע פרובט זיך אַראָברייסען די מאַסקע און אויפֿדעקען דעם אמת, איז דא אַ גרייטע תּשובּה, וועלכע, ביי דער היינטיגער שטימונג פֿון דעם רוב פֿעלקער, בלייבט קיינמאָל ניט אָהן אַ ווירקונג: דאָס זענען יודען־בלעטער, וועלכע ווילען רומעניען מבזה זיין, ווייל רומעניען זוכט זיך צו וועהרען אַקעגען יודישער עקספּלאָאטאַציע און אַקעגען יודישען שטופּען־זיך צו הער־שאַפֿט.

אין די הונדערטער בריעף וועלכע איך האָב ערהאַלטען פֿון רו־מענישע יודען ווערט געוועהנליך, נאָך אַ הערצברעכענדער שילדערונג די

גאָנץ אויסנאָהמסווייזע שטרעקען פֿרעמדע זיי די הילפֿס־האַנד אויס. און אונטער זייערע אייגענע ברידער געפֿונען זיך אויך, נעבען די גוט־האַרציגע וועלכע האָבען ערפֿילט זייער ברידערליכע פֿעליכט, און גע־טריישאַפֿט, אַפֿטמאָל איבער זייערע קרעפֿטען, און וועלכע מעגען דער־פֿאַר ביי דור־דורות געבענשט ווערען (שטאַרקער בייפֿאַל). נעבען דיזע אַמ־תּ'ע ברידער געפֿינען זיך גלויבענסגענאָסען, וועלכע זענען ניט נור אייז־קאַלט געבליבען, וועלכע דרעהען אַוועק דעם קאַפּ פֿון די אומגליקליכע, זיי ווילען זיך אויף זיי גאָר ניט אוקמוקען, זאָנדערן עס געפֿינען זיך אַזוינע — און דאָס איז דער שרעקליכסטער שטריך אין דיזען בילד — וואָס פֿערייאַגען די פֿערשמאַכטע פֿון זייערע שוועלען און רייצען אויף זיי אָן בלוטיגע הינד.

און נון דער לעצטער און וויכטיגסטער אונטערשייד: די זאַל־צ־בורגער פֿראַסעס־טאַנטען האָבען געוואוסט וואוהין זיי געהען, פֿראַ־טעס־טאַנטישע הערשער האָבען צווישען זיך קאָנקורירט, איינער האָט געוואָלט איבערשטייגען דעם אַנדערען, ווער עס זאָל צו זיך אַריינעהמען דיזעז מגורשים זאל זיי גיבען אַ נייע היים מיט בעזונדערע רעכטע און אויסצייכנונגען. קעניג פֿרידריך ווילהעלם דער ערשטער פֿון פֿרייסען זוכט לטוב, אַנדערע דייטשע רייכס־פֿירסטען האָבען זיי געשענקט לאַנד און אויסגעבויט הייזער, זייערע נייע שכנים האָבען זיי אויפֿגענומען מיט אַפֿענע הענד און נאָך קרעפֿטען געהאַלפֿען זיך אין די נייע פֿער־העלטניסע איינצוגעוואהנען. די רומענישע וואַנדערער האָבען ניט קיין ציעל, זיי בלאַנדזען אַרום אָהן אַ פֿלאַך ווי די צפֿון־לעמינגע, איבער וועלכע עס שוועבען רויב־פֿענעל, אַרום וועלכע עס דרעהען זיך רויב־חיות, וועלכע קענען זיך אויסקלויבען נאָך בעליעבען זייער קרבן. קיינער וויל זיי ביי זיך ניט האָבען, יעדער שטופּט זיי פֿון זיין גכול ווייטער און ווען זיי פֿרעגען פֿערצווייפֿעלט: וואוהין זאָלען מיר געהען? וואָס זאָלען מיר טהון? איז די איינציגע אַנטוואָרט וועלכע זיי ערהאַלטען — איין קנייטש מיט די פֿלייצעס און אַ מאַך מיט דער האַנד וועלכע ווייזט בעפֿעהלענדיג אין דער ווייט אַריין: אימער ווייטער אין דאָס אונטער־קאָנטע, אין דאָס בלויע, נור אַוועק, ווייט אַוועק! (רעשׁנדיגער בייפֿאַל). די שטימע פֿונעם רעדנער ווערט ביי די לעצטע ווערטער ווי אַנטערבראָכען, עס פֿיהלט זיך ווי די טהערען שטיקען איהם אין האַל, ביים רוב פֿון די דעלעגאַטען גיעסען זיך טהערען פֿון די אויגען).

איך האָב פֿריער דאָס רומענישע איבערקעהרעניש פֿערגלייכט מיט דעם גירוש שפּאַניען. די גערעכטיגקייט פֿאַדערט פֿעסט צו שטע־לען אז די רומענישע רעגירונג האָט ניט פֿאַרמעגל די יודען אַרויס־געטריבען און פֿערייאַגט פֿונעם לאַנד. אומגעקעהרט, זי טהוט זיך אָן געוויסע מיה די אויפֿברעכענדע צוריק צו האַלטען, אַרויסגעטריבען ווערען נור יענע יודען וועלכע גיבען איבער אין וואָרט און שריפֿט, גאָנץ בעזאָנדערס אין שריפֿט, די ענטזעטזליכע לאַגע פֿון אונזערע ברידער דאָרט אַזוי ווי איז באַמח, וועלכע רופֿען די הילף פֿון דער וועלט פֿאַר די פֿערפֿאַלגטע און טרעטען שאַרף אַרויס אַקעגען די שלעכטע מעשים פֿון דער רומענישער רעגירונג, וואָס ווערען דאָרט געטהון, יענע יודען אָבער, וועלכע טראָגען איבער יעדע געוואַלטהאַט און יעדע שמאָך, ניט אַ וואָרט אַקעגען צו רעדען, ניט אפילו זיך צו בעקלאָגען, ווערען ניט דורך זשאַנדארמען מיט קולאַקעס איבער דער גרעניץ געוואָרפֿען. זיי מעגען אין זייער געבורטס־לאַנד בלייבען, די רומענישע רעגירונג האָט אַלזאָ רעכט ברונג צו זיין און פֿראַטעסטרירען אַקעגען דער בעשולדיגונג אז זי טרייבט אַרויס איהרע יודען, ניין, דאָס טהוט זי ניט, זי געפֿינט עס פֿאַר בעסער, אָדער זי האָט עס געפֿונען פֿאַר בעסער — דען איך מאַך אַ אונטערשייד פֿון דער פֿריהעריגער ביי דער היינטיגער רעגירונג אין רומעניען — זי האָט עס געפֿונען פֿאַר בעסער פֿון איהרע יודען אינעם אייגענעם לאַנד אַ תּל צו מאַכען.

זאָגט אליין, צי איז דאָס וואָרט וואָס איך האָב געזאָגט צו שטאַרק, די יודען אין רומעניען מעגען וואָהנען נור אין די עטליכע גרויסע שטעט, דער הויזער־האַנדעל (סחורה אַרום טראָגען) איז זיי פֿערבאַטען, די מייסטע פרנסות זענען פֿאַר זיי פֿערשלאָסען, אַ גוט אָרגאַניזירטער באַיקאַט (יד־אחת עמיצען צו שאַדען, ביי איהם גאָר

ס'איז נייטשיג איך זאל לעבען, אבער אלץ יין מוז מען דאס פֿערשטעהען און אזוי האנדלען אז דאס זאל געשעהען (שווענדער בייפאל). הילף רופען איז נישט קיין צו לאנגעם לעבען-דערהאלטונג-מיטעל. מען מוז אייגענע פֿחות אָנווענדען זיך פֿונם טויט אָבער צוועהרען, אלץ נישט ווערט מען זיין רויב. (לערמענדער בייפאל און הענד-נעפֿאָטשעריי).

דעריבער רעד איך אויך אָצונד נישט אזוי פֿיעל צו די אייראָפּעאישע רעגירונגען און פֿעלקער, האָטש מיר וואָלטען נאָטירליך זעהר צופֿרידן דען געווען אז מען וואָלט אונז געוואָלט הערען. איך רעד דאָ פֿיעל מעהר קורס-פֿל צום יודישען פֿאלק (שטירמישער בייפאל). דאָס יודישע פֿאלק זאל וויסען ווי אזוי עס שטעהט היינט אַרום דער יודענהייט, וועלכע נייע שלעך פֿונם שיקאָוואָל עס האָט זיי געטראָפֿען. דאָס יודישע פֿאלק זאל וויסען אז קיינער וועט איהם נישט העלפֿען אויב עס וועט זיך אליין נישט העלפֿען. (שטירמישער בייפאל).

מיר מוזען זיך אלזאָ פֿאר אלעם פֿרעגען: ווי אזוי פֿערהאלט זיך דאָס יודישע פֿאלק צו דעם רומענישען איבערקעהרעניש? וואָס האָט עס געטוהן, וואָס טהוט עס, אום די שרעקליכע צרה צו פֿערגרינגערען? ווי אזוי איז עס בייגעשפרונגען צו העלפֿען די אומגליקליכע ברידער, וועלכע זענען אומשולדיג אַרויסגעשטופט געוואָרען פֿון דער אייראָפּע-אישער געזעלשאַפֿט, פֿונם שיטצענדען געזעלט דער ציוויליזאציע, און בלאָזען אָצונד אַרום אָהן רעכט, אָהן שוטיין אזוי ווי די חיות פֿון דער מדבר?

איך וויל נישט לענגער ביי דעם בילד פֿון יודישען אכזריות בליי-בען, אויף וועלכען איך האָב שוין אָנגעוויזען. חרפה, נמאָס-קייט, נרימ-צאָרן פֿילען מיך אָן אז איך רעד דערפֿון און עס איז דאָך אונגעדינט נייטשיג דאָס קאלטע בלוט צו בעהאַלטען. איך טרייסט מיך מיט דעם גע-דאַנק, אז די עלענדע, וועלכע האָבען זייערע פֿערטריבענע רומענישע ברידער ביי דער פֿאַליציי פֿערמאָרט און געלאָזט ווייטער אַוועקטרייבען, וואו נור זיי האָבען דאָס געקענט אויסוויקען, זענען נישט מעהר ווי אַ קליינער צאָהל, און איך וויל בעסער צווענדען מיינע אויגען צו מעהר טרייסטענדע אָנבליקען.

קיין גוטער ווילען פֿעהלט אונז פֿאַמקט נישט. מען וויל די רומענישע קרבנות העלפֿען. פֿעהלען פֿעהלט אָבער אַ אָרגאַניזאַציע, וועלכע זאל צענויפֿזאַמלען די צערשטרייטע פֿחות און זיי פֿרעגן אַחת פֿערווענדען צו אַ בעשטימטען ציעל, אָהן אַ אָרגאַניזאַציע, אָהן צוואַנגעפֿאַסונג, אָהן אַחדות אין דער פֿערווענדונג פֿון די צערשטרייטע פֿחות האָבען אלע בעזונדער קיין ווערט נישט און ביי אלע אַנשטרענגונגען פֿון יחידים קומט אינעם סך-הכל פֿמעט ווי גאָר נישט אַרויס.

עס פֿעהלט אויך נישט קיין געלד. אַ סך יודען האָבען דעם אלטען נאָמען פֿון יודישער צדקה ווידער פֿבֿוד אָנגעטוהן. די אַרימע יודען גע-בען אַיב ער זייערע קרעפֿטען, די פֿעל-פֿתֿישע יודען געבען לויט די קרעפֿטען. אפילו אַ סך פֿון די מיליאָן-רייכע יודען האָבען נישט אין גאַנ-צען זייערע הענד פֿערשלאָסען. עס איז דאָ נאָטירליך יחידים, וועלכע שענקען מיט מעהר-פֿון 20 טויזענד פֿראַנקען אויף אַ פֿערגעניגענס-רייזע פֿון אַ אַנטיסעמיטישען געזאַנ-פֿעראיי, אלס אַ פֿינפֿטעל פֿון דער סומע (4000 פֿראַנק) פֿאַר די רומענישע וואַנדערער, וועלכע פֿאַהרען ערשטענס נישט אלס פֿערגעניגען און צווייטענס זענען זיי נאָך קיין אַנטיסעמיטען נישט, האָטש אַוועלכע איבערגעגאָנגען קענען זיי מיט דער צייט פֿאַר אַנטיסעי-מיטען מאַכען. — נאָטירליך איז דאָ אַוועלכע, וואָס קויפֿען לייעבער פֿאַר 600 הונדערט טויזענד פֿראַנקען אלטע גאָבעלינס אין זייער סאַלאָן, אלס מיט אַ הונדערט חלק פֿון דער סומע זייערע רומענישע ברידער צו הילף צו קומען. אזוינע יחידים זענען נאָטירליך דאָ. נאר פֿכלל קען מען זאָגען, אז מען האָט נישט גאַנץ אומזיסט געקלאָפֿט אין די טהירען פֿון די מילי-אָרדערען. דער אומגליק איז נור, וואָס די זעהר היבשע סומען וועלכע קומען אָן ווערען נישט פֿערווענדעט ווי עס דאַרף צו זיין און קענען דערי-בער נישט פֿרייגען קיין נוסצען אויף לאַנג. זיי, די סומען, דינען נישט צום דורכפֿיהרען אַ בעשטימטען פֿלאַן. קיין איינהייטליכער געדאַנק, איבער-הויפֿט קיין געדאַנק, בעשטימט נישט זייער פֿערווענדונג.

יודישע לאַגע, ביים סוף אויסגעשפּראַכען די ערוואַרטונג, אז איך וועל דאָ די רומענישע רעגירונג אָהן רחמנות קליימעווען און מיט מיינ שטאַרקס-טען קול די עפֿענטליכע מיינונג פֿון דער ציוויליזירטער וועלט, דאָס גע-וויסען פֿון אייראָפּאָ וועקען.

איך האָב מורא איך וועל מוזען דינע ערוואַרטונג נישט פֿערווירק-ליכט לאָזען. עס פֿאַסט נישט, לויט מיינע בעגריפֿען פֿון פֿערווענדלעכער ווירדע, אָבלאָזען די לייצעס פֿון מיינע געפֿיהלען, ווען עס האַנדעלט זיך אויסצוועטצען די הַטָאִים פֿון אַ קליינער מדינה, אין דער צייט ווען איך האָב תּמיד מיינע ווערטער געלענט אויף אַ גאָלד שאַל און זיך תּמיד פֿאַרויכטיג זעלבסט בעהערשט, פֿעט איך האָב געהאַט אָנצווייזען אויף גאַנץ גלייכע מעשים פֿון מעכטיגע גרויסע מדינות. (שטירמישער בייפאל) דינע גרויסע מדינות זענען געווען דאָס פֿאַרבילד פֿון די קליינע. זייער ביישפּיעל האָט די קליינע אונטער גענעבען מוטה אויף די יודען זיך דאָס האַרץ צו קיהלען. מיינ זעלבסטאַכטונג ערלויבט מיר נישט אַקעגען די קליינע שטאַרקערע ווערטער צו בענוטצען אלס די, וועלכע איך האָב בענוצט אַקעגען די וועלטמעכטע. איך האָב זיך דעריבער דערמיט בע-גניט די נאָקעטע פֿאַקטען פֿאַרצושטעלען נישט פֿערקערעפֿטיגענד ווי מיט שאַרפֿע ווערטער און אויסדריקע. די פֿאַקטען רעדען אזאָ לשון, וועלכעס מע דאַרף נישט דורך קללות און וידלעריי פֿערשטערקערען.

און פֿונקט אזוי וועניג דענק איך דרינגען, מיט התלהבות זיך ווענ-דען צו אייראָפּאָ. ס'איז נישטאָ קיין אַרט אין אייראָפּאָ, וואו מע זאל אויף אונז האָבען אזוי ווייט אַ גוט האַרץ אז מע זאל וועלען העלפֿען פֿרעמדע יודען פֿון אַ פֿרעמד לאַנד — ס'איז גענוג, אז דאָס האַרץ איז נישט צו די אייגענע יודען. קיין רעגירונג האָט פֿאַר אונז נישט אזוי פֿיעל געפֿיהל, אז זיי זאל צוליב אונז מאַכען פֿאַרשטעלונגען דער רומע-נישער רעגירונג. אלעס וואָס מיר קענען ערוואַרטען איז, אז די מלוכות זאלען פֿערשפּאַרען זייערע גרעניצען פֿאַר די אויסוואַנדערער פֿון רומע-ניען, פֿרי זיי אויף אַזאָ אופן צו נויטהען זיך זייערע יודען אין זייער לאַנד צו האַלטען (לעבהאַפֿטער בייפאל). איך ציטער ווען איך געהם אויפֿן געדאַנק, אז מע קען די יודען פֿון רומעניען אַזאָ מין טובה בעוויי-זען. אויסערדעם מוזען מיר אָהן אינטערעס זאָגען אז אייראָפּאָ האָט אָצונד ווירקליך צו פֿיעל צו זאָרגען, אלס זיך צו קימערען וועגען דער לאַגע פֿונם יודישען פֿאלק. אין בעסאַראַביע האָבען 12 טויזענד יודען ווייט דעם לעצטען אוראזשאַי (ערנטע) אלע מוטשעניגעס פֿון הונגער נויט געליטען; אין אינדיען זענען 6 מיליאָנען מענישען געווען גאַנץ אין דערזעלבער לאַגע און אייראָפּאָ האָט פֿאַר הינדוס אַ סך מעהר סימפּאַטיע אלס פֿאַר אונז יודען. אין רומעניען זענען די יודען דורך שלעכטער בעהאַנדלונג געצוואונגען אויסצוואַנדערען; נאָ מילאָ, הינאַ בעהאַנדעלט איהרע איי-ראָפּעאישע געסט אַ סך ערגער און מען מוז פֿריהער מיט הינאַ אָבלערנען אַ פֿאַר פֿרשׁות איידער מע וועט זיך קענען אומקוקען אויף די פֿערהעלט-ניסע פֿון די יודען אין רומעניען.

נעעהרטע פֿערוואַמלונג! איך האָב געהאַט אין ענגלאַנד אַ טייערען פֿריינד, וועלכען דער טויט האָט אינעם פֿערגאַנגענעם יאָהר זיין פֿאַמיליע און מיר גערויבט, דאָקטאָר ג. וו. לייטנער. אין אַ ווערק פֿון מיינ פֿער-שטאַרבענעם פֿריינד איבער די שְׁבָטִים ביי דער צפֿונת-מַעֲרֵב־בֵּית-הֶרְעֵנִין פֿון אינדיען געפֿון איך פֿאַלגענדען משל: אַ פֿוכס איז אַמאַל אַרייַן-געפֿאַלען אין אַ אַזער, אין דער טוידט-אַנגסט דערטרונקען צו ווערען שרייט דער פֿוכס אויס מיט געוויין: "וועה, די וועלט געהט אונטער!" אַ פּויער ביים ברעג האָט דאָס דערהערט און ענפֿערט מיט אַ שמיכעל: "האַסט אַ טענה, פֿריינד, די וועלט געהט נישט אונטער, איך זעה נור אַ פֿוכסעלע, וועלכעס ווערט דערטרונקען!"

לאָמיר זיך היטען צו שפּילען די ראָליע פֿונם פֿוכס אין דינען משל. עס וואָלט געווען צו גרויזאָס ווען די שפּאַטישע ווערטער פֿונם פּויער וואָלטען געווען דער איינציגער ענפֿער אויף אונזער אום הילף שרייען. ווער עס קומט בלויז מיט זיין פֿערווענדלעכער טענה: "איך מוז דאָך לעבען!" דער וועט תּמיד בעקומען די אַנטוואָרט: "איך זעה נישט פֿאַר וואָס ס'איז אזוי געטהיג." קיין אַנדערער זעהט נישט קיין מאָל פֿאַרוואָס

דערלאנגט אזוי רומענישע יודען וועלען מיט 3 חדשים שפעטער שטארבען פאר הונגער אין אמעריקא, אנטשטאט מיט 3 חדשים פריהער אין אייראפא. און וואו נעמט מען שוין דיעזע 30 מיליאן? דורך אויפֿרופֿע און זאמלונגען קען מען אזא סומע ניט אזוי גיך בעשאפֿען. די שטענדיגע יודישע צדקה-חברות האָבען ניט קיין איבריג געלד. זיי קומען געוועהנליך קוים אויס מיט די געוועהנליכע בעדערפֿענישען וואס יאָווען זיך ביי זיי טאָג-טעגליך. די חברה כל-ישראל-חברים אין פאריז האט ניט קיין מיליאָנען צו פֿערטהיילען. די חברה יק"א (פֿונ'ם באַראָן הירש'ס ירושה) האט יאָ 30 מיליאָן און אפילו אכט אָדער ניין מאָל אזוי פֿיעל, זי איז אָבער דערמיטונג אז זי האט ניט קיין רעכט איהר פֿערמעגען צו ריהרען. די קען נור פֿערטהיילען א געוויסען טהייל פון איהרע יעהרליכע הכנסות און אין אינים גרונד פון דער זאך מוז איך מודה זיין אז זי איז גערעכט, האָטש ביי אַזעלכע איבערקעהרענישען ווי אין רומעניען דארף מען אַמאָל אלע גרונדעטצע אָבשאפֿען. אַלזאָ וואס ווייטער? איך שטעל מיר פֿאַר וואס וועט זיין. מע וועט פֿריהער פֿערטהיילען פֿראַנקען, דער-נאָך סאַנטימס אזוי ווייט וויפֿיעל עס וועט זיין, נאָכדעם וועט מיט אַמאָל קומען אַ טאָג ווען מע וועט מיט אַ אַקסעל-קנייטש ערקלערען: „מיר האָבען ניט מעהר, מיר קענען פֿאַר אייך מעהר ניט טהון, זעהט אייך אליין וואס איהר האט צו טהון“.

מיין פֿריינד דר. הערצל (לעבהאפֿטער בייפֿאל) האט עס ערשט געזאָגט און איך מוז עס אויך זאָגען אז אין די רעדען וועגען דער יודישער לאַגע איז אונמעגליך מע זאל ניט זאָגען איין זאך עטליכע מאָל: מיר פֿליהען שנעל אויף דעם וועג צו איין באַנקראַט פֿונ'ם אָפֿיציעלען יודענטהום, דער באַנקראַט מוז און וועט אזוי שרעקליך זיין אז איך פֿערשליעס מיינע אויגען פֿאַר דעם בילד מיט ציטערניש, איך וויל דאס בילד ניט זעהן איין אויגענבליק פֿריהער ווי איך וועל עס שוין מוזען זעהן.

לאָזען די יודישע גבירים, די קהלס-לייט, זיך ניט פרובען אונז ענפֿערען זייער געמיינעס תרין: „מיר זענען ניט שולדיג, דאס רומענישע איבערקעהרעניש האט אונז געטראפֿען פלוצים, מיר האבען זיך אויף דעם ניט גערעכט“. מיר וועלען זיי מוזען גראָב ענפֿערען, ווי דר. הערצל האט עס שוין געטהון: דאס איז ניט אמת! זייט 3 יאָהר וואָרענען מיר אייך אָהן אַ אויפֿהער, זייט 3 יאָהר טהוען מיר אונז אָן אלע כוחות אייך די לאַגע פֿונ'ם יודישען פֿאָלק פֿערשטעהען צו געבען, אייך די געפֿאָהר צו ווייזען וועלכע שטעהט איהם פֿאַר, אייך די מיטעל צו פרעדיגען, וועלכע זענען אליין אומשטאַנד די געפֿאָהר אָבצוועהרען; איהר האָט אונז אָבער ניט געהערט אָדער ניט געוואָלט הערען. (לעבהאפֿטער בייפֿאל)

וואָסערען נאָמען פֿערדיענט איהר, ווען איהר, אין וועמענס הענד דאָס יודישע פֿאָלק האט מיט פֿערטרויען געלעגט דאס אָבחיטען פֿון זיינע אינטערעסען, דאָס פֿערטהיילען פון זיין לעבען, האט די רעדען און שריפטען פון די ציוניסטען אפילו ניט געוואָלט מכבד זיין מיט אייער הויכער אויפֿמערקזאמקייט? און וועלכען נאמען פֿערדיענט איהר, ווען איהר קענט דיעזע רעדען און שריפטען און האט דיעזע וואָרענונגען פֿערלאַכט און אויף דעם ווירט גע-לאָזט? אייער בלינדע פאנאטישע פֿיינדשאפֿט צו דעם ציוניזם איז שולדיג אין דער איצטיגער לאַגע. (צושטימונג פון אלע זייטען) פארוואָס זענען מיר דען ציוניסטען געוואָרען? אפשר פון מיסטישען פֿערלאַנגען קיין ציון? די מעהרסטע פֿון אונז זענען דערפון יעדענפֿאלס פריי, מיר זענען געוואָרען ציוניסטען ווייל די נויטה פֿונ'ם יודישען פֿאָלק האָט אונז פֿערנומען ביים האַרצען, ווייל מיר זעהען מיט טיפֿער בעזאָרגונג אז די לאַגיק פֿון דיעזע פֿעהרעלטניסע מוז פֿיהרען צו נאָך א שלעכטערע לאַגע, זי מוז נאָך שלימער ווערען, זי מוז פֿיהרען צו פלוצימדיגע, שרעקליכע איבערקעהרענישען, און ווייל די אנגעשטרענגט-סטע, שמערצליכסטע בעטראכטונגען בריינגען אונז תמיד נור צו איינעם וועג, דורך וועלכען מע קען פֿון דער פֿערדרענגעניש ארויס; די ער-ווערונג פֿון אַ עפֿענטליך-רעכטליך-געזיכערטער היים פֿאַר די פֿער-

ווי אזוי ווערט דאָס געלד אויסגעגעבען? אין דער פֿאַרמע פֿון דער באַכעס צייטען: דורך פֿערטהיילען נדבות פֿון האַנד צו האַנד. געוועהנליך דארף מען צו אַזא וואָהלטהעטיגקייט קיין שום גייסטיגע אַנטשטענונג. ס'איז דאָ פֿאַר די אויגען פֿערבליבענע פֿרויען און קינדער פֿון אויסגע-וואַנדערטע רומענישע יודען: נו, קויפֿט מען זיי ברויט פֿאַר זיי זאָלען ניט שטאַרבען פֿאַר הונגער. דאָ זעהט מען גרופּעס פֿון אויסוואַנדערער, וועלכע איין לאַנד האָט אויסגעשפיגען, דאָס אַנדערע לאַנד וויל זיי ניט אויפֿנעהמען און וועלכע ליגען ביי דער אָדער יענער גרעניץ פֿון די אַפֿרישע בעאַמטע יאָמערליך בעהאַנדעלט: נו, קויפֿט מען זיי בילעטען ביז אין דעם נאָהענטסטען לאַנד, ביז צום נאָהענטסטען איינשיפֿונגספֿאַרט אָדער גאָר ביז אמעריקא. איך וויל ניט איבערקלעהרען צי איז דיעזע בילעטען-נדבות ניט אַזא מין וואָהלטהעטיגקייט, וועלכע די בעלי-המנות טהוען גיכער פֿאַר זיך אליין, אַלס אַ וואָהלטהעטיגקייט, וועלכע איז בע-שטימט פֿאַר די רומענישע יודען. איך האָב ניט דאָס רעכט צו זיין אַ בוחן-פֿליות, פרובען יענעם האַרץ און ניערען, און מוז מיך נור האַלטען ביי די פֿאַקטען. און די פֿאַקטען ווייזען, אז די נויט פֿאַדערט אַ אויגענ-בליקליכע פֿערגרינגערונג און אז די נדבות פֿערגרינגערען ווירקליך די שלימסטע נויט, האָטש אויגענבליקליך, מעהר אָבער ווי אויגענבליקליך קענען די נדבות ניט העלפֿען, מעהר ווי אויף דעם אויגענבליק העלפֿען זיי נור מיט אוי און וועה, און וועגען דעם מאָרגיגען טאָג טראַכט שוין קיינער ניט.

מע שיקט די רומענישע וואַנדערער קיין אמעריקא. דערמיט ווערט מען פֿון זיי פֿטור. מע זעהט זיי פֿאַר זיך ניט מעהר. מען איז דורך דער גאַנצער ברייט פֿונ'ם וועלט'ס פֿון זייער הילף-שרייען אָבגעטהיילט. אָבער וואָס וועט פֿון זיי ווערען אין אמעריקא? וועט מען זיי דאָרט לאָזען צו גרונד געהען? זאָלען זיי דאָרט איינציגווייז אומקומען? איז דען אַ מענש וואָס שטאַרבט פֿון הונגער אין אמעריקא וועניגער טוידט ווי דער וואָס שטאַרבט מיט דעם זעלבען טוידט אין רומעניען אָדער צווישען רומעני-שער גרעניץ און ראָטערדאַם? אָדער וועט מען זיי אין אמעריקא ווייטער נדבות פֿערטהיילען? אויב יאָ, וועט מען די שוואַכערע האַראַקטערע באַלד מאַכען פֿאַר פֿראַפֿעסיאָנאַלע בעטלער און אויך די טיכטיגערע וועלען מיט דער צייט בעקומען דעם חֶשֶׁק זיך אַלס פּאַטענטירטע אָרימע לייט אַרויף וואַרפֿען אויף די צדקה-חברות. אָדער אפשר האָט מען בדעה די אָנעקומענע קיין אמעריקא אָנצווייזען געאייגענטע ערטער צום בע-זעצען זיך און זיי איבערפֿיהרען אין פֿעסטע פּאַנסות ביי וועלכע זיי ווע-לען קענען ניט אָבגעהינג בלייבען? דאָס וואָלט זעהר גוט געווען, מע דארף אָבער דערצו אַ שטאַרקע אָרגאַניזאַציע און איך זעה נאָך ניט אפילו דעם קלענסטען אָנהויב פֿון אַזא אָרגאַניזאַציע.

בלויז פלאנלאָזע געלעגנהייטס-וואָהלטהעטיגקייט איז ביז צום לאַכען ניט גענוג, אָדער ריכטיגער, איז ביז צום שרעקען ניט גענוג פֿאַר דעם בעדערפֿעניש פון דער לאַגע, וועלכעס שטעלט זיך אַצונד פֿאַר'ן יודישען פֿאָלק אַרויס, און אפילו דיעזע קאָפּ-לאָזע, ווי אַ מאַשין אָהן געדאַנקען געמאַכטע נדבות-פֿערטהיילונג וועט דאָך אויך אַ מאָל אויפֿהערען, האט דען עמיצער בערעכענט וואָסערע סומע מע דארף דערצו האבען? אין אמעריקא טאָר קיין רומענישער יוד ניט אַראָב אויפֿן לאַנד ביז ער ווייזט ניט אז ער פֿערמאָגט וועניגסטענס 125 פֿראַנק. מיט דעם פרייז פון דער שיפֿסקארטע, און די קאָסטען פון דעם לעבענסאונטערהאַלטען ביז צום שיפֿס-האַפֿען דארף מען אַלזא האָבען פֿאַר יעדער נפש ניט וועניגער פון 300 פֿראַנק. ווען מיר זאָלען רע-כענען אז פון די 170 טויזענד רומענישע יודען וועלען נור 100 טויזענד אונטערפֿאַלען דער נויט און פֿאַדערען די שטיצע פון דער וואָהלטהעטיגקייט, קומען מיר שוין צו דעם מינדעסטען נייטהיגען קא-פיטאַל פון 30 מיליאָן פֿראַנק, היינט נאך די קאָסטען פון פֿקידים (בעאַמטע), פֿערוואַלטער, בעלי-טובות און נאָך אַנדערע ניט צו פֿער-מיידענדע קאָסטען.

און וואָס דערלאַנגט מען מיט דיעזע 30 מיליאָן, וועלכע זענען דאָס מינדעסטע וואס דערצו נייטהיג איז? דערמיט האָט מען איינפֿאַך

פון די קריסטליכע פֿעלקער, וועלכע קוקען אויף אייך מיט אָפֿענע אויגען. אַרבעט מיט אונז אין דער ערווערונג אַ היים פֿאַרן יודישען פֿאַלק. (לעבאַפֿטער בייפֿאַל). איהר קענט עס! איהר דאַרפֿט נור וועלען. איהר האָט די מיליאָנען, איהר האָט די בעציהונגען, איהר האָט דעם איינפֿלוס, איהר האָט די געוואָנהייט גרויסע זאַכען צו אונטערנעמען—טרוט פֿאַר אייער אייגענעם פֿאַלק האָטש אַ הונדערט־חלק פֿון דעם וואָס איהר האָט געטון פֿאַר אלע אַנדערע פֿעלקער (שטירמישער בייפֿאַל) פֿאַר וועלכע יודישעם קאַפיטאַל און יודישע גייסט־אַרבייט האָבען געבויעט אייגענע און קאַנעלע, אויפֿגעשלאָסען בערג־ווערק, געגרינדעט קאַלאָניאַל־באַנקען, בעזעצט ווייטע לענדער און זיי געמאַכט פֿרוכטיג, אָבער אום גאַטעס ווילען, טרוט עפֿים, עפֿים מעהר אלס פֿערטהיילען בעטעל־גראַשען, עפֿים וואָס זאָל די צוקונפֿט פֿונעם יודישען פֿאַלק זיכערען פֿאַר נויט און פֿערדערען, אויב איהר ווילט נישט מיט אונז אַרבייטען וועלען מיר אייך זעהן גערן איבער־געבען די פֿיהרערשאַפֿט, דען מיר האָבען באַמט נישט קיין שום אַנדער־תּאֹת־כּבוֹד דערביי אלס דעם יודישען פֿאַלק צו דינענען. און ווען דאָס רומענישע איבערקעהרעניש קען אייך איבערצייגען אז נור די ערווער־בונג פֿון אַ זיכערער היים פֿאַרן יודישען פֿאַלק — דאָס הייסט דער ציוניזם — איז די איינציג רפּואַה, דאָן וועלען מיר דינענען איבער־קעהרעניש אלס אַ מופֿת מן השּׁמַיִם בעטראַכטען, דאָן וועלען מיר אונזערע אומגליקליכע רומענישע ברידער, וואָס זייער עלענד רויבט ביי אונז דעם שלאָף פֿון די נעכט, אלס אַ קרבֿן־חטאת האַלטען, וועלכע זענען אויסגעקליבען געוואָרען פֿון דער השּׁגָחָה, דורך זייערע ליידען די רפּואַה פֿאַרן גאַנצען פֿאַלק צו צוגרייטען. (שטירמישער בייפֿאַל, בעגריסונג פֿון אלע זייטען).

די צווייטע זיטצונג.

נאָך מיטאָג.

ביי דעם קאַנגרעסהױז שטעהען גרויסע מאַסען מענשען, וועלכע פֿיהרען לעבעדיגע ויפּוּחִים ווענען ציוניזם.

פֿיעל פֿאַלשמענען שטעהען אויפֿן גאַס און גיבען אַכטיג אויף די אַרדנונג. פֿרייע בילעטען פֿאַר געסט זענען מעהר נישט דאָ, אלע ערטער זענען פֿערנומען. פֿיעל פֿון פּובליקום קעהרען זיך אום צוריק, נישט קריגענדיג קיין אַרט.

4 אַ זיגער עפֿענט דר. הערצל די זיטצונג, נאָך אַמאָל בעגריסט

פֿון שטירמישע אַפּלאָדישמענטען.

ער בעט מען זאָל יעדעס מאָל נישט פֿון ניי אַפּלאָדירען, ווייל די אַפּלאָדישמענטען שטערען די רוהיגע אַרבייט. ווייטער בעט ער, די דער־לעגאַטען זאָלען זיך אַבהאַלטען פֿון די גאַסען פֿערוואַלונגען, וועלכע זענען אַרום קאַנגרעס, און וואו עס ווערען אויך רעדען געהאַלטען און ויפּוּחִים געפֿיהרט. "איהר האָט אויך גענוג אַרבייט אין קאַנגרעס און אין די קאַמיסיאָנען און איהר אלס פֿרעמדע דאַרפֿט נישט זוכען קיין אַנטהייל אין פֿערוואַלונגען אויף די גאַסען."

באַדענהיימער לענט פֿאַר קאַנדידאַטען פֿאַר די פֿאַלגענדע קאַמיסי־אָנען: פֿאַר אַר גאַנצ־אַן, קאַל־אַנצ־אַן, (אין זיי זענען אויך אויסגעקליבען געוואָרען דר. יפֿה, גראַזאָוסקי און שוב, וואָס זענען אַקאַרשט געקומען פֿון ארץ־ישראל), קוֹל־טור און אַג־אַנצ־אַן.

פֿרי אַכטונג צו געבען אויף די אַרדנונג בעט דר. באַדענהיימער אז "אַרדנער" זאָלען זיך מעלדען ביי דער קאַמיסיאָן. מען פֿערלאַנגט 35 אַרדנער.

צום פּונקט: די אַלגעמיינע לאַגע פֿון די יודען בעקומט דאָס וואָרט הערר גרינבערג, איינער פֿון די פֿאַרשטעהער פֿון דער ענגליש־ציוניסטישער פּעדערייאַן, דער רעדאַקטאָר פֿון דער היגער ציוניסטישער ענגליש צייטונג "ישראל".

ער לייענט אין ענגלישער שפּראַך איבער די לאַגע פֿון די יודען אין ענגלאַנד.

פֿאַלגטע יודישע מיליאָנען. (שטירמישער בייפֿאַל עטליכע מאל זיך ערנייערנדיג).

ווי גאַנץ אַנדערש וואָלט היינט געווען די לאַגע ווען מיר וואָל־טען געקענט זאָגען אונזערע רומענישע ברידער: "קומט! אָט דאָ איז דאָס לאַנד וועלכעס וואָרט אויף אייך, ווי איין מוטער אויף איהרע אַהיים־קעהרענדיגע קינדער". קיין פֿערצווייפֿעלטעם אַרום־בלאַנדזען, קיין אויסזיכטסלאָזעם, אָננסטפֿאַלעם זוכען, זאָנדערן איין פֿרעהליכער גאַנג צום זיכערען ציעל. און ווי גאַנץ אַנדערש וואָלט געווען די לאַגע היינט, ווען די וואַנדערער רומענישע יודען זאָלען אומעטום בעגענען אַ פֿעסטע יודישע פֿאַלקס־אַרגאַניזאַציע, וועלכע זאָל זיי צום אויסוואַנדערען בע־וואַפֿנען, אונטערוועגס בעראַטהען און פֿיהרען, אינעם נייען לאַנד אויפֿֿנע־מען און אונטערווייזען! פֿאַר וואָס האָבען מיר דאָס לאַנד נישט? פֿאַר וואָס האָבען מיר נישט דינע אַרגאַניזאַציע? ווער איז דערניגען שולדיג? איהר זענט דערניגען שולדיג, איהר, איינציג און אליין איהר! וואָלט איהר געווען דינע מיליאָנען וועלכע איהר נישט יעצט אויס — איך קען אַנדערש נישט זאָגען: איהר וואָרפֿט אַרויס — אין דינע אַ יאָהרען לויט אונזער עצה אויסגעגעבען, איהר וואָלט היינט שוין געהאַט דאָס לאַנד, וועלכעס וואָלט געווען גרייט אויפֿצונעמען די וואַנדערערנדיגע יודען. (שטאַרקער בייפֿאַל). וואָלט איהר געווען אייערע אַלטע, קרעפֿטיגע אָבער נישט צוזאַמענגענומענע, פֿערקעכטעטע געמיינדע־אַרגאַניזאַציע צום פֿערשטאַרקען פֿון אונזערע, מיט זאָפֿיעל שווייגקייטען געשאפֿענער פֿאַלקס־אַרגאַניזאַציע, פֿערווענדעט, וואָלט דאָס יודישע פֿאַלק שוין היינט געווען אַ לעבעדיגער אַרגאַניזם, וועלכער איז אימ־שטאַנד אליין, מיט אייגענעם כּח, צו פֿערטהיילען יעדען איינצעלנען אַבר פֿון זיך. (בייפֿאַל) איהר האָט אָבער בעסער געפֿונען מיט אייערע מיליאָנען, דערצו צו ווירקען אז דער ציוניזם זאָל פֿערליימדעט ווערען און ווען מעגליך, איהם גאָר דערוואַרען און אונזער מיט אַזוי פֿיעל מיה געשאפֿענע אַרגאַניזאַציע צו דערשטיקען, דאָרום טרעפֿט אייך דאָס רומענישע איבערקעהרעניש היינט נישט צוגעגרייט, דאָרום שטעלט איהר פֿון זיך פֿאַר דאָס לעבערליכע שפֿיעל פֿון קינדיש געוואָרענע גרייז־קעס, וועלכע קוקען געלעהמט אויף די שרעקענישען, וואָס קיר־מען אויף זיי פֿון אַ פֿייער־ברונסט (פּאַזשאַר) אָדער אַ געוויסער.

אלע יודען אָבער, וועלכע האָבען נאָך אַ יודיש האַרץ, נאָר זיי האָבען זיך געלאָזט אויפֿהעצען אַקעגען דעם ציוניזם און איהם דעם ריקען געווענדעט ווייל זיי האָבען איהם נישט פֿערשטאַנען, אָדער איבער אַנדערע טעמים וואָס איך וויל דאָ נישט בעריהרען, אלע אַזעלכע יודען רוף איך צו: בעטראַכט אייך! נעמט אייך צום האַרצען די לעהרע פֿונעם רומענישען איבערקעהרעניש! מיר זאָגען אייך מיט בלוטיגען האַרצען: דאָס איז נור אַ אַנהויב! עס וועט נאָך ערגערס קומען! פֿיעל ערגערס! וואָס וועט איהר טהון אז נאָך די 270 טויזענד רוד־מענישע יודען וועלען זיך אויפֿהעבען צום אויסוואַנדערען די 180 טויז־זענד גאַליצישע און נון גאָר די מיליאָנען פֿון רוסלאַנד? ווען אים פֿון פֿערשטאַכטע פֿערהונגערטע מענשען וועט ברענגען ביי אייערע אייגענע שוועלען? איך ווייס, עס איז דאָ אַ מיטעל דינענע געפֿאָהר פֿון אייערע וואָהנונגן אוועק צושטופֿען: פֿערשפּאַרען די לאַנדעס־גרענצען פֿאַר די פֿרעמדע יודען, איינווירקונג אויף די פֿרעמדע רעגיר־ונגען, אז זיי זאָלען זייערע יודען מיט געוואָלד ביי זיך אין לאַנד איינהאַלטען. איך וויל צו אייער עהרע מיינען אז איהר פֿערלאָזט זיך נישט אויף דינען מיטעל (בייפֿאַל).

ווען אָבער איהר וועט דינענע מיטעל נישט אַנווענדען, וואָס־זשע דען בלייבט אייך נאָך איבער צו טהון? וועלכען פּלאַן? וועלכען גע־דאַנק? איהר האָט גאָר נישט, גאָר נישט, דאָרום רופֿען מיר אייך נאָך אַ מאָל אין ליעבע: "עפֿענט אייערע אויגען פֿאַר אייער פֿעראַנטוואָרט־ליכקייט! זייט מענער! אַ פֿערצווייפֿעלטעם פֿאַלק, אפילו ווען עס קען זיך אליין נישט העלפֿען, האָט עס נאָך גענוג קראַפֿט פֿאַר יחידים געפֿעהרליך צו ווערען! (שטאַרקער בייפֿאַל) פֿערדיענט אייך ווידער דאָס פֿערטרויען און די ליעבע פֿונעם יודישען פֿאַלק און די אַכטונג

אין די צעהן יאָהר ביז צום 1891 איז די עמיגראַציע שטאַרקער געוועזען ווי אין די לעצטע. די עמיגראַציע איז אַלזאָ ביי אונז געווען אַ סך קלענער ווי קיין אַמעריקאַ. אין 1877-1 סטען יאָהר איז געווען אין די פֿעראייניגטע שטאַטען 180,000 יודען, איצט האָבען מיר דאָס 930,000 יודען.

די לאַגע פֿון די עמיגראַנטען האָט פֿיל מאל אַרויסגערופֿען ויכוחים אין די צייטונגען און אין פּאַרלאַמענט. די קאָמיסאַנען, וואָס האָבען אויסגעפֿאַרשט דאָס לעבען פֿון די יודישע עמיגראַנטען אין לאַנד דאָן האָבען נור געפֿונען פֿאַר נייטשיג צו לייכען דעם מאַדאָלישען צו-שטאַנד פֿון דעם יודישען חמוץ. אין די פֿרייע צייט גיט זיך דער יוד דאָ אַב מיט לערנען גמרא, און די גייסטיגע אינטערעסען וואָס דער יוד האָט, שרייבט די קאָמיסאַן, פֿערגרינגערען דעם יודען זיין לעבען און געבען איהם די מעגליכקייט מיט מעהר שטאַרקייט אַריבערצוטראַגען אויך אַזויגע שווערע אופֿנים פֿון לעבען, וועלכע זענען פֿאַר ענגלישע אַרביי-טער גאַנץ אונמעגליך.

דער יוד, שרייבט די קאָמיסאַן, שכור'ט נישט, ער לייעבט צו אַרביי-טען, ער האָט ליעב שלום און אַכטעט די געזעצען פֿון לאַנד. אין ענגלאַנד ווערט פֿיל געוואָרגט, אַז די קינדער פֿון אונזערע אַרימע ברידער זאָלען קריגען אַ גוטע ערציהונג. אין לאַנדאָן אַליין זענען דאָ 8,808 קינדער, וואָס לערנען זיך אין יודישע פֿריי-שולען, ד. ה. אין שולען, וועלכע ווערען אויסגעהאַלטען פֿון נדבות. 12,695 יודישע קינדער לערנען זיך אין רעגירונג-שולען פֿון וועלכע אייניגע זענען גאַנץ יודיש ווי מיט יודישע שילער און אַזוי אויך מיט יודישע לעהרער.

די ענגלישע יודען פֿערגעהמען אַ גאַנץ שענעם אָרט אין זייערע נדבות געבען. פֿאַר אַ יאָהרען צום ביישפּיל האָט מען אין לאַנדאָן אַליין צונויפֿגעקליבען אויף יודישע צדקה-זאַכען 880,000 רובל, הויך נדבות אויף שולען, צוזאַמען מיט די לעצטע וועט עס אויסמאַכען איין מיט אַ פֿערטיל מיליאָן רובל אַ יאָהר. רעכענענדיג 30,000 ערוואַקסענע מאַנס-בילען ביי די ענגלישע יודען, וועט אויסקומען צו 70 רובל נדבות אויף יעדעם איינציגען אַ יאָהר.

איבער דאָס רעליגיעזע לעבען פֿון די ענגלישע יודען האָב איך נישט פֿיל צו דערצעהלען, די מיסאַנערען אַרבייטען דאָ זעהר ענערגיש. מיליאָנען ווערען דאָ געזאַמעלט אום שלעכטע יודען צו שלעכטע קריסטען צו מאַכען. ערגער איז פֿאַר אונז וואָס עס קומען פֿאַר שדוכים צווישען יודען און קריסטען און נישט אין אַ קליינעם צאָהל.

איך בין קיין נביא נישט און וויל איבער די צוקונפֿט פֿון די ענג-לישע יודען נישט רעדען. אין ענגלאַנד וואַקסט אויף אַ געבילדעטע קלאַס פֿון יודען, וועלכער מיר קענען מיט אונזער גאַנצען פֿערטרויען איבער-געבען די צוקונפֿט פֿון אונזער פֿאָלק. מענשען, ווי זאַנגוויל, לוסיען וואָלף, יוסף יאַקאָבס, אברהם, קלאַד מאַנטעפּיאָרע און שעכטער, - מענשען די וואָס ווידמען זיך דער יודישער ליטעראַטור און געשיכטע, האָבען געוויס פֿיל געוויקט אויף די שטאַרקונג פֿון דעם יודישען געפֿיהל. נאָר די אַרבייט פֿון די אַנגערופֿענע מענשען בעייהרט נור אַ קליינע צאָהל, אָבער אום צו וועקען די גרויסע יודישע מאַסען פֿון זייער שלאָף, דערצו איז דער ציוניזם געשאַפֿען. דער ציוניזם גיט אונזער פֿאָלק איין הויכעס אידעאַל, וואָס מאַכט עס געבילדעטער און בעסער. מיר דאַרפֿען אונזער פֿאָלק הויבען און עס שטעלען גלייך מיט די איבריגע נאַציאָנען פֿון דער וועלט.

ד. ה. אלעקסאַנדער מאַרמאַרעק לייענט אַפֿאַרטראַג וועגען דער לאַגע אין רומעניע. ער זאָגט: מיר דאַרפֿען זיך נישט אָבגעבען מיט פּוסטע פּראָטעסטען, אונזערע פּראָטעסטען וועלען קיינעם נישט טרעפֿען. פֿון די 270,000 רומענישע יודען האָבען שוין 18,000 דאָס לאַנד פֿערלאָגען און ווידער צעהנדליגע טויזענדער וואַרטען אויף די ערשטע געלעגנהייט זיך צו לאָזען אין וועג. צוויי סבּות האָבען אַרויסגערופֿען דאָס אומגליק אין רומעניע: שְׁנָאָה צו אַ פֿרעמדער נאַציאָן און דער פּחד פֿאַר די יודישע קאָנקורענץ. די יודען איז גאַנץ גלייך די סבּה, פֿאַר וואָס מען פֿערפֿאַלט זיי, צי איז דער אַנטיסעמיטיזם דאָרט געווענדעט געגען די

ענגלאַנד, זאָגט ער, איז דאָס איינציגע לאַנד, וואו מיר האָבען פֿאַלשטענדיגע פֿרייהייט. אין ענגלאַנד איז איצט גאַנץ אונמעגליך, עס זאָל קענען פֿאַרגענומען ווערען אַ געזעץ, וואָס זאָל נור קענען ווי עס איז זיין שעדליך פֿאַר די יודען אָדער זיי שטעלען אין אַ אנדערע לאַגע ווי די קריסטליכע איינוואָהנער. די גוטע יודישע לאַגע אין ענגלאַנד האָבען מיר צו פֿערדאַנקען ² סבּות: ערשטענס, דעם פֿרייהאַנדעל, וועל-כער האָט ערווייטערט דעם בליק און אויסגעלאָשען דעם האָס צו פֿרעמדע, און צווייטענס, די גרויסע אַכטונג, וועלכע דאָס ענגלישע פֿאָלק פֿיהלט צו דער תּורה, מאַכט אין גאַנצען אונמעגליך, אַז די ענגלענדער זאָלען פֿערפֿאַלגען דאָס פֿאָלק, וואָס האָט געשאַפֿען די תּורה, וועלכע איז ביי זיי געוואָרען צו אַ וויכטיגען יסוד פֿון זייער לעבען און געשיכטע.

ווען מען מערקט אַ מאל אין ענגלאַנד פֿינדשאַפֿט צו יודען, געהט עס אַרויס נור פֿון די, וועלכע ווילען אָבשאַפֿען דעם פֿרייהאַנדעל אָדער וועלכע זאָגען זיך אָב פֿון דעם רעליגיעזען לעבען פֿון ענגלישען פֿאָלק. פֿרענט מען אָבער, ווער זענען די יודען, וועלכע רופֿען אַרויס אין ענגלאַנד האָס? דאָן מוזען מיר זאָגען, דאָס זענען נישט די פֿרומע יודען, פֿרומע ווערען פֿון די ענגלענדער טיף געאַכטעט און געשעצט! דאָס זע-נען אויך נישט די פֿרייע יודען, דען די ענגלענדער שעצען די עהרליכע איבערצייגונג פֿון יעדען מענשען, און זיי וואונדערן זיך נישט דאָס מען זעהט אויך ביי די יודען דיזעלכע פֿערשידענהייט אין אָמונה-זאַכען ווי ביי קריסטען. אויך איז די שְׁנָאָה נישט געריכטעט געגען די פֿרעמדע יודען, וואָס צייכענען זיך אויס דורך זייער שלעכטע אויפֿפֿיהרונג און וואָס שטויסען אָב פֿון זיך דעם ענגלענדער דורך זייערע ברייאַנטען און אונ-וויסענהייט, וויל די קלאַסע יודען איז נור ווי נאָך נישט קיין אויסגעאַר-בעטער שטאַף; די דאָזיגע יודען זענען נישט שיען און אַנגענעהם, אָבער זיי האָבען אַפֿט איין גוטעס האַרץ, זיי נייען זייערע אויערען זיך צוצו-הערען צו די לידען פֿון אנדערע. אויך ווערען דאָ די יודען נישט געהאַסט איבער זייער רייכקייט. די נעמען פֿון ראַטשילד, מאַקאָטא, כּהן, מאַנ-טעפּיאָרע קלינגען אויך גאַנץ גוט און ווייט אין דער קריסטליכער גע-זעלשאַפֿט. בעשולדיגונגען, ווען זיי קומען יאָ אַמאל פֿאַר, ווענדען זיך געגען די יודען, פֿון וועלכע עס הייסט: גיַשְׁמֵן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְרָכֶם, געגען די וואָס פֿערגעהמען זיך מיט וואונדער און פּראָצענטען, געגען די וואָס האָ-בען קיין אנדערע ציעלען נישט ווי דורך אונטערדריקונג פֿון אנדערע זיך געלד צו זאַמלען און דורך קריגערייען זיך צוצושלאָגען צו די העכסטע שפי-צען פֿון דער געזעלשאַפֿט. דאָס זענען מענשען, וועלכע פֿעראַכטען דאָס פֿאָלק, פֿון וועלכען זיי שטאַמען, פֿון וועלכע מיר קענען נור בעדויערען, דאָס זיי טראַגען אויף זיך דעם גאַמען יוד. דאָס זענען מענשען, וועלכע שעמען זיך מיט אַליין וואָס עס איז נור יודיש. די קלאַסע יודען איז אפילו זעהר קליין, אָבער איהר ווירקונג איז גרויס, וויל דאָס זענען אַפֿט די איינציגע יודען, וועלכע די ענגלענדער קענען, און וועלכע רופֿען דערום אַפֿטמאל אַרויס דעם געדאַנק, דאָס זייערע שענע "מעלות" געהערען דעם גאַנצען פֿאָלק. זייער שעדליכע ווירקונג ווערט נאָך פֿערגרעסערט דורך דעם, וואָס שטעהענדיג אויבען אַן רופֿען זיי אַרויס אויך צווישען אנדע-רע בעסערע יודען אַ פֿערפֿוילטקייט.

אַט געגען די פֿערפֿוילטקייט טרעט טאַקי אַרויס דער ציוניזם. מיר דאַרפֿען קיין מורא נישט האָבען פֿאַר חלול-השם און נישט פֿערדעקען די שענדליכקייט פֿון אַזויגע מענשן. עס איז נישט קיין אנדער מיטעל זיך אָבצורייסען פֿון זיי ווי צו בעווייזען, דאָס דער גרעסטער טהייל יודען שטעהט הימעלווייט פֿון די דאָזיגע נידריגע און קליינע מענשעליך.

יודען איז דאָ אין ענגלאַנד 150,000, פֿון זיי 110,000 אין לאַנד-דאָן, דאָס מאַכט אויס אַ גאַנץ קליינעם פּראָצענט צו די 40 מיליאָן איינוואָהנער אין לאַנד. די צאָהל פֿון יודען איז אין ענגלאַנד אַ סך פֿערגרעסערט געוואָרען אין די לעצטע 20 יאָהר, בעת עס האָט זיך אָנגעהויבען די עמיגראַציע פֿון רוסלאַנד. אין 1881-טען יאָהר איז אין גאַנץ ענגלאַנד נור געווען 70,000 יודען; אָבער ענדליך די נאַטירליכע פֿערגרעסערונג פֿון די איינוואָהנער וועלען מיר אַרויסגעפֿינען, דאָס אין די לעצטע 20 יאָהר זענען אַריינגעפֿאַהרען אין ענגלאַנד 60,000 יודען.

אונז קומען. פֿל זמן עס איז נאָך נישט שפעט! (לעבהאָפּטע אפלאדי-סמענטען)

איבער דעם פונקט די יודישע אלגעמיינע לאַגע מעלדען זיך נאָך צום וואָרט דר. שלאָפּאָשניקאָוו פֿון האַרקאָוו, ער הערצעהלט פֿון די קאווקאזישע בערג-יודען, וועלכע האָבען איהם אויסגעקליבען צום קאַנ-גרעס; הערר הערבסט פֿון בולגאַריען בעשרייבט קוויט די שלעכטע יודישע לאַגע פֿון זיין לאַנד; מאַדאָס גאטהייל דריקט אויס איהר פֿריידע וואָס אויף דעם ציוניסטען קאָנגרעס נעהמען די פֿרויען אַנטהייל און האָבען גלייכע רעכטע, זי הערצעהלט פֿון די ציוניסטישע פֿרויען-הַבְּרוֹת אין אַמעריקא און ענדיגט איהר רעדע מיט דער האַפֿנונג, דאָס אויך די ענג-לישע פֿרויען וועלען צושטעהן צו אונזער גרויסער בעוועגונג. דר. קויפּמאַן בעקלאַנט זיך דאָס דער ציוניזם איז נאָך אין דייטשלאַנד נישט געוואָרען צו אַ יודישער פֿאַלקסבעוועגונג. דער ציוניזם ווערט אָבער אויך דאַרשטען אלץ שטאַרקער. אין די לעצטע יאָהרען ווערען זעהר אויסגעברייטעט פֿעריינען צו לערנען יודישע געשיכטע און ליטעראַטור, עס ווערען אויך געגרינדעט יודישע פֿעריינע פֿאַר גימנאַסטיקע. די פראַטעסטאַבינער, וואָס זענען פֿריהער געווען אַש-לִהְבָּה גענען דעם ציוניזם, ווערען איצט פֿריינדליכער. אייניגע פֿון זיי האָבען היינטיגעס יאָהר זייער שיקל איינגעצאָהלט.

עטוואָס לעבעדיגער ווערט אין קאָנגרעס, פֿאַר עס געהט אַרויף אויף די טריבונע הערר דר. מענטשעל, איין דעלעגאַט פֿון גאַליציען. אין גאַליציען און בוקאווינאַ, זאָגט ער, איז פֿאַראַן אַנזעך פֿון אַ מיליאָן יודען, זיי געהערען צו די אַרימסטע מענטשען אין דער וועלט, זיי געפֿינען זיך אין נאָך אַ ערגערער לאַגע ווי די יודען אין רומעניען. פֿון זיי ווערט אָבער וועניג גערעדט, ווייל זיי האָבען שוין עררייכט די גלייכע רעכטע אויפֿן פּאַפּיר, וועלכע די יודען פֿון אַנדערע לענדער ווילען נאָך איצט דערגרייכען. די יודען אין גאַליציען זענען דורך זייער אַרימקייט און עלענד אַזוי געפֿאַלען, אַזוי ערנדיגט, דאָס זיי פערלירען די האַפֿנונג און די קראַפֿט צו אַרבייטען פֿאַר די צוקונפֿט, פֿאַר אַ בעסערעם לעבען. זיי זענען ערנדיגט און זענען נישט אים שטאַנד זיך אויפֿצוהויבען. פֿון דעסוועגען איז דער ציוניזם אין גאַליציען די שטאַרק-סטע יודישע בעוועגונג. מיר דאַרפֿען אָבער נישט מיינען אַז ציוניסטען זענען נור די שְׂקל-צאָהלער, מען דאַרף נישט פֿערנעסען אַז פֿיעל פֿון גא-ליצישע יודען זענען אפילו נישט איממשטאַנד צו צאָהלען אַ שיקל אַ יאָהר, דען דער שיקל איז פֿאַר פֿיעל יודען איין גאַנצער קאָפּיטאַל (אפלאדי-סמענטען).

עס ווערט פֿון דער פֿערזאַמלונג איין פֿראַגע געשטעלט, אויב עס וועלען זיין יפּוֹתים איבער נאָרדוועסט, ווי עס איז אָנגעגעבען אים פראַגראַם פֿון קאָנגרעס.

נאָרדוועסטערט, ער ווייס נישט צו וואָס זאָלען זיין יפּוֹתים. יפּוֹתים זענען דאָך נור דאָן, ווען מען וויל אָנגעהעמען אַ בעשלוס, אָבער וואָס פֿאַר אַ בעשלוס קענען מיר אָנגעהמען? אפשר אָנגעהמען אַ בע-שלוס, אַז עס געהט די יודען שלעכט, אָדער אויסדריקען דעם וואונש אַז די יודישע לאַגע דארף פֿערבעסערט ווערען? (געלעכטער)

הרב ריינוס מעלדעט זיך צום וואָרט. ער רעדט העברעאיש, מיט לעבהאָפּטע אפלאדיסמענטען ווערט אויפֿגענומען זיין רעדע, האַטש זי האַט אין גאַנצען נישט געהאַט קיין שייכות צום ענין, אָבער די אפלאדי-סמענטען זענען געווען די אלגעמיינע צופֿרידענהייט מיט דעם, וואָס אויך די העברעאישע שפראַך ווערט פֿערטרעטען אויף דעם יודישען קאָנגרעס. מיט דעם ענדיגט זיך די זיטצונג פֿון דעם ערשטען טאָג. דער פונקט איבער אלגעמיינער לאַגע איז נאָך נישט געענדיגט און ווערט אָב-געלעגט אויף די מאָרגענדיגע פֿערזאַמלונג. די זיצונג ווערט געשלאָסען 8 אַזויגער פֿון אָבער, פֿרי צו געבען צייט די פֿערשידענע קאָמיסאַנען אויסצואַרבייטען פראַיעקטען צו די קאָנגרעס-פֿערזאַמלונגען.

נאָך דעם ערשטען טאָג.

פֿריה האַט זיך געענדיגט די זיטצונג פֿון קאָנגרעס, עס האָבען זיך גלייך אָנגעהויבען די פֿערזאַמלונגען פֿון די דעלעגאַטען נאָך

יודישע רעליגיאָן אָדער גענען די יודישע נאַציאָן; דער אַנטיסעמיטיזם אין רומעניען איז אַ שטאַרקע אָרגאַניזאַציאָן, צו וועלכער עס גע-הערען גלייך אלע טהיילען פֿון פֿאַלק. די רעגירונג און דאָס פֿאַלק, די אינטעליגענץ און דער פֿאָמון געהען אלע האַנד אין האַנד אום צוצונעהמען פֿון די יודען יעדע מעגליכקייט צו לעבען. שרעקען הערשט ביי די יודען אין גאַנץ רומעניען. פֿערברעכען גענען די יודען ווערען אלץ שטאַרקער, מען בעמיהט זיך די יודען צו פֿערהונגערן, מען קלערט אויס אלץ נייע געזעצען ווי פֿון די יודען דאָס ברויט צוצונעהמען. די רומענער פֿערענטפֿערן זיך, דאָס די יודען זענען פֿערעמדע, אָבער דאָס איז נישט אַמת. דאָקומענטען בעווייזען דאָס די יודען וואָהנען שוין אין רומעניען זייט דעם 14-טען יאָרהונדערט. אפילו לויט די רומענישע געזעצען קענען זיי קיין פֿערעמדע נישט הייסען. דער בערלינער קאָנגרעס פֿון די אייראָפּעאישע מלוכות האָט אויף פֿראַנקרייכס פֿאַרשלאָג אָנגע-נומען, דאָס אלע איינוואָהנער פֿון רומעניען אָהן אונטערשייד פֿון גלויבען און נאַציאָן זאָלען האָבען גלייכע רעכטע.

דאָס רומענישע געזעץ פֿון דעם 1879-סטען יאָהר האָט איבער די רעכטע 2 פונקטען: דער ערשטער פונקט זאָגט, דאָס די אַנהענגער פֿון אלע אַמינות האָבען גלייכע פאָליטישע רעכטע, דער 2-טער פונקט, דאָס פֿאַר פֿערעמדע איז גענוג צו וואָהנען אין לאַנד 10 יאָהר זיי זאָלען ווערען רומענישע בירגער. אַנמערקונגען צו דעם 2-טען פונקט גיבען אן, ווען מען קען ווערען רומענישער בירגער נאָך פֿריהער און דאָס איז דאָן, ווען מען איז געבאָרען געוואָרען אין רומעניען, אָבער ווען מען האָט געדינט אין חיל, אָדער ווען מען פֿיהרט גרויסע, נישטצליכע געשעפֿטען.

די רומענישע רעגירונג אָבער היט נישט איהרע געזעצען. אין גאַנצען רעכענט זי פֿאַר בירגער נור 1,000 יודען, האַטש אין דער רומענישער אַרמעע דיענען 30,000 יודישע סאָלדאַטען. יודען טאַרען נישט זיין קיין אַדוואָקאַטען, אַפּטייקערס, טאַרען נישט וואָהנען וואו זיי ווילען, טאַרען זיך נישט פֿערנעהמען מיט וואָס זיי ווילען. יודישע פֿאַבריקאַנטען אפילו קענען האַלטען יודישע אַרבייטער נור מיט אַ געוויסען פראַצענט, קראַנקע יודען ווערען נישט אָנגענומען אין שפיטעלער, דאָהער לויפֿען איצט טוי-זענדער וואוהין די אויגען טראָנען. נישט גרינג איז אָבער די יודען צו פֿערלאָזען דאָס לאַנד. די פֿוסנעהער פֿון פאקשאני זענען אַרויסגעגאַנגען פֿון שטאַדט מיט געשרייען: עס לעבע רומעניען! איין אנדער גרופּע עמיגראַנטען האָט אַרויסגעגעבען פֿאַר דעם אוועקפֿאַהרען אַ צירקולאַר, אין וועלכען זיי שרייבען: מיר שיידען זיך איצט אויף אייביג מיט רומעניען. מיר שווערען, דאָס מיט אַ ביטערען האַרץ פֿערלאָזען מיר דאָס לאַנד, מיר לעבען רומעניען, מיר אַכטען איהרע געזעצען, פֿיעל פֿון אונז זענען סאָלדאַטען געווען און זייער בלוט פֿערנאַסען פֿאַר רומעניענס פֿרייהייט.

אַזוי שרייבען די וועלכע מען האַלט נישט פֿאַר קינדער פֿון לאַנד, וועלכע מען פֿעריאָגט און פֿערטרייבט. די רומענישע פֿראַגע ווערט איצט איין אלגעמיינע אייראָפּעאישע פֿראַגע. פֿיעל מלוכות האָבען זיך איצט מיט איהר צו רעכענען. קיינער לאָזט די יודען ביי זיך נישט אַריין, אפילו קאנאדא, וואו די יודען האָבען געהאַפֿט צו געפֿינען פֿאַר זיך אַ רוהינען אָרט צו לעבען און צו אַרבייטען, לאָזט די יודען ביי זיך נישט אַריין. נור ענגלאַנד, דאָס פֿרייע ענגלאַנד, וואו מיר האָבען דאָס גליק זיך היינט צו פֿערזאַמלען, איז דאָס איינציגע לאַנד, וועלכע עפֿענט איהרע טויערען פֿאַר די רומענישע יודען (אפלאדיסמענטען). אין ענגלאַנד האָט מען שטענדיג אויסגעהערט אונזערע ביטען, און מיר האָפֿען, דאָס אויך איצט וועט דער ציוניזם אַרויסרופֿען דאָס אינטערעס און די סימפּאַטיען צו זיך פֿון דעם ענגלישען פֿאַלק (בראַוואָ).

עס איז טרויעריג, דאָס בעת עס וואַקסט אויף פֿאַר אונזערע אויגען איין נייעם שפּאַניען, פֿערייניגען זיך נישט די יודען פֿון אלע לענדער צו העלפֿען אונזערע געדריקטע ברידער. אָבער דער גייסט פֿון קרעמיע, משה מאַנטעפֿאַרע לעבט נאָך, דאָס בעווייזט דער ציוניזם, וואָס זעהט איין די ישועה פֿאַר אונזער פֿאַלק אין דער פֿערייניגונג פֿון אלע יודען. מיר רופֿען אלעמען צו אונז, מיר גיבען אלעמען פֿריינדליך אונזער האַנד; זאָל יעדער צו

זייערע לענדער און די זיטצונגען פון די קאמיסאנען. אין די אָנגעריר-
פֿענע קאמיסאנען זענען געווען פֿערנומען ביז 150 מענשען. אין
גרויסען זאל און ארום אין די צימער האָבען זיך געהערט די פֿער-
שיעדענסטע שפראכען, לעבהאפט האָט מען אומעטום בעהאנדעלט די
קאָנגרעספֿראַנען, אין גאס ארום דעם קאָנגרעס-הויז זענען געשטאנען
מאסען מענשען, און דאָס אלץ צוזאמען האָט שטארקער זיך גע-
לאָזט שלאָגען יעדעם האַרץ. די אונצופֿירדענהייט וואָס האָט גע-
פֿיהלט יעדער דעלעגאט די ערשטע טעג איז פֿערשוואַנדען, אַ נייע
קראַפט האָט זיך דורכגעצויגען און האָט אלעמען שטארקער און
מונטערער געמאַכט. אמת, עס האָט געפֿעהלט די הייליגע בעגייסטע-
רונג, וואָס האָט געהערשט נאָך דעם ערשטען טאָג אויף דעם ער-
שטען קאָנגרעס. דאָן האָט יעדער געפֿיהלט, דאָס עפֿים וויכטיגעס,
גרויסעס איז געשעהען, דאָס אַ נייע צייט הויבט זיך אָן אין אונזער
געשיכטע, וועלכע פֿאָדערט גרויסע מענשען און גרויסע מעשים, אלע
זענען געווען בעוואוסט, דאָס דורך זיי דריקט זיך אויס די גרויסע
קראַפט, וועלכע לעבט און שאַפט. איצט האָבען ניט געקענט זיין די
זעלבע געפֿיהלען ווי דאמאלסט. אזוינע מינוטען, וועלכע מען האָט
איבערגעלעבט אויף דעם ערשטען קאָנגרעס, קומען ניט אַפֿט ווידער
צוריק. איצט האָבען ניט געקענט זיין די פֿלוצימדיגע שפּרינג פֿון
גליקליכער האָפֿנונג ביז צום שווערען יאָוש, וועלכע יעדער פֿון אונז
האָט פֿיעל מאָל דורכגעמאַכט אויף דעם ערשטען קאָנגרעס. אויף
דעם 4-טען קאָנגרעס זענען מיר געקומען ווי מענשען, וועלכע געהען
בעוואוסט צו אַ בעשטימטען ציעל. ווייט איז אונזער וועג, אָבער
שטארק זענען אונזערע האָפֿנונגען און אונזער מוטה, מיט וועלכע
מיר געהען אלץ ווייטער און ווייטער. ביי דעם לאַנגען וועג, וואָס
ציהט זיך פֿאַר אונזערע אויגען, קען מען ניט נחפֿעל ווערען פֿון
יעדע עטליכע אָבערגאָנגענע טריט אָדער פֿערביטערט ווערען דורך
עטליכע פֿערלאָרענע מינוטען. מען ווערט ניט מעהר נחפֿעל פֿון יעדע
גרינגערע שטרעקע וואָס קומט אויס צו געהן און מען ווערט מעהר
ניט איבערגעשראָקען פֿון יעדער שטיין וואָס ליגט אויפֿ'ן וועג. דער
נסיון פֿון לעבען מאַכט אונזערע ציוניסטען רוהיגער און מאַכט זיי
אויך פֿעהיגער צו אַ געזונטער אַרבייט.

דער וויכטיגער פונקט פֿון דעם ערשטען טאָג איז געווען נאָרדוויס
רעדע. אַ אונגעהויערע קראַפט האָט זיך געריסען דורך זיינע ווערטער.
נאָרדווי איז געווען דער פֿערקערפֿערטער אויסדרוק פֿון צארן, ניט
רחמנות צו די אומגליקליכע רומענישע יודען האָבען געוועקט זיינע
רייז, נאר כעס געגען די רהיגקייט און קאלטבלוטיגקייט, מיט וועלכע
מיר פֿערהאלטען זיך צו אונזערע פֿערפֿאלגטע ברודער, פֿראַטעסט גע-
גען די וועלכע פֿערשטאָפֿען זייערע אויערען און ווילען פֿון דער
רעטונג פֿון פֿאַלק ניט הערען. אַרויסשטעלענדיג צו שאַנדע די ניד-
ריגקייט, וועלכע הערשט אין פֿיעל טהיילען פֿון פֿאַלק, האָט ער ווי
די נביאים פֿון אַמאָל אויך געפֿונען פֿריינדליכע ווערטער, מיט וועל-
כע ער ווענדעט זיך צו אלע בעסערע טהיילען, זיך אומצוקעהרען צום
פֿאַלק.

די ווערטער האָבען זיך געגאָסען און די שענקייט פֿון זיי
האָט געשטילט און רעגולירט די ווילדע קראַפט, וועלכע האָט זיך
ווי אַ שטורמווינד געריסען אין די לופֿט. דער איינדרוק פֿון זיין רע-
דע איז געווען מעכטיג און ערדריקענד. מענער האָבען געוויינט, אַ
שווערע לאַסט האָט געדריקט אויפֿ'ן האַרצען, דאָס איז געווען די
לאַסט פֿון די יודישע צרות, וועלכע איז אויפֿגעשטיגען פֿאַר אונז
מיט אַ מאָל פֿון אלע לענדער און פֿון אלע צייטען.

לאַנג נאָך זיין רעדע האָט מען ניט געקענט קומען צו זיך. עס
האָט געדריקט אין האַרצען און געוואָרגען אין האַלז...
די איבריגע רעדען איבער די אלגעמיינע לאַגע האָבען נור
אָבערשוואַכט דעם איינדרוק, וועלכען נאָרדווי האָט געמאַכט, און האָ-
בען קיין נייעס ניט צוגעגעבען. די רעדען פֿון גרינבערג און
אלעקסאנדער מאַרמאָרעק זענען נאָך לכל הפּחות געווען גוט אויס-
געאַרבייטעט און האָבען געהאַט אַ רייכען אינהאַלט, אָבער די איב-

דער צווייטער טאג.

די זיטצונג הויבט זיך אָן 10 אַ זיגער אין דער פֿריה. אלעק-
סאנדער מאַרמאָרעק גיט איבער דעם קאָנגרעס דעם גערום פֿון 150
ציוניסטען פֿון אלזשיר, וועלכע האָבען איהם דערצו בעאויפֿטראַגט.
סטודענט שענקין, וועלכער איז געקומען צום קאָנגרעס פֿון ארץ-ישראל,
גיט איבער דעם גערום פֿון די דאָרטיגע יודישע קאָלאָניסטען און
אַרבייטער.

דאָס וואָרט בעקומט דער ארכיטעקטאר אַסקאַר מאַרמאָרעק
צו לייענען אין נאמען פֿון דעם אַקציאָנס קאָמיטעט אַ בעריכט וועגען
דער ציוניסטישער אַרבייט.

ד ע ר ב ע ר י כ ט.

עס איז שווער צוזאמענצושטעלען אונזער אַרבייט אין דעם
פֿערגאַנגענעם יאָהר דורך ציפֿערן און צאהלען, ווייל אונזער אַרבייט
אזוי ווי אונזער פֿאַלק איז צווייט און צושפּרייט איבער דער גאַנצער
וועלט. וואָס מיר ווילען, דאָס ווייסט איהר: מיר ווילען אין ארץ-
ישראל געפֿינען אַ היים פֿאַר אונזער פֿאַלק. די מיטלען ווי צו דער-
גרייכען צו אונזער צוועק, ווייסט איהר אויך: קריגען נאַציאָנאַלע
רעכטע מיט דעם ווילען פֿון דעם סולטאַן און דעם הסכּם פֿון די
איראָפּעאישע מלוכות. אין דער פֿאַליטישער אַרבייט מוזט איהר אין
גאַנצען זיך פֿערלאָזען אויף אונז.

פֿיעל זענען נאָך ניט בעקאַנט מיט דעם נייעם גייסט, וועלכער
בעלעבט איצט דאָס יודענטהום. מיר ווילען אלע יודען פֿערייניגען אין
דעם ציוניזם, קיין איינציגער זאַל ניט פֿערגעסען ווערען. אונזער גרעסטע
מיה לעגען מיר אויף די אויסברייטונג פֿון אונזערע אידעען. פֿון מאַ-
ראַקאַ שרייבט מען אונז, אַז דער ציוניזם הויבט אָן זיך שטאַרק דאָר-
טען איינצוואַרצלען. אויף דעם קומענדיגען קאָנגרעס וועלען מיר שוין
האָבען אויך פֿון דאָרטען פֿערטרעטער. פֿיעל איז אין דעם יאָהר

אין אייניגע ערטער זענען געגרינדעט געווארען געוואנגענע פֿערייניגן און חברות פֿאר גימנאסטיקע (טורנפֿערייניגן).

אין עסטרייך זענען געגרינדעט געווארען ציוניסטישע אַרבייטער־פֿערייניגן, האַנדווערקער־פֿערייניגן און חברות פֿון פֿירקאשטישעס, וועלכע סטארען זיך שטענדיג אויף דעם ציוניסטישען פֿראַגראַם צו אַרבייטען פֿאר די פֿערבעסערונג פֿון זייער מאַטריעלער לאַגע.

דער אַקציאָנסקאָמיטעט האָט אויך געהאַלטען פֿאר נייטהיג צו העלפֿען נאָך זיינע קרעפטען די רומענישע עמיגראַנטען.

אין דער אַרבייט פֿון דעם פֿערגאַנגענעם יאָהר זעהען מיר ווי דער ציוניזם הויבט אָן אַלס שטאַרקער זיך צו בעווייזען אין לעבען. מיר זעהען דעם באַנקראַט פֿון די פֿריהערדיגע פֿערטרעטער אין יודענטהום, זייער ראָלע איז געענדיגט, און דאָס פֿאַלק פֿאַרדערט פֿון זיי דין וחשבון.

אונזער ציעל איז צו שטאַרקען דאָס יודענטהום דורך דאָס יודישע וויסען און אַלגעמיינע בילדונג. דאָ, אין פֿרייען ענגלאַנד, וואָס שעצט נישט נאר די אייגענע פֿרייהייט, נאָר אויך די פֿרייהייט פֿון יעדעם פֿאַלק, וועט מען פֿערשטעהען אונזער נאַציאָנאַלען וועהטאָג און אונזערע שמערצ־ליכע געפֿיהלען. מיר האָפֿען, אַז אויך אונזער אידעע, וועט דאָ די גוטע אויפֿגאַבע געפֿינען (בייפֿאַל).

דעם חשבון פֿון די פֿינאַנסען לייגט אַדוואָקאַט קאַקעיש. דער חשבון איז פֿון 15-טען אויגוסט 1899 ביז צום 30-סטען יוני 1900.

הכנסות : פֿון פֿאַר אַ יאָהרען איז געבליבען צום 15-אויגוסט 9,712 פֿראַנק, פֿון שקלים האָט די צענטראַלקאַסע בעקומען 26,058 פֿראַנק איינגע צאָהלטע שקלים, וועלכע זענען ביז צום 30-יוני דער צענטראַל־קאַסע נאָך נישט צוגעשיקט געוואָרען 70,876 פֿראַנק, דער פֿאַנד 51,251 פֿראַנק, צוריק בעקומען פֿון דער יודישער קאַלאָניאַל־באַנק 12,423 פֿראַנק, פֿער־שירדענע הכנסות (בראַשורען, צינווען א.ו.וו.) 2,631 פֿראַנק, נדבות 566 פֿראַנק, אין גאַנצען איז די הכנסה 173,018 פֿראַנק.

הוצאות : דער 3-טער קאָנגרעס 12,048 פֿראַנק, שטיצע 750 פֿראַנק, אַנענטען און קאַרעספּאָנדענצען 4,417 פֿראַנק, רייזע און אַניטאַציאָנס־הוצאות 8,153 פֿראַנק, צייטונגען 21,087 פֿראַנק, געהאַלט 4,501 פֿראַנק, אויסגעלעגט 2,865 פֿראַנק, חובות 840 פֿראַנק, מעבעל 1,488 פֿראַנק, אויסגעלעגט אויפֿן חשבון פֿון דער יודישער קאַלאָניאַל־באַנק 18,743 פֿראַנק, קאַנצעלאַריע 7,863 פֿראַנק, דרוק־הוצאות 4,196 פֿראַנק, פֿערשירדענע הוצאות 485 פֿראַנק.

אין גאַנצען זענען געווען די הוצאות פֿון דעם פֿערגאַנגענעם קאָנגרעס־יאָהר 86,894 פֿראַנק, דער רעסט אין דער קאַסע איז 86,124 פֿראַנק, פֿון דעם איז דאָ אין וויען 15,748 פֿראַנק, אין די קאַסע פֿון די איינ־צעלנע לענדער 70,876 פֿראַנק. (די סאַנטימען זענען אומעטום אַראָבעגוואָרן פֿען).

דער בעריכט איז געענדיגט און עס הויבען זיך אָן די ויכחים. די דעבאטען צום בעריכט האָבען דעם צוועק אויפֿצוקלערען פֿערשידענע זייטען פֿון דער אַרבייט, אויפֿצווייזען די חסרונות אין דער אַרבייט פֿון קאָמיטעט און צו בעקלערען די וועגען ווי זיי אויסצובעסערן. די דע־באטען איבערן בעריכט בעריהרען אַמאָל אַלגעמיינע פֿראַגען, אַ מאָל שפּעציעלע פונקטען און לאָזען זיך אויס מיט דעם שלום פֿון דער פֿערוואַלטונג — אויסצודריקען דעם צוטרוי צום קאָמיטעט אָדער נישט. דר. הערצל טרעט ביי די דאָזיגע ויכחים אָב פֿון זיין פרעזידענטען־אַרט און גיט איבער די פֿיהרונג פֿון דעם קאָנגרעס איין אַנדערען.

פֿאַר אַ יאָהרען זענען די דעבאטען צום בעריכט בעשאַטאַנען אין אַ שאַרפֿער קריטיק געגען דאָס אַקציאָנס־קאָמיטעט און געגען הערצ־לען. הייאָהר איז דאָס נישט געווען צו ערוואַרטען, פֿון דעסוועגען האָט דאָך דר. פֿרידעמאַן פֿאַרגעלעגט, אַז כדי צו פֿערקירצען די דע־באטען זאלען די איינצעלנע לענדער אויסקלייבען 2 רעדנער, איינער וואָס וועט איבערגעבען די פֿאַדערונגען פֿון איין צד און דער אַנדערער, וואָס זאל איבערגעבען די מיינונגען פֿון דעם אַנדער צד. געגען דעם זענען אָבער אַרויסגעטרעטען אייניגע דעלעגאַטען, וועלכע האָבען גאַנץ ריכטיג בע־מערקט, דאָס אַזוי ווי מען קומט צונויף נור איין מאָל אין יאָהר און אַזוי ווי די מיינונגען און פֿאַדערונגען זענען פֿערשידענע, דאַרף מען

אַנטוואַרט געוואָרען, פֿיעל רעדנער האָבען פֿלייסג געאַרבעט, דאָס ווירקזאַמסטע אַניטאַציאָנס־מיטעל איז די אַניטאַציאָן פֿון מויל צום מויל, פֿון האַרצען צום האַרצען. אויך ציוניסטישע צייטונגען האָבען זיך הייאָהר שטאַרק פֿערמעהרט און אויסגעברייטעט איבער דער גאַנצער וועלט. דורך צאָהלען אַליין קענען מיר אונזערע רעזולטאַטען נישט אָב־מעסטען. נישט יעדער ציוניסט איז שקל־צאָהלער, פֿאַר פֿיעל פֿון אונז זעהען ברידער איז אפילו די קליינע סומע פֿאַרן שקל צו שווער איינ־צוצאָהלען. קענען מיר דען דערפֿאַר צוגעהערען דאָס רעכט פֿון אונזערע אַרימע ברידער זיך אָנצוהאַנגען ציוניסטען ? ווען מיר זעהען, דאָס נישט קוקענדיג אויף דעם הונגער אין רוסלאַנד, די מלחמה אין טראַנסוואַל און די אויסוואַנדערונג פֿון רומעניען, איז די צאָהל פֿון די שקלים נישט פֿערקלענערט געוואָרען, און נאָך אַרבעט געשטיגען, מווען מיר מודה זיין אויף די גרויסע קראַפֿט וואָס ליגט אין אונזער בעוועגונג. שטאַרקער ווי אומעטום איז אונזער בעוועגונג אין רוסלאַנד, וואו מיר האָבען איצט 1034 ציוניסטישע פֿערייניגן, אַניטאַט 874 פֿון פֿאַר אַ יאָהרען און 373 פֿון פֿאַר 2 יאָהרען. לויט די ציפֿערן קענען מיר אָנגעהערען דאָס אין רוסלאַנד זענען פֿאַראַן 100,000 ציוניסטען.

ענגלאַנד האָט געהאַט פֿאַר אַ יאָהרען 16 פֿערייניגן אין 9 שטעט, היינט האָט זי 38 אין 29 שטעט. אין ענגלאַנד האָט דער ציוניזם גע־פֿונען פֿיעל סימפּאַטיען אויך ביי די אַנגעזעהענע קריסטען. אין קאַנאַדאַ איז נישט פֿאַראַן קיין איינציגע שטאָדט, וואו עס זאָלען נישט זיין ציוניסטישע חברות.

אין די פֿעראייניגטע שטאַטען פֿון אמעריקא זענען דאָ 135 חברות. צווישען זיי 40 פֿרויען־פֿעראייניגן ; די צאָהל פֿון די אַרגאַניזירטע ציוניס־טען איז איבער 10,000.

אין דרום אמעריקא איז דער ציוניזם געוואָרען אַ שטאַרקע פֿאַר־טיי. אין אַרגענטינאַ איז געגרינדעט געוואָרען אַ ציוניסטישע צייטונג אין זשאַרגאַן.

אין דרום אַפֿריקאַ איז דורך די מלחמה אָבעשוואַכט געוואָרען די אַרגאַניזאַציאָן, אָבער איצט אַרגאַניזירען זיך די חברות פֿון דאָס ניי־אין אַלזשיר האָבען מיר אויך פֿיעל אָנהענגער געוואונען און מיר האָבען שוין דאָ געהערט דעם אָבעגעבענעם גערום.

אין דייטשלאַנד זענען היינטיגעס יאָהר צוגעקומען נייע 4 חברות. אין גאַליציען און בוקאַווינאַ איז דער ציוניזם געוואָרען אַ פֿאַלקס־בעוועגונג. פֿיעל געמיינדען זענען אין גאַנצען ציוניסטישע. אויף דער אַסיפה פֿון די יודישע געמיינדען אין לעמבערג האָט זיך אַרויסגעשטעלט אַז דער ציוניזם האָט די שטאַרקסטע מאַכט אין יודענטהום.

אין רומעניען איז אין פֿיעל שטעט די ציוניסטישע אַרגאַניזאַציאָן שוואַכער געוואָרען דורך די גרויסע עמיגראַציאָן.

אין בולגאַריען האָבען מיר איצט 42 פֿערייניגן. ווי שטאַרק דער ציוניזם איז דאָרטען, זעהען מיר אין דעם, דאָס די ציוניסטען האָבען דורכגעפֿיהרט אַז דער ראַבינער פֿון גאַנצען לאַנד זאָל ווערען אונזער טיכטיגער מיטאַרבייטער, דר. עהרענפֿרייט.

אין די ציוניסטישע חברות איז געווען פֿיעל אַרבייט און לעבען. הויף אַניטאַציאָן, שקלים זאַמלען און אַקציעס פֿערקויפֿען האָט מען זיך פֿיעל פֿערנומען מיט קולטור־אַרבייט. מען האָט אין רוסלאַנד מוסטער־הָדרים געגרינדעט, מען האָט חברות געמאַכט צו לערנען העברעאיש, יודישע געשיכטע און ליטעראַטור. מען האָט ביבליאָטעקען, לעזע־צימערן, אָבענד שולען און שבת־שולען געפֿענט. אין ענגלאַנד האָט די חברה "בני ציון" איינגעריכטעט אין פֿיעל שטעט לעקציעס איבער יודישע גע־שיכטע. אין אמעריקא האָבען הער פֿראַפֿעסאָר גאַטהייל, זיין פֿרוי און ראַבינער ווייס דורכגעפֿאַהרען די פֿעראייניגטע שטאַטען פֿון איין עק ביז צום אַנדערען און געהאַלטען אין פֿיעל שטעט אַניטאַציאָנס־רעדען. זיי האָבען אויך פֿיעל געטוהן צו העלפֿען די אַרימע ניי אַנגעקומענע יודישע עמיגראַנטען. מיר מווען דאָ אויך אָנרופֿען אַ בעזונדער חברה וואָס איז געגרינדעט געוואָרען אין אמעריקא צו פֿערברייטען אין פֿאַלק די קענט־ניס פֿון יודישע געשיכטע און ליטעראַטור דורך לעקציעס און געדרוקטע ביכער.

פֿענט געוואָרען דער מיטלינג האָט אַ חזן געדאווענט אין זאל מעריב און דער-
נאָך האָט אַ כאָר פֿון מיידליך געזונגען העברעאישע און ענגלישע ליעדער.
דער זאל איז געווען פֿול מיט בעוועגונג און לעבען. מיט אונגעדולד האָט
מען געוואַרט ביז וואָנעט עס וועט קומען דער קאָמיטעט, און ווי עס פֿלעגט
נור קאָמען איינער פֿון די בעקאנטע און געליבטע פֿיהרער, פֿלעגן הוראָהם
פֿערהילכען די לופֿט. מיט אַפּלאָדיסמענטען און מיט פֿיעל וואַרימקייט זע-
נען אויפֿגענומען געוואָרען דר. נאָרדוי און דר. גאָסטער. מען האָט געוואַרט
אויף הערצלעך, מען האָט אָבער נישט געוואוסט אויב ער וועט קומען. ווייל
ערשט איז ער אויפֿגעשטאָנען נאָך זיין קראַנקהייט, פֿון וועלכער ער איז גע-
לעגען עטליכע טעג.

גאָסטער האָט געפֿענט די זיטצונג; ער האָט בעגרייט די דעלעגאָ-
טען און געגעבען דאָס וואָרט הערן קאוואָן. איינעם פֿון דער ענגלישער
ציוניסטישער פֿעדעראַציאָן.

ה. קאוואָן האָט אויפֿגעוויזען די גרויסע בעדייטונג פֿון קאָנגרעס און
פֿאַרנעמלעכען אָנצוגעהערן דעם בעשלוס אז די פֿערזאַמלונג בעגרייט דעם
קאָנגרעס און די דעלעגאָטען.

אין מיטען פֿון זיין רעדע איז געקומען דר. הערצל. דער רעדנער
האָט אָבעריסען זיין רעדע, אלע האָבען זיך אויפֿגעהויבען פֿון זייערע ערשער,
אַפּלאָדיסמענטען און הוראָה געשרייען האָבען געדויערט מינוטען לאַנג;
דער גאָנצער זאל איז געווען בעלעכט פֿון דער פֿרייד, וואָס זיי זעהען וויער
דער דעם געליבטען פֿיהרער פֿון דעם ציוניזם, דעם מענטשען, וואָס האָט
אונזער בעוועגונג צוגעגעבען אזוי פֿיעל קראַפֿט און הערליכקייט. פֿיעל מאָל
האָט זיך הערצל פֿאַרבייגט צו דער פֿערזאַמלונג, ער איז געווען שטאַרק
געריהרט פֿון אזאָ אויפֿגאָהמע.

קאוואָן האָט געענדיגט זיין רעדע.

דאָס וואָרט האָט בעקומען זאָנוויל. מיט פֿיעל אַפּלאָדיסמענטען איז
געווען אויפֿגענומען דער בעריהמטער שריפטשטעלער, וועלכער איז שטאַרק
געלייכט אין גאָנץ ענגלאַנד. זאָנווילס רעדע איז אָפֿט געווען אונטערבראַך-
ען מיט שטירמישע אַפּלאָדיסמענטען. ער זאָגט: ער איז געקומען צו בע-
גריסען די רעוואָלוציאָן, נישט אלס איין אַפֿיציעלער ציוניסט, ווייל ער האָט
זיך ביז איצט אין דער זאך וועניג בעטהייליגט, נאָר אלס איינער פֿון דער
ענגלישער אינטעליגענץ. ער זאָגט, דאָס ער איז איינער פֿון די עלטעסטע
ציוניסטען אין ענגלאַנד. מיט 5 יאָהר צוריק, ווען הערצל איז געקומען קיין
לאַנדאָן מיט זיין פֿלאַן, האָט ער צוזאַמענגערופֿען די ערשטע פֿערזאַמלונג,
אָבער עס האָבען זיך דאָן קוים צונויפֿגעקליבען 30 מענטשען, איצט זעהט ער
פֿאַר זיך אַ גרויסע פֿערזאַמלונג פֿון ציוניסטען, — דאָס ווייזט ווי פֿיעל די
ציוניסטען האָבען אין דער צייט אויפֿגעהוּן, דער קאָנגרעס בעווייזט דאָס
די יודען זענען אַ פֿאַלק, וואָס איז אָבעלענט נישט נור אויף געלד, נאָר דאָס
די יודען זענען אויך פֿעהיג צו העלדענמאָהן און אידעאלען. מע דאַרף אָבער
נישט מיינען אז מען דאַרף גאָר נישט נישט טהון און זיך פֿערלאָזען אויף די
השגחה. די השגחה טהוט אליין קיין זאך סײַדען דורך מענטשען. פֿאַלעסטינאַ
קען אליין נישט אויפֿגעבויט ווערען, שטיינער וועלען פֿין הימעל נישט פֿאַלען,
דאָס מווען מענטשען מאַכען. מען זאָגט, דאָס די יודענפֿראַגע, מיט וועלכער
דער קאָנגרעס וויל זיך פֿערנעהמען, האָט דעם צוועק צו העלפֿען אונזערע
אַרימע ברידער, אָבער דער ציוניזם, ריכטיגער געזאָגט, וויל גיכער נעבען
אין אידעאל פֿאַר די רייכע אידער פֿאַר די אַרימע, ווייל די רייכע נייט-היי-
גען זיך מעהר אין אידעאלען, ווי די אַרימע אין ברויט.

וועט דער קאָנגרעס פֿיעל אויפֿמאָהן אין זיין אַרבייט — ווייס ער
נישט, ווייל אין 4 יאָהר קען מען נישט פֿערריכטען דאָס וואָס איז אין 18 הונד-
דערט יאָהר פֿערדאַרבען געוואָרען. ער וואָלט וועלען זעהן, זאָגט ער
ווייטער, אויפֿגעבויט די יודישע מלוכה, ווייל ער האָפט אז דאָס וועט זיין אַ
מלוכה, וואו עס וועלען הערשען פֿרייהייט און גערעכטיגקייט. צו דעם וועג
דאַרפֿען מיר געהן. נור אין דער יודישער מלוכה וועלען קענען ענטשיידען
ווערען די פֿראַגען וואָס זענען פֿערבינדען מיט אונזער רעליגיאָן, אויך אונ-
זער רעליגיאָן קען זיך נישט האַלטען אין נלות. כדי זי זאָל זיך קענען ער-
האַלטען, דאַרפֿען מיר וואָהנען אין גרויסע מאַסען צוזאַמען, האָבענדיג איי-
גענע געזעצען. מען זאָגט, עס איז אונמעגליך אַריבערצופֿיהרען מיליאָנען יודען
קיין אַרץ־ישׂראל, זאָל מען נור דאַרט געפֿינען גאָלד, וועלען מיר אין 6
חדשים האָבען אַ גרעסערע בעפֿעלקערונג, ווי פֿיעל עס איז נייט-היי, כדי צו
ערייכען גרעסערע רעכטע פֿון מערקיי.

דאָס וואָרט האָט געקראָנען דר. הערצל. ער זעהט זעהר בלייך אויס.
זיין שטימע קלינגט נאָך טרייערער ווי אלע מאָל. ער רעדט שטיל או
פֿאַמעליך, מען זעהט, דאָס עס איז איהם שווער צו רעדען.

מיט אַ וויילע פֿריהער האָב איך נאָך גערעכענט נישט צו זיין אויף אַ
היינטיגען מיטלינג, אָבער איך האָב נישט געקענט בלייבען אין דער היים, בעת
דאָ ווערט גערעדט פֿון ציון, זאָנוויל האָט אויסגעדריקט אַ ספּק אויב דער
קאָנגרעס וועט וואָס עס איז וויכטיגעס אויפֿמאָהן, איך מײַן אָבער, אז דאָס
אליין, וואָס אונזער 4 טער קאָנגרעס קומט צונויף אין לאַנדאָן, איז שוין אַ
ערנסטע און וויכטיגע זאך. וויפֿיעל נייע שטיינער וועט דער קאָנגרעס איצט
צולעגען און אויב ער וועט זי אוועקלעגען אויף זייער געהעריגען אַרט, דאָס

אלעמען אויסהערען. פֿרידעמאַן זאָגט זיך אָב פֿון זיין פֿערשלאַג, און
דאָס ערשטע וואָרט בעקומט אַרוואַקאָט ראָזענבוים.

ה. ראָזענבוים לעגט פֿאַר דעם קאָמיטעט 2 פֿראַגען: 1) האָט
דער קאָמיטעט וואָס געטהון צו פֿערברייטען דעם ציוניזם צווישען די
אַרבייטער? עס זענען שוין איצט פֿאַראַן אייניגע ציוניסטישע אַרבייטער-
פֿערייניגען. די אַרבייטער דאַרפֿען זיין בעזונדער אָרגאַניזירט און דאַרפֿען
האָבען איין אייגענעם פֿראַגראַם; 2) מיר האָבען זיך בעמיהט צו גע-
ווינען פֿאַר דעם ציוניזם די פֿרומע קלאַסע, דערום האָבען מיר אויך
אויף אלע קאָנגרעסען מוזיע געווען, דאָס דער ציוניזם טהוט קיין זאך
נישט, וואָס קען נור שאַדען דער יודישער רעליגיאָן, אָבער וואָס ווערט
געטהון צו געווינען פֿאַר דעם ציוניזם די געבילדעטע זוגענד?

דר. ש. ל. פֿאַרשניקאָוו מיינט אז מיר קענען אים אַלגע-
מיינעם זיין צופֿרידען מיט דעם מצב פֿון אונזער בעוועגונג, אָבער ער
וואָלט געוואָלט וויסען, וואָס האָט דער אַקציאָנס־קאָמיטעט אליין אויפֿ-
געטהון אין דעם פֿערגאַנגענעם יאָהר? ווייטער, וויל ער וויסען אויב דער
אַקציאָנס־קאָמיטעט האָט וואָס אונטערגענומען צו פֿעראייניגען די קאָ-
לאָניזאַציאָנס־חברות.

שענקין דערצעהלט אז אין אַדעס אַרבייטען טיכטיג די
ציוניסטען פֿאַר קולטור, זיי מאַכען גוטע חדרים, שבת־שולען, און אין
דער אַרבייט געהען די פֿרומע און די פֿרייע האַנד אין האַנד אַהן
שום מחלוקת.

דר. ש. לעווין בעמערקט, אז אויפֿן קאָנגרעס־דאַרף מען נישט
געבען בילדער פֿון איינצעלנע שטעט, נאָר אַלגעמיינע בילדער פֿון
אונזער בעוועגונג. די איינצעלנע בעשרייבונגען שטעלען פֿאַר אונזער
בעוועגונג צו קליין. די וויכטיגקייט פֿון ציוניזם בעשטעהט אין דעם
וואָס ער האָט אויפֿגעוועקט אונזער פֿאַלק צו לעבען, וואָס ער האָט
ארויסגערופֿען דעם שטאַרקען פֿערלאַנג צו געהן צו איין ציעל. עס איז
געזאָגט געוואָרען אויף דעם פֿערגאַנגענעם קאָנגרעס, דאָס מיר דאַרפֿען
אייננעהמען אלע יודישע געמיינדען דאָס הייסט, אז אלסדינג זאָל זיין
אין די הענד פֿון די בעסערע טהיילען פֿון אונזער פֿאַלק, און מיר
קענען זאָנען, אז דאָס ווערט איצט ערריכט און גרינג ערריכט. אַדאָנק
דעם ציוניזם איז אומעטום ארויסגערופֿען געוואָרען די ענערגישע אַרבייט
צו פֿערבעסערן ביי אונז דעם הנוך. אויך נישט־ציוניסטען הויבען אָן צו
עפֿענען גוטע יודישע שולען, און מיט דעם קענען מיר זיך נור פֿרעהען.
דר. י. לאַנדאָוי פֿערלאַנגט, אז דער קאָנגרעס זאָל זיך נישט
פֿערנעהמען מיט אַזוינע זאכען, וואָס קענען צורייצען איין צד געגען דעם
אַנדערען. די רבנים פֿערלאַנגען צו שטעלען דעם ציוניזם אויף אַרע-
ליגיעזען יסוד, די יונגע פֿערלאַנגען קולטוראַרבייט, דער אַקציאָנס־
קאָמיטעט דאַרף זיך מיט קולטור נישט פֿערנעהמען, ער האָט פֿאַר זיך
העכערע ציעלען און דאַרף זעהן צו האַלטען אַהדות צווישען די פֿער-
שידענע פֿארטייען. די קולטוראַרבייט קען איבערגעלאָזען ווערען יעדעם
איינצעלנעם פֿעראייין. (פֿאַרמזעטצונג קומט) י. ל.

דער פאלקסמיטלינג שבת־צו־נאכט (11טען אוגוסט).

דער פֿאַלקסמיטלינג, וואָס איז געווען אין איינע פֿון די גרעסטע זאלען
אין יודישען פֿירטעל פֿון לאַנדאָן, האָט שוין גלייך פֿון אָבענד אָנגעהויבען
צוציהען צו זיך גרויסע מאַסען פֿון די לאַנדאָנער יודען. מען האָט געוואָלט
הערען די רעדען פֿון די ציוניסטישע פֿיהרער, מען האָט געוואָלט זעהן די
דעלעגאָטען, וואָס זענען צונויפֿגעפֿאָהרען פֿון דער גאָנצער וועלט, און מען
האָט געוואָלט בעגריסען דעם קאָנגרעס ביי זיין וויכטיגער אַרבייט. דער
גאָנצער זאל, וואָס האָט איבער 7,000 ערטער איז געווען געפֿאַקט. טויזענ-
דער מענטשען האָבען זיך געמוזט צוריקקעהרען, ווייל אלע ערטער זענען
געווען פֿערנומען, פֿאַליציע איז געשטאַנען ביי די טויערען, און מיט אַ צייט
פֿריהער פֿאַר דעם עפֿענען פֿון דעם מיטלינג האָט מען שוין קיינעם נישט אַריי-
געלאָזען הויך דעלעגאָטען און קאַרעספּאָנדענטען.

די פֿערזאַמלונג פֿון אזא גרויסער צאָהל יודען — דאָס אליין איז
שוין גענוג געווען צו שטאַרקען די בעגייסטערונג און די פֿרעהליכע זיס־טובֿ־דיגע
געפֿיהלען, וואָס האָבען בעלעכט אלע פֿערזאַמעלטע. איידער עס איז גע-
ע-

— איך בין אויף א קראנקען געלעגען. דער קראנקער איז געווען אזוי שוואך, דאס ער האט קיין כח נישט געהאט צו רעדען. איצט אבער איז דער קראנקער געוונד געווארען און לאזט מיר נישט ויך אַנשפּאַרען אָן איהם. ער גיט קלעפּ.

די יודען האָבען ויך געקאָנט אַנשפּאַרען אָן אַנדערע און שלאָפּען כל זמן די אַנדערע פֿעלקער זענען שוואַך געווען. איצט אָבער איז אומעטום שטאַרק דאָס נאַציאָנאַלע געפֿיהל, אַלע פֿעלקער האָבען אַליין אייגענעריכטעט וייער האַנדעל אין אַרבייט. דער יוד קען ויך מעהר אָן זיי נישט אַנשפּאַרען, ער מוז ווכען איין בעסערען אָרט. ציוניזם הייסט פֿאַר דאָס יודישע פֿאַלק דאָסזעלבע וואָס לעבען. אום צו לעבען און געוונד צו לעבען דאַרף מען אָנווענדען קראַפֿט און אין דעם בעשטעהט אונזער אַרבייט.

נאָך נאָרדוים רעדע איז שוין שווער געווען אַנדערע רעדנער אַרויס צורופֿען צו ויך דאָסזעלבע אינטערעס, עס האָבען נאָך גערעדט דר. כהן בערנשטיין, איין דעלעגאַט, וואָס איז שפּעציעל געקומען אויפֿן קאָנגרעס פֿון קאַנאַדאַ, און פרענסים מאָנטעפֿיאָרע.

עס איז שוין געוואָרען 11 אַ ווייגער, און דר. גאַסטער האָט געשלאָסען די פֿערוואַלונג. מיט הוראה-געשרייען אויף די ציוניסטישע פֿיהרער האָט ויך געענדיגט דער מערקווירדיגער מיטינג, וואָס וועט אויף לאַנג בלייבען אין זכרון.

די פֿערוואַלונג וואָס האָט געמאַכט אַזאַ גרויסען רושם, האָט אָבער די רוסישע דעלעגאַטען נישט צופֿרידען געשטעלט. די מעהרסטען רעדען זענען געהאַלטען געוואָרען אין ענגליש. די גאַנצע צייט זענען די דעלעגאַטען געזעסען נישט פֿערשטעהענדיג קיין איינציג וואָרט. כמעט דאָס גאַנצע פּובליקום איז בעשטאַנען פֿון רוסישע יודען, און דערום האָבען זיי געמיינט, איז דאָך נישט נייטהיג געווען צו פֿיהרען די גאַנצע פֿערוואַלונג אין דער ענגלישער שפּראַך. די רוסישע דעלעגאַטען האָבען דערום געבעטען, מען זאָל איינעם פֿון זיי געבען דאָס וואָרט צו האַלטען אויך אַרעדע אין זשאַרגאָן. דר. גאַסטער אָבער אַלס פרעזידענט פֿון דער פֿערוואַלונג האָט געוואָלט דער פֿערוואַלונג געבען אַ ענגלישען חאַראַקטער און האָט קיין רעדען אין זשאַרגאָן נישט געוואָלט צולאָזען. די רוסישע דעלעגאַטען האָבען געהאַלטען פֿאַר נייטהיג אויסצודריקען זייער פּראָטעסט דורך דעם, וואָס נאָכדעם ווי די אסיפה איז פֿערמאַכט געוואָרען, האָבען זיי געבעטען דר. ש. לעווין, ער זאָל האַלטען אַ רעדע אין זשאַרגאָן. זיין רעדע איז געווען קורץ און האָט אויך גלייך צוגעצויגען צו ויך די אויפֿמערקזאַמקייט פֿון גאַנצען זאַל. אָהן אַ פרעזענט איז געוואָרען אַרדנונג און אַלע האָבען מיט פֿערגינגען געהערט די עטליכע ווערטער, ווייל אויך צווישען די וואַיטשעפּעלער יודען האָט געמוזט זיין נישט קיין קליינע צאָהל, וואָס פֿערשטעהט נור זשאַרגאָן.

פֿון דעם מיטינג האָבען די ענגלישע צייטונגען געגעבען גענויע און גרויסע בעשרייבונגען.

די פֿערוואַלונג פֿון די רוסישע דעלעגאַטען.

(ענדע)

אינזשעניר טעמקין טרעט אַרויס מיט אַ פֿערטהייריגונגס-רעדע פֿאַר דר. כהן בערנשטיין. ער דערמאָנט די פֿערוואַלונג, ווי פֿון אנהויב אָן האָבען שוין די אַלטע חובבי-ציון געפֿונען פֿאַר נייטהיג צו האָבען איין צענטער, וואָס זאָל די אַגודות פֿע-אייניגען און אריינגיסען אין ווי לעבען און בעוועגונג. דאָס ציעל האָבען מיר היינט גלענצענער עררייכט אדאָנק דער אַנערמירליכער אַרבייט פֿון דר. כ"ב, וועלכער איז אַלע צייט געשטאַנען אויף דעם העכסטען פונקט פֿון ווין בערוף. דורך זיינע בריווע און בעזאָנערס דורך די טהעאָרעטישע און די אויפֿגעפֿאָדערט צו טיכטיגער אַרבייט. די טהעאָרעטישע בריווע האָבען געגעבען שטאַף צום נאָכדענקען צו ציוניסטישע ויכוחים, וועלכע האָבען דעם ציוניסטישען געדאַנקען ערקלעהרט און בעלויכטען פֿון אַלע זייטען. נאָך די טהעאָרעטישע בריווע פֿלעגען צוזאַמענגעשטעלט ווערען דעפֿעראַטן וועלכע האָבען דעם ציוניסט געגעבען שטאַף צום דענקען איבער דעם ציוניסטישען רעיון.

אויסערדעם מאַכט די טעמקין די פֿערוואַלונג אויפֿמערקזאַם אויף דעם פֿאַקט אַז אייגענטליך איז דר. כ"ב דער גאַנצער בעשעפֿער פֿון אונזער אַרגאַניזאַציע און ווי שווער עס איז געווען ביי אונז צו שאַפֿען איין אַרגאַניזאַציע וויסען אַלע די וועלכע שטעהען אין דער בעוועגונג פֿון אָנהויב אָן און וועלכע קענען די בעדינגונגען פֿון אונזער לעבען. אַזוי שווער איז דאָס געווען אַז מיר האָבען אַלע כמעט עס געהאַלטען פֿאַר אונמעגליך. און די שווייג-קייטען האָט גלענצענער גובר געווען דער דר. כ"ב, און עס וועט פֿון אונזער ווייט ווין זעהר אינגערעכט און נישט פֿיין, ווען מיר וועלען אַצונג נישט אַרויסזאָגען דעם דר. כ"ב אונזער אינגסטען דאַנק און נישט אָנווענדען אַלע מיטלען, אַז דער דר. כ"ב זאָל ווייטער בלייבען אויף ווין פּאַסטען אַלס פֿיהרער פֿונ'ם פּאַסט-צענטער.

וועלען מיר זעהן איבער 8 טעג אַרום. דאָס וועט אָבהענגען פֿון קאָנגרעס אַליין, ווי אַלץ הענגט אָב נור פֿון אונז, פֿון אונזער אייגענער אַרבייט, פֿון דעם, ווי שטאַרק עס לעבט אין אונז דער ציוניסטישער רעיון, ווי טיעף און ערנסט ער איז אין אונז אַריינגעלעגט. מיט עטליכע יאָהר צוריק איז דער ציוניזם נישט געווען כּבּח צוזאַמענגעזעהמען מעהר ווי 50 מענשען, היינט זע-הען מיר דאָ טויזענדער, אָבער מיט דעם קענען מיר ויך נאָך נישט בענוגענען. איך האָב אַמאַל געהערט פֿון אַ גענגער, דאָס בשעת ירושלים איז חרוב גע-וואָרען, האָט מען אַרויסגעטראָגען די תּורה און זי אַריינגעלעגט ווי אַ בר-מינ אין אַ אָרן — און דאָס איז דאָס יודענטהום. איצט אָבער וואָלט איך דעם גענגער געזאָגט אַז מיר האָבען די תּורה געראַטעוועט, זי אַרויספֿיהרענ-דיג אין אַ אָרן, אָבער עס איז שוין צייט צו עפֿענען דעם אָרן, עס זאָל אַריין אַ פֿרישער שטראָם פֿון לופֿט, און פֿיהרען אונזערע יודען אין אַ לאַנד, אין אונזער לאַנד. עס געפֿינען ויך ביי אונז פּראַקטישע מענשען, וועלכע שאַקלען מיט די קעפּ, ווייל זיי רעכענען ויך נור מיט דעם, וואָס זיי געפֿיר-נען אין די קורסצעטליך, זאָלען זיי אָבער ויך אַרומקוקען און זעהן ווי אין היינטיגען יאָרהונדערט האָבען אויפֿגעלעבט און פֿעראייניגט געוואָרען גרויסע נאַציאָנאַלע מלוכות ווי דייטשלאַנד און איטאַליען, הוץ די אַלע קליינע טהייר-לען, וואָס האָבען ויך אָנגעריסען פֿון טערקיי און געוואָרען זעלבסטשטענדיג. די גרויסע נאַציאָנאַלע בעוועגונגען אין אייראָפּאַ, וועלכע האָבען געפֿיהרט צו אַזוינע גלענצענדע רעוואַלוציען, האָבען פֿריהער אויך געהאַט אַרויסגערופֿען וועניג גלויבען ביי די "קלוגע" פּראַקטישע מענשען. דער פֿעסטער ווילען האָט אָבער דאָס דורכגעפֿיהרט, אין וואָס עס איז געווען אַזוי שווער צו גלוי-בען, ווער עס האָט דאָס פֿאַלק, דער האָט אַלץ, און איך ווער אַלץ שטאַר-קער אין מיין גלויבען, אַז דאָס יודישע פֿאַלק איז פֿאַר אונז. אויך אין היינ-טיגער פֿערוואַלונג שעפּ איך מיין גלויבען און נישט אין די פֿריינדליכע ווער-טער פֿון איינצעלנע מענשען, שטאַלץ טראָגען מיר די פֿאַהן פֿון ציון און מיר וועלען זי ווייטער טראָגען, ביז זי וועט וועהן איבער פּאַלעסטינאַ.

דאָס הוסטען האָט פֿיעל מאָל געשטערט הערצלען אין זיין רעדע, וועלכע איז פֿיעל מאָל דוכבראַכען געוואָרען פֿון אַפּלאַדיסמענטען. נאָך זיין רעדע איז הערצל גלייך אַוועקגעפֿאַהרען.

אויך פּראָפֿעסאָר מאַנדעלשטאַם האָט ויך געווענדט צו דער פֿער-זאַמלונג מיט אַ קורצער רעדע. ער זאָגט: דאָס דער ציוניזם האָט שוין פֿיעל עררייכט, דאָס אַ גרויס שטיק וועג איז שוין דורכגעמאַכט געוואָרען. אַ גרוי-סער טהייל פֿון אונזער פֿאַלק ליגט נאָך אַלץ אין דעם צושטאַנד פֿון אַ קראַנקען, וואָס האָט פֿערלאָרען זיין בעוואוסטזיין, ווייל ער ליגט פֿערהלאָרע-פּאַרמירט. דער קראַנקער זאָל קומען אָבער צום בעוואוסטזיין, מוז מען איהם אויפֿוועקען פֿון זיין שלאָפּ, מען דאַרף אין איהם וועקען זיין ווילען, ווייל דאָס פֿאַלק קען אַלץ וואָס עס וויל.

דר. אַלעקסאַנדער מאַרמאַרק פֿון פּאַריז דריקט אויס זיין פֿרייד, וואָס איז איהם באַשערט צו זיין אויף אַזאַ גרויסער יודישער פֿערוואַלונג. געריהרט ווענדעט ער ויך צו דער פֿערוואַלונג נישט ווי די פֿריהערדיגע רעדנער מיט די ווערטער: "מיינע דאַמען און העררען!" נאָך "מיינע לייענע שוועסטער און ברידער!" מיט בעגייסטערונג האָט ער געזאָגט, דאָס יעדער יוד איז מחויב ויך צו שטעלען אונטער דער פֿאַהן פֿון ציון, ער זאָל נישט רויט ווערען פֿון שאַנד, ווען עס וועט קומען דער טאָג, וואָס זיינע קינדער און קינדס-קינדער וועלען פֿרעגען: וואו זענט איהר געוועזען, ווען עס איז געווען אויסגעהאנגען די פֿאַהן פֿון אונזער פֿאַלק? פֿון לאַנדאָן געהען מיר שטאַרקער אַוועק, ווייל מיר ווייסען, דאָס אונזער פֿאַהן ווערט געטראָגען פֿון אונזער פֿאַלק.

מאַקס נאָרדוי הייבט ויך אויף פֿון זיין ארט און געהט צו דער פֿרייבונד. ער האַלט זיין רעדע אין ענגלישער שפּראַך, צום ערשטען מאָל רעדט ער אין אַזאַ גרויסער יודישער פֿערוואַלונג.

איך וויל דאָ נישט שפּילען די קאַמעדיע פֿון עניויות און זאָגען אַז איך בין זעהר פֿערוואַונדערט פֿון דער התלהבות וואָס הערשט דאָ אויף דער פֿערוואַלונג און פֿון די פֿיעל אַפּלאַדיסמענטען און הוראהס, אדרבה, איך זאָג, אַז איך האָב דאָס אַלץ ערוואַרט, ווייל איך ווייס, אַז די אַפּלאַדיסמענט-טען און התלהבות זענען נישט פֿאַר מיר, נישט פֿאַר אונז, נאָר פֿאַר אונזער היי-ליגען רעיון.

די יודענפֿראַגע, זאָגט ווייטער נאָרדוי, בעשטעהט פֿון צוויי יסודות; פֿון דעם געפֿיהל וואָס לעבט אין אונז און פֿון די געפֿיהלען, וואָס זענען ביי אונזערע שכנים, ווערט וואו עס איז געשטאַרקט דאָס נאַציאָנאַלע געפֿיהל הייבט מען אונז אָן צו רעכענען פֿאַר פֿרעמדע, ווערט וואו עס איז פֿערבע-סערט דאָס עקאָנאָמישע לעבען, דאַרף מען אונז נישט, דאָס מאַכט אונזער לעבען שווער, און דער ציוניזם בלייבט פֿאַר אונז דער איינציגער מעגליכער וועג. פֿאַר וואָס אָבער האָבען מיר מיט דעם ציוניזם אַזוי לאַנג געוואַרט? איך וועל אייך, זאָגט ער, אַ קליינעם משל דערזעהלען. אויף אַ שיף, וואָס איז געווען פֿול מיט פּאַסאַזשירען, קומט אויף דעם 4-טען טאָג אַ פּאַסאַזשיר צום קאַפיטאַן און בעט מען זאָל איהם געבען איין אָרט.

— וואו ביסט דו ביז איצט געווען?

מהלוקת און שנאה אין פֿיעל ציוניסטישע גרופען און בכלל אינים יודישען פֿאלק.

נאָך אייניגע בעמערקונגען זענען געמאכט געוואָרען נאָך וועלכע דאָס וואָרט האט ערהאלטען ד"ר כהן-בערנשטיין.

ער ענטפֿערט אַלע זיינע קריטיקער כסדר: אויב ער האָט אין זיינע ברעפֿע בעריהרט וואָסערע פֿארטיע עס איז, האָט ער עס נישט געטהון אבוּכט-ליך, כּמזיד, נאר בשוגג, נישט-געהלענדיג, אַז מיט די ווערטער בעריהרט ער עמיצען. מעהרסטענטהיילס אָבער, האָט ער גאָר קיינעם נישט אָנגעריהרט, מע האָט נישט ריכטיג זיך געלערענט פֿשטים אין זיינע ווערטער אַז עס זאָל אַזויס-קומען אַז ער בעריהרט עמיצען. וועניגער פֿון אַלעס האָט ער בעריהרט אָדער געוואָלט בעריהרען די רעליגיאָן; ער איז—זאָגט ער מיט אַ שטאַרקער שטימע—אַליין אַ רעליגיעזער יוד און ווען ער פֿערשטעהט די יודישע רעליגיאָן אַביסיל אַנדערש ווי עס פֿערשטעהען די רבנים און די פֿרומע יודען, איז ער דערניצט נישט שולדיג. נאר, לויט זיין ערציהונג קען ער נישט אַנדערש פֿערשטעהען ווי ער פֿערשטעהט, פונקט ווי די רבנים נאָך זיינע ערציהונג זענען נישט אומשטאַנד צו פֿערשטעהען די קולטור אַזוי ווי עס פֿערשטעהען זי די, וועלכע האָבען בעקומען אַ אייראָפֿעישע ערציהונג. אַזוינע פֿראַגען זענען חמיר אָב-הענגיג פֿון דער פֿערזענליכקייט און מווען זיין איינזייטיג אַזוי אַז ווער עס זאָל נישט שטעהען אין דער שפיץ פֿונעם צענטר וועלען מיר זיך מווען רעכנען מיט זיינע אייגענע מיינונגען.

דער צענטר בכלל איז נאָך זיין מיינונג זעהר נייטהיג אין ער בעט די פֿערוואַמלונג זי זאָל נישט צערברעכען דעם בנין, אויף וועלכען מע האָט אַזוי פֿיעל מיה פֿערבראַכט, זי זאָל נישט אַוועקוואַרפֿען דעם איינציגען ריגל וואָס שליסט צוזאַמען און פֿעראייניגט דעם גאַנצען ציוניסטישען לאַגער אין אונזער לאַנד.

דורך אַ גרופֿע קען דער צענטר, נאָך זיין מיינונג, נישט געפֿיהרט ווערען ווייל ער וועט דעמאָלט אויסדריקען אָדער פֿערשיערענע געגענעזעצטע מיי-נונגען און וועט ניר פֿערדרעהען די אגודות די מוחות, אָדער ער וועט גאָר קיין מיינונג נישט אויסדריקען, ער וועט זיין אין גאַנצען בלאַס און וועט קיין ווירקונג נישט האָבען.

וועגען די ציפֿערען און די דאָטען פֿון זיין חשבון, זאָגט ער, אַז ער האָט דאָך נישט געקענט נומערען קיין אַנדער מאַטעריאַל ווי דאָס, וואָס די אגודות האָבען איהם געגעבען און אויף גרונד פֿון דעם מאַטעריאַל האָט ער זיין חשבון ריכטיג צוזאַמענגעשטעלט. ער דערזעהלט דערביי ווי אַזוי ער האָט איינגעפֿיהרט אַ מין בוכהאַלטעריע פֿון דער ציוניסטישער אַרבייט, וואו יעדער פֿעריין האָט זיין קאָנטאָ און פֿין יעדען ברעפֿע ווערט אויף דער קאָנטאָ אַרויפֿגעטראָגען אַלעמאָל די אַרבייט וואָס די אגודה מעלדעט. זאָלען די מעלדונגען ווירקליך נישט ריכטיג זיין קען ער נאָמירליך דערצו נישט העלפֿען. ער מיינט אָבער אַז עס איז גאָר נישט אַזוי שלעכט ווי מען האָט עס דאָ פֿאַרגעשטעלט, ערגיץ וואו האָט אפשר געקענט פֿאַרקומען עפֿים אַ הגומה, דער גרויסער רוב אָבער איז געוויס ריכטיג און די רעזולטאטען זענען דעריבער כּמעט ווי מאַטעמאָטיש ריכטיג.

וועגען די מאַנדאָטען וואָס ער האָט געהייסען איבער געבען ד"ר הערצל' זאָגט ער אַז דערצו האָט איהם קיינער נישט גענייט, נאר ווייל ער האָט גערע-כענט פֿאַר זעהר נייטהיג אַז אויף דעם קאָנגרעס זאָלען ערשיינען וואָס מער דעלעגאטען האָט ער זיך ערלויבט צו געטרויען די מאַנדאטען אונזער פֿיהרער ד"ר הערצל, אָבער נור טאַקע איהם אַליין, נישט קיין אַנדערען.

אויב ער האָט אין זיין בעריכט צופֿיעל אויסגעדריקט פֿערזענליכע נע-פֿיהלען האָט ער עס געטהון מיט אַלעס רעכט. יעדער בעריכטערשטאַטער האָט דאָס רעכט אין זיין בעריכט אויסצודריקען זיינע אייגענע מיינונגען וועגען דער פֿערגאַנגענהייט און וועגען דער צוקונפֿט פֿון דער זאָך פֿון וועלכער ער בעריכטעט.

אויב זיינע ברעפֿע זענען ווירקליך געבליבען נישט געלעזען און אויב, לויט ער זעהט דאָ אויף דער וויסצונג, דער גרויסער רוב איז ווירקליך פֿון איהם נישט צופֿירעדען מוז ער נור בעדויערען די צייט און שרעקליכע מיה, וועלכע ער האָט דער אַרבייט מקריב געווען און וועלכע, ווייזט אַז, איז אָהן נומערען געבליבען. ער איז אָבער פֿעסט איבערצייגט אַז ער האָט זיין אַרבייט עהרליך און מיט ליכטשאַפֿט געטהון, ווי ווייט זיינע כחות און זיינע קענטניסען האָבען איהם ערלויבט, און אין דער איבערצייגונג נישט ער דער פֿערוואַמלונג צוריק דאָס מאַנדאַט, וואָס מען האָט איהם אַנפֿערטויעט, מיט דעם פֿעסטען בעשלוס איהם ווידער נישט צוריק צונעהמען. ער וועט נאָך ווייטער ווי ביז איצט ווירמען זיין צייט און זיינע כחות דער ציוניסטישער אַרבייט, נאר ער וויל האָטש אַ קליינע צייט שוין זיין פֿריי פֿון זיין אַפֿיציעלער לאַגע; ער וויל אַר-בייטען אַלס סאָלדאַט און נישט אַלס אַפֿיציער.

אַ גרויסער הורא האָט בערעקט די לעצטע ווערטער פֿון ד"ר כהן-בערנשטיין. דאָס בוראָ פֿון דער קאָנפֿערענץ האָט פֿאַרגעלעגט אויסצודריקען דעם 3 יעהריגען פֿיהרער פֿונעם פּאסט-צענטר פֿאַלעס פֿערטרויען און איהם בעטען אויך ווייטער אויף זיין פּאסטען צו פֿערבלייבען.

דער אַנטראַג איז איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען.

ה. ל. יפה טרעט אויך אַרויס היים צו גונסטען פֿון די טהעאָרעטישע חברות. ער פֿרעגט: אין דער צייט ווען מיר לאָזען זיך אַריין אין אַלערליי פשרות, בעת מיר זענען גרייט זיך אַבצוואַגען פֿון אונזערע מיינונגען, אבי צוצויהען די פֿרומע קלאַסע אינים ציוניזם, וואָס רעכענען מיר צו טהין צוליב דעם אַז די יונגע לייט, די רעכטע האַפֿנונג פֿון אונזער אומה אויף דעם שפֿעטעריגען דור, זאָלען אויך קענען זיין ציוניסטען? די יונגע לייט, די אידעאָליסטען, קענען זיך כּשום אַפֿן נישט בעגניגען מיט דער טרוקענער ציוניסטישער אַרבייט ווי זאַמלען שקלים און אקציעס, זיי זוכען אינים ציוניזם עפֿים העכערעס, עפֿים אי-דעאַלעס און דאס גוט ווי איינערמאָסען די טהעאָרעטישע אַרבייט. די באַיוקאַנסקי פֿון אדעס מיינט, אַז די טהעאָרעטישע ברעפֿע זענען גאַנץ איבעריג. ער בעהויפטעט פֿון זיין פֿראקטיקע, אַז די ברעפֿע ווערען גאָר נישט געליינעט. די אינטעליגענץ געפֿינט די ברעפֿע צו פֿראַסט פֿאַר זיך און רעכענט נישט פֿאַר נייטהיג צו פֿערבריינגען אויף זיי צייט און מוח; דער פֿראַסטער עולם ווידער געפֿינט זיי צו הויך, העכער פֿון זיין פֿערשטאַנד.

ד. אַווינאָוויצקי שטעלט זיך קודם כל אָב אויף דער פֿראַגע פֿונעם פּאסט-צענטר בכלל. ער לייקענט נישט אָב די גרויסע פֿערדיענסטע, וואָס דער צענטר האָט פֿאַר דעם ציוניזם ביז אַ צינד, האָטש ער וויל אויך נישט פֿערדעקען די פֿעהלער וואָס ער האָט בעגאַנגען. ער געפֿינט איבערהויפֿט נישט פֿאַר נייטהיג וועגען דעם דאָ צו רעדען, ווייל יעדער פֿון די ציוניסטען קען די גוטע אַזוי ווי די שלעכטע זייטען פֿון זיין אַרבייט צו גענוג, קיין נייטעס איז קיינער [נישט אומ-שטאַנד צו זאָגען, נון איז אבער די פֿראַגע, צי דאָרפֿען מיר קוקען אויף דעם צענטר ווי אויף אַ היסטאָרישען פֿערדיענסט, וואָס האָט זיין אַרבייט שוין אָבגעטהון און וועלכער איז געווען נייטהיג דעמאָלט, ווען מיר האָבען נאָך אונזערע צייטונגען "יוד" און "וועלט" נישט געהאַט, אבער מיר דאָרפֿען איהם בעטראַכטען אַלס איין אָרגאַן וואָס איז אונז נאָך היינט אויך נייטהיג און מיר דאָרפֿען בעקלעהרען ווי איהם אויסצובעסערען.

ה' אַווינאָוויצקי שיינט אַליין צו האַלטען ביים ערשטען, נאר אויב די פֿערוואַמלונג וועט אַנדערש בעשטימען, בעשטעהט די אַווינאָוויצקי אונבערינגט דערויף, אַז דער צענטר בכלל און די טהעאָרעטישע ברעפֿע כּפֿרט קענען נישט געפֿיהרט ווערען דורך איין פֿערזאָן ווער זי זאָל נישט זיין. אַזאָ פֿעראַנטוואָרט-ליכער אָרגאַן מוז געפֿיהרט ווערען דורך אַ גאַנצער גרופֿע פֿון פֿאַך-מענשען, וועלכע בעראַטהען זיך חמיר וועגען דער ריכטונג פֿונעם אָרגאַן בכלל און בע-אַרבייטען יעדער זיין ספֿעציעלע אבטהיילונג כּפֿרט. די אַווינאָוויצקי בריינגט עטליכע ראיות פֿון דער רוסישער און פּוילישער געשיכטע, וואו אָרגאַנען וואָס זענען געגרינדעט און געפֿיהרט געוואָרען פֿון איינצעלנע מענשען, האָבען נישט געקענט עקזעסטרען, ווייל דעם עולם איז גאָר נישט אינטערעסאַנט צו וויסען די מיינונגען פֿון איינצעלנע מענשען, ער וויל קענען די ריכטונג פֿון אַ גאַנצער גרופֿע, אָדער אין אונזער פֿאַל, פֿון דער גאַנצער פֿאַרטיי.

וועגען דעם דין-וחשבון אַליין געפֿינט ה' אַווינאָוויצקי אַז ער איז גע-שריבען נישט ווי עס דאַרף צו זיין, דאָס ביסיל ציפֿערען, די קליינע פֿאַקטישע זאַכען ווערען בטל אין דעם גרויסען ים פֿון פֿערזענליכע געפֿיהלען וואָס ה' כ"ב געפֿינט נייטהיג אויסצודריקען, איבערגעמישט מיט ויכוחים מיט פֿערשירענע שריפֿט-שטעלער אין יודישע צייטונגען.

אייסערדעם געפֿינט ה' אַווינאָוויצקי אַז דאָס ביסיל ציפֿערען וואָס איז שוין דאָ אינים חשבון זענען שטאַרק מגוּוּם, ה' כ"ב האָט זיין חשבון געמאַכט אויף גרונד פֿון די ברעפֿע, וועלכע ער האָט ערהאַלטען פֿון די אגודות, אָדער ריכטיגער געזאָגט, פֿון איינצעלנע סעקרעטערען און פֿרעזידענטען אין די אגודות. די פֿרעזידענטען און וויצע פֿרעזידענטען, סעקרעטערען און וויצעסעקרעטערען האָבען די טבע צו פֿערגרעסערן, זיי זעהען אַרבייט דאָרט וואו עס איז גאָר נישטאָ. 2-3 ביכליך וואָסען ביי זיי אַזויס אין אַ גאַנצע ביבליאָטעק, 4-8 יונגליך קומען צוזאַמען לערנען תנ"ך—הייסט עס ביי זיי פֿאַל קס פֿאַרלעזונג-גען א. ז. ו. ער געפֿינט דעריבער אַז אין דער צוקונפֿט איז נייטהיג, די קאָנגרעס-פֿאַרשטעהער זאָלען אַליין אדער דורך זייערע העלפֿער אַרומפֿאהרען צווישען אַלע אגודות, זיך מיט אַלע, איינעם נישט אויסגעלאָזט, אַליין בעקענען און גוט קאָנטראָלירען זייער אַרבייט.

די רעדע פֿון אַווינאָוויצקי האָט געמאַכט אַ גרויסען רושם. יעדער האָט געפֿיהלט אַז אַ שטיק אמת איז דרינען אַוורא פֿאַראַנען.

אַ דעלעגירטער פֿון וואַרשא און ד. אויערבאַך האָבען נאָך בעריהרט די פֿראַגען וועגען די טהעאָרעטישע ברעפֿע און זייער פֿעהלעכע פֿון דער רעליגיאָן. זיי האָבען געפֿונען אַז די טהעאָרעטישע ברעפֿע האָבען אייניגע מאל זיך אויסגעדריקט געגען די דעות וואָס זענען ביי יודען הייליג פֿון טויענדער יאָהרען און דעריבער האָבען זיי געפֿאַדערט אַז דאָס זאָל מעהר נישט געשעהן. וועגען דער קודמאָרבייט זאָגט ה' אויערבאַך: ד"ר הערצל האָט זיין בוך "יודענשטאַט" געשריבען נישט ווייל ער האָט איינגעזעהען אַז יודען שטע-הען קולטורעל נידריג, נאָר ווייל איהם האָט פֿערנומען ביים האַרצען די שרעקליכע אַרימקייט, די אונגעווענע נויט פֿון אונזערע מאַסען. דער ציוניזם איז אין גרונד די תשובה אויף די אַנדערע און נישט אויף די ערשטע שאלה, און דעריבער קען די קולטורפֿראַגע נישט פֿערנעמען דאָס ערשטע אָרט, כּפֿרט נאָך ווען זי איז פֿאַר אונז שערליך, דען אַנשטאַט אַחדות צו וועלכע מיר שטרעבען און וועלכע איז אונז אַזוי נייטהיג, טראָגט די קולטורפֿראַגע אַריין

לשנת לוח „אחיאסף” תרס”א

ספרותי ושמחתי עם תמונות וציורים.

שנה שמינית

לוח אחיאסף היוצא לאור זה שמונה שנים רצופות נודע כבר לכל הקוראים העברים עד כי למותר הוא להרבות דברים אדותיו ולהפליג בשבחיו.

לוח אחיאסף כבר ידוע ספרותית טובה ומצוינה, הולך ומתפתח משנה לשנה בכמותו ואיכותו וגם בשנה הבע”ל יעלה על אחיו הקודמים בגדלו (יהיה יותר מן שלשים באגן) בשלמותו וטוב טעמו.

לוח אחיאסף לשנה הבע”ל כולל גם הוא מאמרים פובליציסטיים ומדעיים הנוגעים למן ההיה, ספורים ושירים מאת בחירי הסופרים, תולדות גדולי ישראל, השקפות על חיי אחינו בא”י, בארצנו ובארצות המערב, מקרי השנה הנוגעים לישראל בכל המדינות, ציורים מחיי המושבות בא”י וחמונות גדולי עמנו, ידיעות שמושיות מועילות וכו’ וכו’ ובשנה הזאת עוד יתרה עשינו כי החלטנו לצרף אל הלוח

הוספה מיוחדת

הכוללת בקרבה ספר מיוחד ושלם. ספר מדעי כתוב בסגנון נעים ושוה לכל נפש בשם:

”חיי היהודים בימי הבינים”

מאת הפרופיסור ד”ר א. ברלינר.

הספר הזה זכה לשם טוב בספרות המדעית וגדולי המכ”ע האשכנזים הפליגו בשבחיו ועתה נעתק לעברית בשביל חותמי הלוח.

הנסיון הורה אותנו כי אי אפשר לכוין מראש את מספר העק’ אשר עלינו להדפיס בשביל דורשי הלוח ויען כי הלוח יודפס רק במהדורא אחת לכן יש אשר העק’ נמכרו מיד אחר צאתם מדפוס ודרישות רבות לא נמלאו אח”כ מחוסר עק’ והיינו מוכרחים לפרסם אח”כ ברכים כי עק’ מהלוח אפסו, לזאת החלטנו הפעם לפרסם

התימה על לוח אחיאסף תרס”א.

למען ידע כל אחד אשר יש לו חפץ בלוח אחיאסף, כי עליו להיות מן המקדימים ולשלוח את הכסף במועד הראוי.

מהיר הלוח הוא 1 ר”ב (עם המשלוח 1,30 ר”ב) מכורך 1,40 ר”ב (ועם המשלוח 1,70 ר”ב).

ורק כל המקדימים לשלוח את הכסף מהיום עד צאת הלוח יקבל את ההוספה הנם וחפשי טפארטא.

המהיר הקצוב על הלוח מצער הוא לעומת ערכו הספרותי. גם הספר הנתן לחותמי הלוח בתור הוספת חנם יקר הוא בערכו וקובע ברכה לעצמו ועל כן הננו כשוחים כי חובבי ספרותנו יכירו פעלנו וישתדלו להפיץ את הלוח במספר הגון.

וזאת הם הסופרים והחכמים אשר לקחו חלק בלוח אחיאסף לשנת תרס”א: אחר העם. ברנפלד ד”ר. ברנפלד יצחק אהרן. ברוכוביץ י. ל. ל. בן-ציון ש. ברוזילי. ביאליק ח. נ. ברשדסקי י. גרדון י. ל. (המנוח). הורוויץ ח. ד. שריוואש י. א. יפה ז. ילין דוד. כהן א. ל. כהן מרדכי בן הלל. ליבאשיצקי א. ל. ליליענבלום מ. ל. לעווינסקי א. ל. לישעווסקי מ. מ. מכר ומודע (פסירונים). ניימארק ד. ד”ר. סילער ד. ב. פרץ י. ל. ציטראן ש. ל. צערניחובסקי. ראזענפלד ש. שולמאן אליעזר. שערעשעווסקי צבי הירש ועוד.

הננו מעירים את המו”ס וחסוכנים תחפצים ליהנות מזכות ההיסטאזיה כי יואילו לשלוח לנו דרישותיהם במוקדם ובכל אופן קודם צאת הלוח למען נדע מספר העק’ שהם חותמים ידם עליהם.

כתבת אחיאסף.

Товарищество „АХАСІАФЪ“, Варшава.

Почтовой ящикъ № 25

בע”פ: טווארדא 6, No. 6, מען 4.

טעלעגראם נאך שדום דער נומר.

פאריז. 20 אויגוסט.

די וויינען און קאניאק פון די יודישע קאלא-ניעם אין ארץ-ישראל זענען אויסגעצייכענט געווארען פון דער פאריזער וועלטאויסשטעלונג מיט דער גאלדענער מעדאליע.

נרבה.

ערהאלטען: פון ה’ הירש קאנטאר, לונג 1,20 ר. פון מ’ זעלדע בוצשערגראוואו 50 ק’ פאר די הונגערדיגע אין בעסאראביען.

צו אונזערע אבאנענטען!

מיר ערלויבען אונז צו דערמאנען אונזערע נעעהרטע אבאנענטען, וועלכע האבען איינגעצאָהלט נור די ערשטע 2 ראַטעס — 4 רובל, אַ

דעם 1-טען אויגוסט. ה. מיט נומער 30

האט זיך געענדיגט זייער אַבאָנעמענט, און מיר בעטען, צו שיקען צייטליך 3-טע ראַטע — (1 רובל), כדי עס זאָל נישט זיין קיין אויפֿהאַלט אין דער עקספּעדיציע פֿון די בלעטער.

דעם ערשטען יולי האָט זיך געענדיגט דאָס אַבאָנעמענט פֿון די אַבאָנענטען, וועלכע האָבען אויסגעשריעבען דעם "יוד" פֿון 1-טען יאָנואַר אויף אַ האַלב יאָהר, און אויך פֿון די וועלכע האָבען איינגעצאָהלט די ערשטע ראַטע — 2 רובל פֿאַר דער צייט פֿון 1-טען אַפריל ביז ענדע יאָהר און מיר בעטען אַריינצושיקען באלד דעם רעסט געלד.

די אדמיניסטראציען.

”דער יוד”

אויף דער צייט פון קאנגרעס!

כדי אז אלע, וואָס אינטערעסירען זיך מיט דער ציוניסטישער בעוועגונג, זאָלען קענען האָבען ריכטיגע און פֿאַלשטענדיגע ידיעות פֿון דעם פּיערסטען לאַנדאָנער קאָנגרעס און בעקאנט ווערען מיט דעם אינהאַלט פֿון די רעדען, דעבאַטען און בעשליסע אויף דעם קאָנגרעס, נעהמען מיר אָן אויס-נאָהמווייזע אַבאָנעמענט אויף:

”דעם יוד” אויף דער קאנגרעסצייט.

פֿון נר. 33 ביז נר. 36 (4 נומערן) צום

ביליגען פרייז פון 30 קאפ’ (80 העלער)

די ידיעות און דין-וחשבון, וועלכע וועלען קומען אין די דאָ-זינע נומערן איבער דעם קאָנגרעס וועלען זיין פֿון אונזערע ספּעציעלע קארעספּאָנדענטען אין לאַנדאָן, און וועלען געבען אַ פֿאַלשטענדיג און קלאָר בילד פֿון קאָנגרעס. די ידיעות וועלען געשיקט ווערען צו דער רעדאקציע פֿון ”יוד” דורך בריעף און דעפּעשען אויס לאַנדאָן, זאָ אז די לעזער פֿון ”יוד” וועלען אלעס וויסען צייטליך פֿון דער ערשטער קוועלע.

Издательство Ахисафъ, Варшава.

מינדליך טווארדא 6 וואָהנונג 4.

אפאטהקע פון אפ. קאוואלסקי

ווארשא גראניצשנא שטר' 10 Nr.

בעזצט איין פארראטה פון פרישע אין דעם 1900-טען יאהר געשעפטע נאט-
ראלנע מינעראל-וואסערען, אויך קינסטליכע, פערפערטיגט אויסשליסליך מיט
דעסטילירטע וואסער, וועלכע איז ריין פון אנשטעקענדע באקטעריען.

פריילינען און דאמען

קענען זיך אויסלערענען גוט שניידען און ניהען אין אקורצע צייט
דורך בריעף אין זאגאן, רוסיש אין דייטש. די מעטאדע איז די
בעסטע און די גרינגסטע. אפילו 12 יעהריגע מעדכען קענען זיך גוט
אויסלערנען. אויף תשובה א מארקע. ניט זיימט און פֿרענט אן ביי,
Госпожѣ Найдичъ. Давидъ — Городокъ Минской губ.

ביא

I. B. СЕГАЛЬ

Вильно

Одесса

איז צו בעקאמען: מעדיקאמענטען, פארבען, מעדיצי-
נישע וויינען, פאטענט-מיטעל, פֿערבאנד-מיטעל,
הירורגישע ארטיקעל, און מינעראל וואסערען אלע זאָרטען.

אויסער דעם אייגענע אפאטהקע

וועלכע לפֿערט גאלען פרעפערעטען היינט: טינקטורען,
פֿלאסטער, עקסטראקטען, און אלע מעדיצינישע מיטעל
אין ארגינאל פֿערפארקונג.

מיר איבערנעמען אויך

פאלקאמענע איינריכטונגען

פון מאטעריאל און אפאטהקער ווא-
רענהאנדלונגען.

אדרעסע נאמען און שטאדט.

יצא לאור ע"י ציוני קאווא ספר
"הדת והלאומיות"
קובץ מאמרים שנדפסו בכ"ה,
מאח שמואל יעקב ראבינאוויץ
האבד"ק דק"ק סאפאצקין.

מסודרים ומתוקנים כדרי המחבר;
שם העסקן הגדול, רב הפעלים
בציוניות הדב רש"ר ידוע ומפורסם
לכל, ולמאמרו שעשו רושם חזק
בשעתם יש ערך קים ותמיד
וביחוד בימינו אלה, שם הספר
מעיד על תכנו כי הוא ספר השוה
לכל נפש לדתים וללאומיים,
וערכורב לאגודות הציוניות להשתמש
בו להפצת הדעה הציונית בין כל
המפלגות, וביחוד בין מפלגת ההרדים.
הס' מהזיק 144 עמודים בפורמט
גדול.

מהירו 70 ק/ עם המשלוח
78 ק/ באחריות 85 ק/ בני"ג
95 ק/ יחידים הפונים בדרשותיהם
ישר להסקלאר הראשי אינם
משלמים בעד המשלוח. לאגודות
ציוניות הפונות בדרשותיהן להסקלאר
הראשי בקנותן עשרה עקו' בבת
אחת 55 ק/ עשרים וחמשה עקו'
50 ק/ חמשים עקו' 40 ק/
המשלוח ע"ה האגודות לפי המשקל
ולפי ריחוק המקום.

הסקלאר הראשי בני"ג הספרים
של א. באלאשער בקאווא.
Книжный магазинъ
А. М. Балосера, Ковна.
Buchhandlung von
A. Baloscher, Kowna.
נמצא להמכר גם אצל "אהיאסף"
ו"תושיה" ובכל בת"מ הספרים.

ווער עם האט צו פער-
קויפען אלטע און נייע ביכער
זאל זיך ווענדען צו
A. D. Rozentalъ Бѣльцы
Бесс. губ.

בעסטע בעצוגסקוועלע פֿיר אתרוגים לולבים הדסים

Hermann Rath Triest,
Oestereich.

פריזליסטען נראטים אונד פֿראנקאָ

גילוען-מאשינען

די בעסטע ציגארעטען גילוען-מא-
שינען נייעסטער קאנסטרוקציען,
מיט אונד אָהנע דרוק-אפפאראטען
בעקאמט מאן ביי:

M. BLÜTH WARSCHAU
Pańska str. 26.

אהוב את המלאכה!

אללע סארטען שפיענעל
מאכען גרינדליך לערנט אויס
דורך בריעפֿע
דער 25-יאָהריגער פראקטיקאנט
אין דיא שפיענעל-פאבליקאציען
Judko Weinblatt, Warszawa,
Ślizka Nr. 22.

נור מיט עטליכע רובל

קען יעדער מענטש ביי זיך אויפֿן אָרט א גוטע פרנסה איינפֿיהרען.
אזוי ווי איך גיב צו ערקלערען דורך א בריעף נעגען א 7 קאפֿ מארקע.
אדרעסירען:

Варшава, Найдичъ До востребованія.

נייעס !! נייעס !!

ברוכבענדער עלעקטרא-גאל-
וואנישע היילען גרינדליך נאך
קורצען געברויך, ווי עס איז איבער-
צייגט געוואָרען, אז נאך 3 מאָנאט-
ליכען טראגען, ווירד דער ברוך
פֿאללשטענדיג אויסגעהיילט. פֿרייז
פֿאַן איינער זייטע 6 רובל,
צווייזייטיג 10 רובל. בויכבינדען
פֿיר פֿרויען, עלאסטישע זאקען פֿיר
געשוואַלענע פֿיס, אונד פֿערשוע-
דענע אנדערע כירורגישע ארטיק-
לען — צו בעקומען נור ביים
אָפּטישען-כירורגישען געשעפֿט אונ-
טער דער פֿירמא: אלעקסאנדער,
סענאטאָרסקא 22 ווארשוי.
אדרעסע:

„АЛЕКСАНДРЪ“
Сенаторская ул. № 22,
Варшава.

דא עס האט זיך געציגט
דאס מען מאכט נאך דייעזע
ברוכבענדער ביטען מיר אויפֿמערק-
זאם צו זיין אויף די אָריגינעלע
מיטן סטעמפעל פֿאַן אונזער פֿירמא.

Вышла изъ печати и появилась въ продажу новая книга:

М. М. Марголинъ

ОСНОВНЫЯ ТЕЧЕНІЯ ВЪ ИСТОРИИ
ЕВРЕЙСКАГО НАРОДА

цѣна 50 коп. съ перес. 56 коп.

Книгопродавцамъ и сіонистическимъ круж-
камъ значительная уступка!!

Выписывать можно исключительно у

Товарищества „Издательство Ахיאсафъ“

ВАРШАВА.

געזעלשאפט „כרמל“ ווארשא

אויסשליסליכער פערקויף פיר גאנץ רוסלאנד
פון נאטירליכען ווייז און האניאק

וועלכער ווערד אויסגעארבייט
אין די וויינגערטנער
פון די
ידישע קאלאניעס
אין

ארץ ישראל

די מארקע איז בעשטעטיגט
פון דער רוסישער רעגירונג.

דער עטיקעט איז בעשטעטיגט פון דער רוסישער רעגירונג.

הויפט-קאנטאר אין ווארשא, נאלעווקי נ' 21, טעלעפאן נ' 1433.

אדרעססע פיר בריעף: Товарищество Кармелъ Варшава פיר טעלעגראטען: Варшава Кармелъ.
אכטהיילונג פיר זיד-רוסלאנד אין אדעססא רישעליעווסקאיא אין דעם הויז פון ה' בארשא

אדרעססע פיר בריעף: Товарищество Кармелъ Одесса פיר טעלעגראטען: Одесса Кармелъ.
צו אדעססער ראיאן געהערען די גובערניעס: חערסאן, קישינעוו, יעקאטערינאפלאוו, פאדאלסק, קיעוו, חארקאוו, פאלטאווא, קרים און קאווקאז.
פיליאלע פון „כרמל“ אין קארלסבאד

אין קארלסבאד איז געעפֿענט געוואָרען א פיליאלע צום פֿערקויף פֿון כרמל-וויין אויף דער קרייצגאססע נ' 86, און אלע
געסט וועלכע קומען אין די עסטרייכישע בעדער קענען בעקומען כרמל-וויין פֿון דער קארלסבאדער פיליאלע. די אדרעסע אין קארלסבאד איז
Gesellschaft «K A R M E L» Kreuzgasse Nr. 86 vis à vis der grossen Colonade.

אונזערע וויינען און קאניאקען בעקומט מען אין אלע וויינהאנדלונגען.

כדי צו בעוואַרענען כרמל-וויין און קאניאקען פֿון נאכגעפֿעלשטע, פֿערקויפֿען מיר אונזערע וויינען און קאניאקען נור אין פֿלעשער
פֿערזיגעלט מיט אונזער סטעמפל און פֿערקניפט מיט דער פֿלאַמבע פֿון „כרמל“.

תכן הספר:

ספר ראשון.

פרק ראשון. התעוררות מבית ומחוץ.
פרק שני. שנות המאה הי"ח.
פרק שלישי. התסיסה הראשונה.
פרק רביעי. הנסיונות הראשונים.
פרק חמישי. ברלין והמבורג.

ספר שני.

פרק ראשון. הקר היהדות.
פרק שני. הפולמוס המדעי.
פרק שלישי. הפולמוס המעשי.
פרק רביעי. תקונים במנהגי הדת.
פרק חמישי. ר' שמואל הולדהיים.
פרק ששי. אסיפות הרבנים.
פרק שביעי. חברת הריפורמא בברלין.
פרק שמיני. הנסיון האחרון.
האדריסה:

Издательство „Ахיאсафт“, Варшава.
Почтовой ящики № 25.

יצא לאור ונמצא להמכר ספר:

תולדות

הריפורמציון הדתית

בישראל.

מאת דר. ש. ברנפלד.

בשני ספרים.

הספר הגדול הזה (מחזיק 18 באנען פֿאַרמאַט „אחיאסף“) ישים לפני הקורא תולדות הריפורמציון הדתית (התקונים במנהגי הדת), אשר קמה בישראל בשנות המאה הי"ט, יברר סבותיה הפנימיות וההיצויות, מצב ישראל בעמים ומעמד הקר־היהדות בזמן ההוא, ויספר עם זה תולדות כל החכמים והעסקנים, אשר השתתפו בהתנועה הכבירה הזאת.

ספר ראשון: הפולמוס הראשון.

מחירו 50 קאפ, ועם פֿאַרשטאָ 56 קאפ.

ספר שני: הפולמוס האחרון.

מחירו 75 קאפ, ועם פֿאַרשטאָ 85 קאפ.

מחיר כל הספר מכורך הדך — 1.55 ר"כ. עם פֿאַרשטאָ 1.70.